

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»

**Η ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΤΟ 1950 ΓΙΑ ΤΑ ΦΥΣΙΚΑ
ΚΑΙ ΤΑ ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ**

Γερόλυμος Γεράσιμος

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος
Ειδίκευσης στη Δημόσια Οικονομική και Πολιτική.

Αιγάλεω, 2021

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»

**Η ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΤΟ 1950 ΓΙΑ ΤΑ ΦΥΣΙΚΑ
ΚΑΙ ΤΑ ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ**

Γερόλυμος Γεράσιμος A.M. 07119

Επιβλέπουσα: Χατζηδήμα Σταματίνα, Καθηγήτρια Τμήματος Οικονομικής Επιστήμης.

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής του
Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης
στη Δημόσια Οικονομική και Πολιτική.

Αιγάλεω, 2021

University of West Attica
School of Administration, Economic, and Social Sciences
Department of Accounting & Finance
M.Sc. in Public Economics and Policy

**TAXATION IN GREECE AFTER 1950 FOR NATURAL PERSONS AND
LEGAL PERSONS**

Gerolymos Gerasimos, R.N. 07119

Professor: Hadjidema Stamatina, Professor, Department of Economics.

Master Thesis submitted to the Dept. of Accounting & Finance of the University of West Attica in partial fulfilment of the requirements for the degree of M.Sc. in Public Economics and Policy

Egaleo, 2021

**Η ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΤΟ 1950 ΓΙΑ ΤΑ ΦΥΣΙΚΑ
ΚΑΙ ΤΑ ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ**

Μέλη Εξεταστικής Επιτροπής

Εγκρίθηκε από την εξεταστική επιτροπή την 20/10/2021

A/A	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΒΑΘΜΙΔΑ/ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΨΗΦΙΑΚΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗ
1	Χατζηδήμα Σταματίνα	Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Πειραιώς	
2	Αλεξόπουλος Ανδρέας	Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής	
3	Χυζ Αλίνα	Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής	

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο κάτωθι υπογεγραμμένος Γεράσιμος Γερόλυμος του Ιωάννη, με αριθμό μητρώου 07119 φοιτητής του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «**Δημόσια Οικονομική και Πολιτική**» του Τμήματος «Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής» της Σχολής «Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών» του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, δηλώνω ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Ο Δηλών

Αφιέρωση

Η παρούσα Διπλωματική εργασία αφιερώνεται σε όλους εκείνους που ήταν δίπλα μου σε αυτό το όμορφο ταξίδι.

Ευχαριστίες

Ολοκληρώνοντας την προσπάθεια αυτή θα ήθελα, αρχικά, να ευχαριστήσω την καθηγήτρια Χατζηδήμα Σταματίνα για τις συμβουλές της στην ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Παπαηλία Θεόδωρο Καθηγητή του Πανεπιστήμιου Δυτικής Αττικής καθώς και όλους τους καθηγητές για την συνεργασία και την βοήθεια τους.

Τέλος, θα ήθελα να πω ένα μεγάλο ευχαριστώ στους γονείς μου που με στήριξαν καθ' όλη την διάρκεια των σπουδών μου.

Η φορολόγηση στην Ελλάδα μετά από το 1950 για τα φυσικά και τα νομικά πρόσωπα

Περίληψη

Οι φόροι αποτελούν τη βασικότερη πηγή εσόδων για το κράτος διότι μέσω αυτών χρηματοδοτεί τις δαπάνες του (άλλες πηγές είναι ο δανεισμός και η έκδοση χρήματος).

Η φορολογία εισοδήματος των φυσικών και νομικών προσώπων με την πάροδο του χρόνου έχει υποστεί πολλές αλλαγές, οι οποίες μέχρι να γίνουν κατανοητές και να υιοθετηθούν, προκαλούν σύγχυση στους φορολογούμενους.

Με την παρούσα εργασία καταβάλλεται μία προσπάθεια, μέσα από μία ιστορική αναδρομή από το 1950 και έπειτα να παρουσιαστούν οι σημαντικότερες αλλαγές που διέπουν τη φορολογία φυσικών και νομικών προσώπων. Παράλληλα, στο ερευνητικό πλαίσιο, σκοπός της εργασίας είναι να διερευνήσει τις απόψεις των φορολογούμενων σχετικά με τη φορολογία εισοδήματος.

Λέξεις κλειδιά: Φορολογία εισοδήματος, Φυσικά πρόσωπα, Νομικά πρόσωπα, Συντελεστές φορολόγησης.

Taxation in Greece after 1950 for natural persons and legal persons

Abstract

Taxes are the main source of income for the state because through them it finances its expenditures (other sources are lending and issuing money)

The income tax of natural and legal individuals has undergone many changes over time, which until they are understood and adopted, confuse taxpayers.

With the present work, an effort is made, through a historical background from 1950 and then to present the most important changes that govern the taxation of natural and legal individuals. At the same time, in the research context, the purpose of the work is to investigate the views of taxpayers regarding income taxation.

Keywords: Income taxation, Natural persons, Legal entities, Tax rates.

Περιεχόμενα

	Σελ.
Περίληψη	xv
Abstract	xvii
Κατάλογος Πινάκων	xxi
Κατάλογος Γραφημάτων	xxv
Εισαγωγή	xxvii
Πρώτο Μέρος: Βιβλιογραφική Ανασκόπηση	1
Κεφάλαιο 1: Φορολογικό σύστημα και φόροι	1
1.1 Η έννοια και τα βασικά χαρακτηριστικά του φορολογικού συστήματος	1
1.2 Η έννοια του φόρου	3
1.3 Ταξινόμηση των φόρων	4
1.4 Η εξέλιξη της φορολογίας εισοδήματος στην Ελλάδα	7
1.4.1 Από το 1830 έως το 1950	7
1.4.2 Από το 1950 έως σήμερα	8
Κεφάλαιο 2: Φορολογία εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων	13
2.1 Εισαγωγή	13
2.2 Φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων	13
2.2.1 Βασικά σημεία του Νόμου 2238/1994	13
2.2.2 Εισόδημα από μισθωτή εργασία, συντάξεις και επιχειρηματική δραστηριότητα σύμφωνα με τους Νόμους 4172/2013 και 4646/2019	15
2.2.3 Φορολογία εισοδήματος Νομικών προσώπων σύμφωνα με τους Νόμους 4172/2013 και 4646/2019	19
2.3 Η α(να)ποτελεσματικότητα της ασκούμενης φορολογικής πολιτικής	20
Δεύτερο Μέρος: Ερευνητικό Πλαίσιο	23
Κεφάλαιο 3: Μεθοδολογία Έρευνας	23
3.1 Σκοπός και επιμέρους στόχοι	23
3.2 Ερευνητικές υποθέσεις	23
3.3 Μεθοδολογία έρευνας	24
3.3.1 Πληθυσμός-μεθοδολογία δειγματοληψίας	24

3.3.2 Τρόπος της συλλογής των δεδομένων και ερευνητικό εργαλείο	24
3.3.3 Παρουσίαση της μεθοδολογίας της στατιστικής ανάλυσης	25
Κεφάλαιο 4: Αποτελέσματα Έρευνας	27
4.1 Περιγραφική Στατιστική	27
4.2 Τεστ ανεξαρτησίας	41
4.3 Συμπεράσματα έρευνας	70
Κεφάλαιο 5: Σύνθεση Συμπερασμάτων	75
5.1 Συμπεράσματα και προτάσεις	75
5.2 Περιορισμοί	76
5.3 Μελλοντικές προτάσεις έρευνας	76
Βιβλιογραφία	77
Παράρτημα	81

Κατάλογος Πινάκων

	Σελ.
Πίνακας 2.1: Κλίμακα Φορολογίας Μισθωτών-Συνταξιούχων	14
Πίνακας 2.2: Κλίμακα Φορολογίας Μη Μισθωτών	14
Πίνακας 2.3: Φορολογητέο εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις	16
Πίνακας 2.4: Φορολογικοί συντελεστές Εισοδήματος	16
Πίνακας 2.5: Ποσοστό ελάχιστης δαπάνης με ηλεκτρονική συναλλαγή και μέσα πληρωμής με κάρτα	17
Πίνακας 2.6: Φορολογικοί συντελεστές Εισοδήματος	17
Πίνακας 2.7: Εισφορά Αλληλεγγύης	18
Πίνακας 4.1: Φύλο	27
Πίνακας 4.2: Ηλικία	28
Πίνακας 4.3: Εκπαίδευση	29
Πίνακας 4.4: Επαγγελματική κατάσταση	30
Πίνακας 4.5: Γνώση του φορολογικού συστήματος	32
Πίνακας 4.6: Αλλαγές νομοθεσίας	33
Πίνακας 4.7: Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων	34
Πίνακας 4.8: Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των νομικών προσώπων	35
Πίνακας 4.9:Κίνητρα και ευκαιρίες του φορολογικού συστήματος	36
Πίνακας 4.10: Δίκαιη αναδιανομή του εισοδήματος	37
Πίνακας 4.11:Συχνές αλλαγές νομοθεσίας και δυσκολία κατανόησης	39

Πίνακας 4.12: Ικανοποίηση από το ισχύον φορολογικό σύστημα	40
Πίνακας Συνάφειας 4.13: Φύλο* Γνώση του φορολογικού συστήματος	41
Πίνακας 4.14: Έλεγχος Ανεξαρτησίας Φύλο* Γνώση του φορολογικού συστήματος	41
Πίνακας Συνάφειας 4.15: Φύλο* Δίκαιη αναδιανομή του εισοδήματος	43
Πίνακας 4.16: Έλεγχος Ανεξαρτησίας Φύλο* Δίκαιη αναδιανομή του εισοδήματος	43
Πίνακας Συνάφειας 4.17: Ηλικία* Αλλαγές νομοθεσίας	45
Πίνακας 4.18: Έλεγχος Ανεξαρτησίας Ηλικία* Αλλαγές νομοθεσίας	45
Πίνακας Συνάφειας 4.19: Ηλικία* Συχνές αλλαγές νομοθεσίας και δυσκολία κατανόησης	47
Πίνακας 4.20: Έλεγχος Ανεξαρτησίας Ηλικία* Συχνές αλλαγές νομοθεσίας και δυσκολία κατανόησης	47
Πίνακας Συνάφειας 4.21: Εκπαίδευση* Κίνητρα και ευκαιρίες του φορολογικού συστήματος	49
Πίνακας 4.22: Έλεγχος Ανεξαρτησίας Εκπαίδευση* Κίνητρα και ευκαιρίες του φορολογικού συστήματος	49
Πίνακας Συνάφειας 4.23: Εκπαίδευση* Ικανοποίηση από το ισχύον φορολογικό σύστημα	51
Πίνακας 4.24: Έλεγχος Ανεξαρτησίας Εκπαίδευση* Ικανοποίηση από το ισχύον φορολογικό σύστημα	51
Πίνακας Συνάφειας 4.25: Επαγγελματική κατάσταση* Κίνητρα και ευκαιρίες του φορολογικού συστήματος	53

Πίνακας 4.26: Έλεγχος Ανεξαρτησίας Επαγγελματική κατάσταση* Κίνητρα και ευκαιρίες του φορολογικού συστήματος	54
Πίνακας Συνάφειας 4.27: Επαγγελματική κατάσταση* Συχνές αλλαγές νομοθεσίας και δυσκολία κατανόησης	55
Πίνακας 4.28: Έλεγχος Ανεξαρτησίας Επαγγελματική κατάσταση* Συχνές αλλαγές νομοθεσίας και δυσκολία κατανόησης	56
Πίνακας Συνάφειας 4.29: Αλλαγές νομοθεσίας* Γνώση του φορολογικού συστήματος	58
Πίνακας 4.30: Έλεγχος Ανεξαρτησίας Αλλαγές νομοθεσίας* Γνώση του φορολογικού συστήματος	59
Πίνακας Συνάφειας 4.31: Αλλαγές νομοθεσίας* Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων	60
Πίνακας 4.32: Έλεγχος Ανεξαρτησίας Αλλαγές νομοθεσίας* Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων	61
Πίνακας Συνάφειας 4.33: Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων* Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των νομικών προσώπων	63
Πίνακας 4.34: Έλεγχος Ανεξαρτησίας Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων* Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των νομικών προσώπων	64
Πίνακας Συνάφειας 4.35: Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων* Κίνητρα και ευκαιρίες του φορολογικού συστήματος	65
Πίνακας 4.36: Έλεγχος Ανεξαρτησίας Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων* Κίνητρα και ευκαιρίες του φορολογικού συστήματος	66

Πίνακας Συνάφειας 4.37: Δίκαιη αναδιανομή του εισοδήματος* Κίνητρα και ευκαιρίες του φορολογικού συστήματος 68

Πίνακας 4.38: Έλεγχος Ανεξαρτησίας Δίκαιη αναδιανομή του εισοδήματος* Κίνητρα και ευκαιρίες του φορολογικού συστήματος 69

Κατάλογος Γραφημάτων

	Σελ.
Γράφημα 4.1: Φύλο	27
Γράφημα 4.2: Ηλικία	28
Γράφημα 4.3: Εκπαίδευση	29
Γράφημα 4.4: Επαγγελματική κατάσταση	31
Γράφημα 4.5: Γνώση του φορολογικού συστήματος	32
Γράφημα 4.6: Αλλαγές νομοθεσίας	33
Γράφημα 4.7: Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων	34
Γράφημα 4.8: Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των νομικών προσώπων	35
Γράφημα 4.9: Κίνητρα και ευκαιρίες του φορολογικού συστήματος	36
Γράφημα 4.10: Δίκαιη αναδιανομή του εισοδήματος	38
Γράφημα 4.11: Συχνές αλλαγές νομοθεσίας και δυσκολία κατανόησης	39
Γράφημα 4.12: Ικανοποίηση από το ισχύον φορολογικό σύστημα	40
Γράφημα 4.13: Φύλο* Γνώση του φορολογικού συστήματος	42
Γράφημα 4.14: Φύλο* Δίκαιη αναδιανομή του εισοδήματος	44
Γράφημα 4.15: Ηλικία* Αλλαγές νομοθεσίας	46
Γράφημα 4.16: Ηλικία* Συχνές αλλαγές νομοθεσίας και δυσκολία κατανόησης	48
Γράφημα 4.17: Εκπαίδευση* Κίνητρα και ευκαιρίες του φορολογικού συστήματος	50

Γράφημα 4.18: Εκπαίδευση* Ικανοποίηση από το ισχύον φορολογικό σύστημα	52
Γράφημα 4.19: Επαγγελματική κατάσταση* Κίνητρα και ευκαιρίες του φορολογικού συστήματος	54
Γράφημα 4.20: Επαγγελματική κατάσταση* Συχνές αλλαγές νομοθεσίας και δυσκολία κατανόησης	57
Γράφημα 4.21: Αλλαγές νομοθεσίας* Γνώση του φορολογικού συστήματος	59
Γράφημα 4.22: Αλλαγές νομοθεσίας* Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων	62
Γράφημα 4.23: Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων* Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των νομικών προσώπων	64
Γράφημα 4.24: Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων* Κίνητρα και ευκαιρίες του φορολογικού συστήματος	67
Γράφημα 4.25: Δίκαιη αναδιανομή του εισοδήματος* Κίνητρα και ευκαιρίες του φορολογικού συστήματος	70

Εισαγωγή

Ο πρώτος νόμος που σχετίζεται με τη φορολογία εισοδήματος στην Ελλάδα είναι το ψήφισμα της 04/02/1830, σύμφωνα με το οποίο οι αυτοαπασχολούμενοι υποχρεώθηκαν να καταβάλλουν φόρο επιτηδεύματος με βάση τα κέρδη.

Στη συνέχεια, το έτος 1955 με την ψήφιση του Νομοθετικού Διατάγματος 3323/1955, «Περί φορολογίας του εισοδήματος», διαφοροποιείται το φορολογικό τοπίο, διότι εισάγεται ο ενιαίος φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων. Ο Νόμος αυτός μαζί με το Νόμο 3843/1958, «Περί φορολογίας εισοδήματος Νομικών Προσώπων», ο οποίος περιλάμβανε διατάξεις που αφορούσαν τη φορολόγηση του εισοδήματος των νομικών προσώπων αποτέλεσαν τα βασικά συστατικά της τότε φορολογικής μεταρρύθμισης.

Οι ανωτέρω νόμοι στην διάρκεια των ετών που ακολούθησαν υπέστησαν πάρα πολλές αλλαγές, κωδικοποιήθηκαν σε ενιαίο κείμενο με το Νόμο 2238/1994, ο οποίος με τη σειρά του δέχθηκε διαδοχικές τροποποιήσεις. Ο Νόμος 2238/1994, όπως είχε προκύψει ίσχυσε έως την 31/12/2013. Εν συνέχεια για τα εισοδήματα και τις δαπάνες που προέκυπταν από 01/01/2014 και εφεξής, ίσχυσαν οι διατάξεις του Νόμου 4172/2013. Τέλος, ο Νόμος 4172/2013 τροποποιήθηκε και οι συντελεστές φορολογίας άλλαξαν ξανά από 01/01/2020.

Λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω τροποποιήσεις και αλλαγές στη φορολογία εισοδήματος, η παρούσα εργασία στοχεύει σε θεωρητικό επίπεδο να παρουσιάσει τις διάφορες αλλαγές που κάθε τόσο συμβαίνουν στη φορολογία εισοδήματος και παράλληλα να σχολιάσει την αποτελεσματικότητα όλων αυτών των τροποποιήσεων.

Ακολουθώντας, σε ερευνητικό επίπεδο, σκοπός της παρούσας ερευνητικής προσέγγισης είναι να μελετήσει τις απόψεις των φορολογούμενων σχετικά με τη φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων.

Επιπλέον ερευνητικοί στόχοι είναι:

- Η αξιολόγηση του συστήματος φορολογίας εισοδήματος ως προς την αποτελεσματικότητα και την οικονομική δικαιοσύνη.
- Η διερεύνηση των απόψεων των φορολογούμενων ως προς τη σταθερότητα και την απλότητα του φορολογικού συστήματος.
- Η ικανοποίηση των φορολογημένων από το φορολογικό σύστημα.

- Η συσχέτιση της ικανοποίησης με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά.

Προς επίτευξη των στόχων η εργασία αποτελείται από δυο μέρη. Το πρώτο μέρος που είναι η Βιβλιογραφική ανασκόπηση, αποτελείται από δύο κεφάλαια και μελετά την έννοια του φορολογικού συστήματος και των φόρων, παραθέτει τις κατηγορίες των φόρων και αποτυπώνει την εξέλιξη της φορολογίας παρουσιάζοντας τα βασικότερα σημεία που διέπουν τη φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων.

Το δεύτερο μέρος της εργασίας, που αποτελεί το ερευνητικό μέρος, αποτελείται από το Κεφάλαιο της Μεθοδολογίας και τα αποτελέσματα της έρευνας. Στο κεφάλαιο της Μεθοδολογίας αποσαφηνίζεται ο σκοπός της έρευνας, οι επιμέρους στόχοι και διατυπώνονται οι ερευνητικές υποθέσεις. Παράλληλα εξηγείται η Μεθοδολογία της έρευνας. Στο κεφάλαιο των αποτελεσμάτων αρχικά παρουσιάζεται η Περιγραφική στατιστική και εν συνεχεία τα τεστ ανεξαρτησίας. Τα ευρήματα της έρευνας φανερώνουν ότι οι φορολογούμενοι δεν είναι ικανοποιημένοι από το υπάρχον φορολογικό σύστημα και επιβεβαιώνουν τη δυσαρέσκεια τους αναφορικά με την αποτελεσματικότητά του, την απλότητα και την κατανόησή του.

Η εργασία ολοκληρώνεται με το πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο, το οποίο αποτελεί τη Σύνοψη των Συμπερασμάτων και αποτυπώνει προτάσεις τόσο για βελτίωση όσο και για περαιτέρω έρευνα, παρουσιάζοντας ταυτόχρονα τους περιορισμούς της υπάρχουσας έρευνας.

Πρώτο Μέρος: Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

Κεφάλαιο 1

Φορολογικό σύστημα και φόροι

1.1 Η έννοια και τα βασικά χαρακτηριστικά του φορολογικού συστήματος

Οι φόροι αποτελούν τη βασικότερη πηγή εσόδων για το κράτος διότι αποτελούν το μέσο για να χρηματοδοτεί τις δαπάνες του (άλλες πηγές είναι ο δανεισμός και η έκδοση χρήματος) (ΔιαΝΕΟσις, 2018).

Το σύνολο των διαφορετικών φόρων που επιβάλλει η κάθε χώρα αποτελούν το φορολογικό σύστημα της (Γεωργακόπουλος & Πατσουράτης, 1994). Ωστόσο, για τον ορισμό του φορολογικού συστήματος έχουν γραφτεί κατά καιρούς διάφοροι ορισμοί. Ανάμεσα σε αυτούς ο Kucherov (2006, αναφέρεται στο Nazarov, 2016), ορίζει ένα φορολογικό σύστημα ως ένα σύστημα που ρυθμίζει τις δημόσιες σχέσεις που προκύπτουν λόγω της επιβολής - είσπραξης φόρων και τελών το οποίο βασίζεται σε νομικές αρχές. Ο συγγραφέας διακρίνει κάποιους φορείς στη δομή ενός φορολογικού συστήματος. Αυτοί είναι: ο φορολογικός οργανισμός, το σύστημα των φόρων, το σώμα των φορολογουμένων (υποκείμενος στον φόρο), το σύστημα των φορέων που απαρτίζουν τη φορολογική διοίκηση, το σύστημα των φορέων που διασφαλίζουν τη φορολογική ασφάλεια (Nazarov, 2016).

Ακολουθώντας, ο Bryzgalin (2002, αναφέρεται στο Nazarov, 2016) ορίζει το φορολογικό σύστημα ως μια διασυνδεδεμένη κοινότητα όλων των υφιστάμενων δημοσίων σχέσεων (οικονομικών, πολιτικών και νομικών) στον τομέα της φορολογίας. Σύμφωνα με τον ίδιο, τα κύρια στοιχεία του φορολογικού συστήματος κάθε κράτους είναι: τα οικονομικά χαρακτηριστικά του, ο τρέχων και μελλοντικός σκοπός της φορολογικής πολιτικής, το σύστημα αρχών που διέπει τη φορολογική νομοθεσία, η αλληλεπίδραση μεταξύ δημοσιονομικών και φορολογικών συστημάτων, οι μορφές και οι μέθοδοι των φορολογικών ελέγχων, η σειρά των φορολογικών διαδικασιών, η ευθύνη των συμμετεχόντων, τα μέσα προστασίας των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των φορολογουμένων κλπ. (Nazarov, 2016).

Τέλος, η Ivanova (2004, αναφέρεται στο Nazarov, 2016) ορίζει το φορολογικό σύστημα ως ένα σύνθετο νομικό, κοινωνικοοικονομικό και πολιτικό φαινόμενο της δημόσιας ζωής, όπου μπορούν να διακριθούν τα ακόλουθα στοιχεία: η νομική δομή του φόρου ως το θεμέλιο για τη δημιουργία του φορολογικού συστήματος, το φορολογικό σύστημα που σχηματίζεται, η νομοθετική δραστηριότητα των αντιπροσωπευτικών κυβερνητικών φορέων στον τομέα της φορολογίας, το σύστημα των φορέων που σχετίζονται με τη φορολογία, ο φορολογικός έλεγχος, η κρατική φορολογική πολιτική, η φορολογική κουλτούρα των φορολογούμενων.

Όπως προκύπτει από τους παραπάνω ορισμούς το φορολογικό σύστημα κάθε χώρας πέρα από το προφανές, δηλαδή, το σύνολο των φόρων από τους οποίους απαρτίζεται, είναι μια πολυδιάστατη έννοια, η οποία περικλείει δομές, καταστάσεις και πολιτικές που σχετίζονται, άμεσα ή έμμεσα με τη φορολογική πολιτική.

Ως εκ τούτου, ο σχηματισμός των φορολογικών συστημάτων είναι μία πολύπλοκη διαδικασία την οποία διαμορφώνουν ποικίλοι παράγοντες όπως οικονομικοί, νομικοί, πολιτικοί, ενώ οι επιδράσεις του (φορολογικού συστήματος) στο κοινωνικοοικονομικό γίνεσθαι είναι αποφασιστικές. Έτσι ζητήματα που αφορούν τους φορολογικούς συντελεστές, το μείγμα άμεσων και έμμεσων φόρων, τις φοροαπαλλαγές ή τα φορολογικά κίνητρα κ.α. απασχολούν, σε συνεχή βάση, κάθε κράτος (Χρυσάφη, 2014) και πρέπει να υπολογίζονται όταν πρόκειται να αλλάξει η φορολογική νομοθεσία, για να έχει τα επιθυμητά αποτελέσματα. Τα επιθυμητά αποτελέσματα θα έρθουν όταν η φορολογική πολιτική καταφέρνει να συγκεντρώνει επαρκή έσοδα με τις λιγότερες στρεβλώσεις στην κατανομή των πόρων και με την επίτευξη διανομής του εισοδήματος που θεωρείται δίκαιη (ΔιαΝΕΟσις, 2018).

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Πολιτικής της Οκλαχόμα ένα καλό φορολογικό σύστημα πρέπει να πληροί πέντε βασικές προϋποθέσεις: δικαιοσύνη, επάρκεια, απλότητα, διαφάνεια και διοικητική ευκολία. Αν και οι απόψεις σχετικά με το τι κάνει ένα καλό φορολογικό σύστημα ενδεχομένως να ποικίλλουν, υπάρχει γενική συναίνεση ότι αυτές οι πέντε βασικές προϋποθέσεις θα πρέπει να μεγιστοποιηθούν όσο το δυνατόν περισσότερο («Characteristic of an Effective Tax System”, n.d.).

Σε ότι αφορά τη Δικαιοσύνη σημαίνει ότι όλοι πρέπει να πληρώνουν ένα δίκαιο μερίδιο των φόρων. Υπάρχουν δύο σημαντικές έννοιες της δικαιοσύνης: οριζόντια και κάθετη. Η οριζόντια σημαίνει ότι οι φορολογούμενοι σε παρόμοια οικονομική κατάσταση θα πρέπει να πληρώνουν παρόμοια ποσά σε φόρους και η κάθετη σημαίνει ότι οι φορολογούμενοι που έχουν καλύτερη φοροδοτική ικανότητα θα πρέπει να

πληρώνουν μεγαλύτερο μέρος από εκείνους που είναι λιγότερο ευνοούμενοι. Η κάθετη ισότητα περιλαμβάνει την ταξινόμηση των φόρων ως αντίστροφα προοδευτικών, αναλογικών ή προοδευτικών («Characteristic of an Effective Tax System», n.d.).

Η Επάρκεια σημαίνει ότι οι φόροι πρέπει να συγκεντρώνουν αρκετά έσοδα για να καλύψουν τις βασικές ανάγκες της κοινωνίας. Ένα φορολογικό σύστημα ανταποκρίνεται στη δοκιμασία της επάρκειας εάν παρέχει αρκετά έσοδα για να καλύψει τη ζήτηση για δημόσιες υπηρεσίες, εάν η αύξηση των εσόδων κάθε χρόνο είναι αρκετή για τη χρηματοδότηση της αύξησης του κόστους των υπηρεσιών και εάν υπάρχει αρκετή οικονομική δραστηριότητα του τύπου που φορολογείται έτσι ώστε οι τιμές να μπορούν να διατηρηθούν σχετικά χαμηλές («Characteristic of an Effective Tax System», n.d.).

Η Απλότητα σημαίνει ότι οι φορολογούμενοι μπορούν να αποφύγουν έναν λαβύρινθο φόρων, εντύπων και απαιτήσεων. Ένα απλούστερο φορολογικό σύστημα βοηθά τους φορολογούμενους να κατανοήσουν καλύτερα το σύστημα και μειώνει το κόστος συμμόρφωσης («Characteristic of an Effective Tax System», n.d.).

Η Διαφάνεια σημαίνει ότι οι φορολογούμενοι και οι αρμόδιες υπηρεσίες μπορούν εύκολα να βρουν πληροφορίες σχετικά με το φορολογικό σύστημα και τον τρόπο χρήσης των φορολογικών χρημάτων. Με ένα διαφανές φορολογικό σύστημα, είναι γνωστό ποιος φορολογείται, πόσα πληρώνει και τι γίνεται με τα χρήματα («Characteristic of an Effective Tax System», n.d.).

Τέλος, η διοικητική ευκολία σημαίνει ότι το φορολογικό σύστημα δεν είναι πολύ περίπλοκο ή δαπανηρό ούτε για τους φορολογούμενους ούτε για τους φοροεισπράκτορες. Το κόστος είσπραξης φόρου πρέπει να είναι πολύ μικρό σε σχέση με το ποσό που εισπράττεται («Characteristic of an Effective Tax System», n.d.).

1.2 Η έννοια του φόρου

Στις σύγχρονες οικονομίες, οι φόροι είναι η πιο σημαντική πηγή κρατικών εσόδων. Οι φόροι διαφέρουν από άλλες πηγές εσόδων, δεδομένου ότι είναι υποχρεωτικές εισφορές και δεν καταβάλλονται ως αντάλλαγμα για κάποια παροχή (Cox & McLure, 2020). Δηλαδή, ο φόρος αποτελεί αναγκαστική εισφορά που πρέπει να πληρώσει το άτομο και η επιχείρηση χωρίς το κράτος να του παρέχει κάποια ανταπόδοση. Με τα έσοδα αυτά το κράτος ανταποκρίνεται στις δαπάνες του (Βελέντζας, 2004).

Οι φόροι έχουν δύο κύρια χαρακτηριστικά (Γεωργακόπουλος, 2012):

(α) αποτελούν άμεσο και αναγκαστικό μέσο μετάθεσης πόρων από τον ιδιωτικό στο δημόσιο τομέα και,

(β) αποτελούν μονομερές μέσο, δηλαδή μέσο που συνεπάγεται παροχή μόνο από τον ιδιωτικό προς το δημόσιο τομέα δίχως κάποια παρόμοια ειδική αντιπαροχή των τελευταίων στους πρώτους.

Περαιτέρω, οι φόροι μπορούν να χρησιμοποιηθούν: α) ως μέσο για να αυξομειώνει, το κράτος, τη συνολική ζήτηση και παράλληλα να επιδρά με αυτόν τον τρόπο στον πληθωρισμό και την ανεργία, β) ως μέσο για την οικονομική ανάπτυξη, όπως για παράδειγμα μέσω των φορολογικών ελαφρύνσεων για επενδύσεις και γ) ως μέσο για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής, μέσω της προοδευτικής φορολογίας (Καραγιάννη, 2008).

Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι οι φόροι επιτελούν τρεις βασικές λειτουργίες: την ταμειυτική που αφορά την αναγκαστική μεταβίβαση πόρων από τον ιδιωτικό προς το δημόσιο τομέα, την οικονομική που αφορά την άσκηση οικονομικής πολιτικής και τέλος την κοινωνική που αφορά την άσκηση κοινωνικής πολιτικής και αναδιανομής του εισοδήματος (Καραγιάννη, 2008).

1.3 Ταξινόμηση των φόρων

Στη βιβλιογραφία των δημόσιων οικονομικών, οι φόροι έχουν ταξινομηθεί με διάφορα κριτήρια, όπως για παράδειγμα, ανάλογα με το ποιος πληρώνει, ποιος φέρει το τελικό βάρος τους, το βαθμό στον οποίο μπορεί να μετατοπιστεί το βάρος και διάφορα άλλα κριτήρια (Cox & McLure, 2020). Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι σημαντικότερες διακρίσεις των φόρων.

α) μια πρώτη διάκριση των φόρων είναι με βάση τη φορολογική βάση. Η φορολογική βάση είναι ένα οικονομικό μέγεθος, όπως για παράδειγμα το εισόδημα, η περιουσία, η καταναλωτική δαπάνη, με βάση το οποίο υπολογίζεται ο φόρος (Καραγιάννη, 2008).

Λαμβάνοντας υπόψη αυτό το κριτήριο οι φόροι διακρίνονται σε τέσσερις επιμέρους κατηγορίες: τους φόρους σταθερού ποσού κατά φορολογούμενου, τους φόρους εισοδήματος, τους φόρους κατανάλωσης, τους φόρους περιουσίας (Καραγιάννη, 2008).

Οι φόροι σταθερού ποσού κατά φορολογούμενου (ονομάζονται και πάγιοι) είναι φόροι που επιβαρύνουν με το ίδιο πόσο όλα τα άτομα, ανεξάρτητα από το ύψος του εισοδήματος ή της περιουσίας τους. Στην περίπτωση αυτή η φορολογική βάση είναι ένα μη οικονομικό μέγεθος και πιο συγκεκριμένα η παρουσία του ατόμου στη ζωή (Καραγιάννη, 2008).

Στους φόρους εισοδήματος, λαμβάνεται ως φορολογική βάση το εισόδημα των ατόμων και υπολογίζονται με βάση το εισόδημα που απέκτησαν τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, σε μία συγκεκριμένη χρονική περίοδο (συνήθως ένα έτος). Διακρίνονται περαιτέρω σε φόρους εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων. Οι φόροι εισοδήματος φυσικών προσώπων επιβάλλονται στο εισόδημα των ατόμων, στα νοικοκυριά, στις ατομικές επιχειρήσεις, όταν το όριο του εισοδήματος ξεπερνάει το αφορολόγητο όριο, λαμβάνοντας υπόψη ενδεχόμενες εκπτώσεις ή απαλλαγές αλλά και τα τεκμήρια. Οι φόροι εισοδήματος νομικών προσώπων επιβάλλονται στα κέρδη των επιχειρήσεων (Καραγιάννη, 2008).

Ακολούθως οι φόροι κατανάλωσης επιβάλλονται στις δαπάνες που πραγματοποιούν τα νοικοκυριά για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών. Περαιτέρω οι φόροι κατανάλωσης ανάλογα με το αγαθό που επιβαρύνουν, διακρίνονται σε γενικούς φόρους κατανάλωσης, όπως ο ΦΠΑ, που επιβαρύνουν όλα τα αγαθά και υπηρεσίες και σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης οι οποίοι επιβάλλονται σε συγκεκριμένα αγαθά και υπηρεσίες όπως στα οινόπνευματώδη και στα τσιγάρα (Καραγιάννη, 2008).

Τέλος, οι φόροι περιουσίας επιβάλλονται στην περιουσία (των ατόμων ή των επιχειρήσεων) ή σε μέρος αυτής (Καραγιάννη, 2008).

β) μία άλλη διάκριση αφορά το χαρακτήρα του φορολογικού συντελεστή. Με βάση τους προβλεπόμενους συντελεστές, οι φόροι διακρίνονται σε αναλογικούς και προοδευτικούς. Ένας αναλογικός φόρος είναι αυτός που επιβάλλει την ίδια σχετική επιβάρυνση σε όλους τους φορολογούμενους, δηλαδή όταν η φορολογική υποχρέωση και το εισόδημα αυξάνονται σε ίσες αναλογίες. Ένας προοδευτικός φόρος χαρακτηρίζεται από μια περισσότερο αναλογική αύξηση της φορολογικής υποχρέωσης σε σχέση με την αύξηση του εισοδήματος (Καραγιάννη, 2008). Χαρακτηριστικό παράδειγμα αναλογικού φόρου αποτελεί η φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων για την οποία έχει ορισθεί σταθερός συντελεστής ανεξάρτητα από το ύψος του φορολογητέου εισοδήματος και ο Φ.Π.Α. Χαρακτηριστικό παράδειγμα προοδευτικής φορολογίας αποτελεί η φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων, η φορολογία κληρονομιών, δωρεών κ.λπ. (Φινοκαλιώτης, 2014). Οι προοδευτικοί φόροι

θεωρούνται ότι μειώνουν τις ανισότητες στη διανομή εισοδήματος (Cox & McLure, 2020).

γ) μία τρίτη διάκριση των φόρων είναι ο διαχωρισμός τους σε άμεσους και έμμεσους φόρους. Άμεσοι είναι οι φόροι που επιβαρύνουν κατά τρόπο άμεσο και εμφανή τους πολίτες. Οι άμεσοι φόροι επιβάλλονται πάνω σε μεγέθη που προσδιορίζουν τη φοροδοτική ικανότητα του κάθε φορολογούμενου. Ο φόρος εισοδήματος και η ακίνητη περιουσία αποτελούν άμεσους φόρους (Κόντος, 2015).

Αντίθετα, οι έμμεσοι φόροι επιβάλλονται στην παραγωγή ή την κατανάλωση αγαθών και υπηρεσιών ή σε συναλλαγές, συμπεριλαμβανομένων των εισαγωγών και των εξαγωγών (Cox & McLure, 2020). Πρόκειται δηλαδή για φόρους οι οποίοι επιβάλλονται σύμφωνα με στοιχεία που αποτελούν ένδειξη μόνο της φοροδοτικής ικανότητας του ατόμου (Καραγιάννη, 2008). Τέτοιοι φόροι είναι οι δασμοί, οι φόροι κατανάλωσης, ο φόρος κύκλου εργασιών, ο ΦΠΑ καθώς και όσοι άλλοι φόροι μπορούν να επιρριφτούν από τους κατά νόμο φορολογούμενους σε τρίτους (Γκίνογλου, 2004).

Οι άμεσοι φόροι, δηλαδή οι φόροι εισοδήματος και οι φόροι περιουσίας, έχουν κάποια πλεονεκτήματα, σε σχέση με τους έμμεσους, από άποψη κοινωνικής δικαιοσύνης. Συγκεκριμένα οι άμεσοι φόροι είναι κυρίως προοδευτικοί και διαμοιράζουν περισσότερο δίκαια το φορολογικό βάρος σε σχέση με τους έμμεσους, οι οποίοι είναι αναλογικοί, δηλαδή επιβάλλονται με ένα συντελεστή και δημιουργούν αντίστροφη προοδευτικότητα ως προς το εισόδημα. Από την άλλη πλευρά, οι έμμεσοι φόροι δαπάνης υπερέχουν των άμεσων φόρων, διότι δεν ασκούν αρνητική επίδραση στα κίνητρα οικονομικής δραστηριότητας, όπως για παράδειγμα στο κίνητρο για εργασία, για αποταμίευση και επένδυση. Για τους παραπάνω λόγους όταν αυτές οι κατηγορίες συνδυάζονται επιτυγχάνονται καλύτερα οι στόχοι της δημοσιονομικής πολιτικής (Γεωργακόπουλος, 2012).

Οι φορείς του δημοσίου σε όλες τις χώρες υποχρεώνουν τους πολίτες και τις επιχειρήσεις να πληρώνουν περισσότερους από ένα φόρους. Αυτό συμβαίνει διότι κάποιοι φόροι έχουν περισσότερη αποτελεσματικότητα στην πραγματοποίηση ορισμένων στόχων, ενώ άλλοι φόροι είναι πιο αποτελεσματικοί στην πραγματοποίηση άλλων στόχων (Γεωργακόπουλος, 2012).

Για παράδειγμα, οι ανεπτυγμένες χώρες συνήθως βασίζονται περισσότερο σε μεμονωμένους φόρους εισοδήματος και λιγότερο σε εταιρικούς φόρους εισοδήματος από ό, τι οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες. Στις αναπτυσσόμενες χώρες, η εξάρτηση από τους φόρους εισοδήματος, ιδίως από τους φόρους εισοδήματος των εταιρειών,

γενικά αυξάνεται καθώς αυξάνεται το επίπεδο εισοδήματος. Επιπλέον, ένα σχετικά υψηλό ποσοστό των συνολικών φορολογικών εσόδων των βιομηχανικών χωρών προέρχεται από τους εγχώριους φόρους κατανάλωσης, ιδίως από τον φόρο προστιθέμενης αξίας. Επιπλέον, οι φόροι κοινωνικής ασφάλισης είναι πολύ πιο σημαντικοί στις ανεπτυγμένες χώρες και στις πιο εύπορες αναπτυσσόμενες χώρες από ότι στις φτωχότερες χώρες, αντικατοπτρίζοντας την σχεδόν έλλειψη συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στις τελευταίες. Πράγματι, σε πολλές ανεπτυγμένες χώρες, οι φόροι κοινωνικής ασφάλισης ανταγωνίζονται ή ξεπερνούν τον ατομικό φόρο εισοδήματος ως πηγή εσόδων. Οι δημογραφικές τάσεις και οι συνέπειές τους (ιδίως, η γήρανση του εργατικού πληθυσμού στον κόσμο και η ανάγκη χρηματοδότησης των δημοσίων συντάξεων) απειλούν να αυξήσουν τους φόρους κοινωνικής ασφάλισης («History of taxation», n.d.).

1.4 Η εξέλιξη της φορολογίας εισοδήματος στην Ελλάδα

1.4.1 Από το 1830 έως το 1950

Το πρώτο νομοθέτημα που αφορά στη φορολογία εισοδήματος στην Ελλάδα είναι το ψήφισμα της 04/02/1830 με το οποίο νομοθετήθηκε ο φόρος επιτηδεύματος στα κέρδη των αυτοαπασχολούμενων. Στη συνέχεια το έτος 1909 θεσμοθετήθηκε ένας προοδευτικός φόρος, πάνω στο καθαρό εισόδημα τόσο των φυσικών προσώπων, όσο και των ανωνύμων εταιρειών, που διέθεταν μεγάλη φοροδοτική ικανότητα. Για το φόρο αυτό, όμως, υπήρχαν έντονες αντιδράσεις από τους φορολογούμενους και τελικά δεν τέθηκε σε εφαρμογή αλλά αντικαταστάθηκε με άλλο νόμο. Η ενέργεια αυτή έλαβε χώρα το 1911 και ο νέος νόμος διέκρινε ένα τεκμαρτό φόρο που είχε ως βάση υπολογισμού του το ενοίκιο της κατοικίας του φορολογούμενου (Μητολίδης, 2015).

Στη συνέχεια το 1917 ψηφίστηκε ο Νόμος 1043 με τον οποίο καθιερώθηκε φόρος εισοδήματος στα έκτακτα κέρδη των φορολογούμενων που είχαν λάβει χώρα την περίοδο των πολέμων. Επιπλέον με το άρθρο 12 του ίδιου νόμου επισημοποιήθηκε για πρώτη φορά το φορολογικό απόρρητο στην Ελλάδα (Μητολίδης, 2015).

Αργότερα το 1919, μεγάλο ενδιαφέρον παρουσίασε ο Νόμος 1640 «Περί κώδικος φορολογίας καθαρών προσόδων» με τον οποίο εισήχθη στην Ελλάδα ένα μεικτό – δυαδικό σύστημα άμεσης φορολόγησης, το οποίο βασιζόταν στον αναλυτικό και στον πρόσθετο ή συνθετικό φόρο εισοδήματος. Σύμφωνα με το νόμο αυτό το εισόδημα, των

φυσικών προσώπων, διακρίθηκε σε επτά κατηγορίες: 1) Εισόδημα από οικοδομές, 2) Εισόδημα από εκμίσθωση γαιών, 3) Εισόδημα από κινητές αξίες, 4) Εισόδημα από εμπορικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις, 5) Εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις, 6) Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες και 7) Εισόδημα από ελευθέρια επαγγέλματα (Μητολίδης, 2015).

Για να υπολογιστεί ο φόρος εισοδήματος ακολουθούνταν δύο στάδια. Αρχικά προσδιοριζόταν ο αναλυτικός φόρος με βάση την κατηγορία εισοδήματος και το συντελεστή που όριζε η νομοθεσία (υπήρχαν άρα επτά αναλυτικοί φόροι) και ακολουθούσε το σύνολο του εισοδήματος από τις επιπλέον κατηγορίες. Εάν το σύνολο ξεπερνούσε ένα ορισμένο όριο, εντασσόταν σε επιπλέον φορολογία με προοδευτικό φορολογικό συντελεστή, αφού λαμβάνονταν υπόψη τα εξής: η κατοικία, η διαμονή και η εθνικότητα. Από αυτό το δεύτερο στάδιο εξαγόταν ο επονομαζόμενος συνθετικός φόρος (ή πρόσθετος φόρος) (Μητολίδης, 2015).

Ο ίδιος νόμος επέβαλλε και τη φορολογία στα κέρδη των νομικών προσώπων (εμπορικών, βιομηχανικών και γεωργικών επιχειρήσεων) με αναλογικό συντελεστή 6%. Στο φόρο αυτό δεν συμπεριλαμβάνονταν οι ημεδαπές ανώνυμες εταιρείες, οι λοιπές εταιρείες και συνεταιρισμοί γιατί τα μέλη των εταιρειών καθώς και τα κέρδη των πλανοδίων και των βιοτεχνών που δεν υπερέβαιναν τις 1.200 δραχμές το έτος φορολογούνταν απευθείας (Μητολίδης, 2015).

Το μικτό φορολογικό σύστημα του Νόμου 1640/1919 είχε ισχύ για 35 περίπου χρόνια, στη διάρκεια των οποίων συντελέστηκαν πολλές και σημαντικές ιστορικές και κοινωνικές αλλαγές στην Ελλάδα όπως η Μικρασιατική καταστροφή, η οικονομική κρίση του 1928 που οδήγησε στην πτώχευση του 1932, η συμμετοχή της Ελλάδας στον Β' παγκόσμιο πόλεμο και ο ολέθριος εμφύλιος πόλεμος (Μητολίδης, 2015).

1.4.2 Από το 1950 έως σήμερα

Το έτος 1955 με την ψήφιση του Νόμου 3323/1955, «Περί φορολογίας του εισοδήματος», αλλάζει το φορολογικό τοπίο, διότι εισάγεται ο ενιαίος φόρος εισοδήματος των φυσικών προσώπων. Στο νόμο αυτό διατηρήθηκαν οι κατηγορίες εισοδημάτων που ρύθμιζε ο Νόμος 1640/1919, ωστόσο οι κατηγορίες αυτές άλλαξαν ονομασία και ονομάστηκαν πηγές εισοδήματος. Προσδιορίστηκε ως υποκείμενο του φόρου το φυσικό πρόσωπο, ως χρόνος απόκτησης του εισοδήματος καθορίστηκε το

οικονομικό έτος, ενώ κατοχυρώθηκαν απαλλαγές από το φόρο, μειώσεις και εκπτώσεις καθώς και προοδευτική φορολογική κλίμακα (Μητολίδης, 2015).

Ο Νόμος 3323/1955 συμπληρώθηκε με το Νόμο 3843/1958, «Περί φορολογίας εισοδήματος Νομικών Προσώπων», ο οποίος περιλάμβανε κανονισμούς οι οποίοι αφορούσαν τη φορολογία εισοδήματος των νομικών προσώπων. Υπόχρεοι του φόρου ήταν οι ημεδαπές ανώνυμες εταιρείες, οι δημόσιες, δημοτικές και κοινοτικές επιχειρήσεις και εκμεταλλεύσεις κερδοσκοπικού χαρακτήρα, οι συνεταιρισμοί και οι ενώσεις τους, οι αλλοδαπές επιχειρήσεις που ενεργούσαν στην ημεδαπή καθώς και οι ημεδαπές ΕΠΕ. Αντικείμενο του φόρου συνιστούσαν κατά κανόνα τα καθαρά κέρδη των παραπάνω νομικών προσώπων, η περίοδος απόκτησης του εισοδήματος ήταν το οικονομικό έτος και ο φορολογικός συντελεστής ήταν αναλογικός (Μητολίδης, 2015).

Τα παραπάνω δυο νομοθετήματα, συνέθεσαν τα βασικά στοιχεία της τότε φορολογικής μεταρρύθμισης (Νικηφορόπουλος, 2017).

Στη συνέχεια, το 1978 επιβλήθηκαν τα τεκμήρια με το Νόμο 820/1978 «Περί λήψεως μέτρων δια την περιστολήν της φοροδιαφυγής», άρθρα 10-14. Ο νόμος αυτός διέκρινε ότι: «Ο προσδιορισμός του συνολικού εισοδήματος των φυσικών προσώπων ενεργείται κατά τας διατάξεις του Ν.Δ. 3323/55. Εις την περίπτωσιν η κατά τας διατάξεις των άρθρων 11 και 12 του παρόντος προσδιοριζόμενη δαπάνη είναι ανωτέρα του συνολικού εισοδήματος του προκύπτοντος κατά τας διατάξεις του ανωτέρω Νομοθετικού Διατάγματος, το υποκείμενον εις φόρον εισόδημα προσδιορίζεται κατά τα οριζόμενα εις το άρθρον 14». Σύμφωνα με την έκθεση της επιτροπής του καθηγητή Γεωργακόπουλου το 2002 «ο προσδιορισμός του εισοδήματος με τα τεκμήρια εξασφαλίζει στο κράτος ορισμένα έσοδα και χρησιμοποιείται συνήθως σε λιγότερο αναπτυγμένες χώρες, όπου η φοροδιαφυγή είναι περισσότερο εκτεταμένη και ο προσδιορισμός του ύψους του πραγματικού εισοδήματος αντιμετωπίζει περισσότερες δυσκολίες ενώ αντίθετα, τέτοιος προσδιορισμός δεν συναντάται, κατά κανόνα, στα φορολογικά συστήματα των αναπτυγμένων χωρών» (Νικηφορόπουλος, 2017).

Οι παραπάνω νόμοι, τα χρόνια που ακολούθησαν, τροποποιήθηκαν συχνά και εν τέλει κωδικοποιήθηκαν σε ενιαίο κείμενο με το Νόμο 2238/1994, ο οποίος με τη σειρά του δέχθηκε διαδοχικές τροποποιήσεις (Μητολίδης, 2015).

Στο Νόμο 2238/1994 «Κύρωση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος», μειώθηκαν οι πηγές του εισοδήματος από επτά σε έξη. Υπόχρεοι του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων είναι τα φυσικά πρόσωπα και οι προσωπικές εταιρείες. Το εισόδημα είναι το σύνολο των εισοδημάτων από κάθε πηγή, η περίοδος

απόκτησης είναι το οικονομικό έτος, υπάρχουν απαλλαγές, μειώσεις και εκπτώσεις για τα φυσικά πρόσωπα, ενώ η φορολογική κλίμακα είναι προοδευτική για τα φυσικά πρόσωπα και αναλογική για τις προσωπικές εταιρείες (Μητολίδης, 2015).

Ο Νόμος 2238/1994, όπως είχε οριστικοποιηθεί με τις διαδοχικές τροποποιήσεις που υπέστη, είχε ισχύ έως την 31/12/2013. Στη συνέχεια για τα εισοδήματα και τις δαπάνες που προέκυπταν από 01/01/2014 και εφεξής, ίσχυσαν οι διατάξεις του Νόμου 4172/2013 «Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του Νόμου 4046/2012, του Νόμου 4093/2012 και του Νόμου 4127/2013 και άλλες διατάξεις». Με τις διατάξεις του νόμου αυτού καθιερώθηκαν σημαντικές ποιοτικές αλλαγές στο φορολογικό σύστημα που ίσχυε (Μητολίδης, 2015).

Το πνεύμα του νόμου επεδίωκε την καθιέρωση μιας δίκαιης βάσης ανακατανομής του εισοδήματος, μιας σίγουρης πηγής των οικονομικών μέσων που απαιτούν οι δημόσιες δαπάνες και, παράλληλα την καθιέρωση ενός νόμου που δεν παρουσιάζει δυσκολία στην κατανόηση και είναι προσιτός σε κάθε πολίτη, με την ελπίδα να θεμελιωθεί εκ νέου η εμπιστοσύνη και η σταθερότητα στο οικονομικό και κοινωνικό γίνεσθαι και να καταφέρουν οι φορολογικοί μηχανισμοί να αντιμετωπίσουν το σοβαρότερο πρόβλημα που είναι η φοροδιαφυγή (Νικηφορόπουλος, 2017).

Τα δύσκολα χρόνια στα οποία βρισκόταν η ελληνική οικονομία και κοινωνία όταν θεσμοθετήθηκε ο Νόμος 4172/2013 αλλά και αυτά που ακολούθησαν οδήγησαν τη νέα κυβέρνηση στο Νόμο 4646/2019 «Φορολογική μεταρρύθμιση με αναπτυξιακή διάσταση για την Ελλάδα του αύριο», ο οποίος τέθηκε σε ισχύ από 01/01/2020.

Σύμφωνα με το Δελτίο Τύπου του υπουργείου Οικονομικών, με το νόμο αυτό «μειώνεται δραστικά ο φόρος εισοδήματος που σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις, αναγνωρίζεται η επιχειρηματικότητα προς όφελος των εργαζομένων και της πραγματικής οικονομίας, λαμβάνονται υπόψη ενέργειες της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και παροχές υπέρ των εργαζομένων και τέλος, συγκεντρώνονται ξένοι επενδυτές στη χώρα στους οποίους δίνονται κίνητρα και ευκαιρίες για να πραγματοποιήσουν επενδύσεις» (Χριστόπουλος, 2019).

Είναι γεγονός ότι από την έναρξη της 10ετούς περιόδου της Ελλάδας που βρισκόταν υπό την εποπτεία του Διεθνές Νομισματικού Ταμείου και των Ευρωπαϊκών Εταίρων, ο νόμος αυτός αποτελεί το πρώτο νομοσχέδιο, που δεν προβλέπει καμία αύξηση φόρου, αλλά αντίθετα, παρέχει ελαφρύνσεις στη φορολογία εισοδήματος (Χριστόπουλος, 2019).

Στο επόμενο κεφάλαιο παρουσιάζονται και αναλύονται οι βασικές διατάξεις που αφορούν στη φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων και ισχύουν με το Νόμο 4172/2013 και τις τροποποιήσεις του, από το Νόμο 4646/2019 αλλά και με αναφορά στις διαφορές που προέβλεπε ο Νόμος 2238/1994.

Κεφάλαιο 2

Φορολογία εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων

2.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό, αρχικά, παρουσιάζονται τα βασικά σημεία που αφορούν τη φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων του Νόμου 2237/1994 και στη συνέχεια εξετάζεται ο βασικός Νόμος 4172/2013 της φορολογίας εισοδήματος (φυσικών και νομικών προσώπων), με τις τροποποιήσεις που υπέστη από το νέο Νόμο 4646/2019.

2.2 Φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων

Ως Φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων, ορίζεται ο φόρος που επιβάλλεται ετησίως στο εισόδημα που αποκτούν τα φυσικά πρόσωπα (Σγουρινάκης & Μιχελινάκης, 2014).

2.2.1 Βασικά σημεία του Νόμου 2238/1994

Ο Νόμος 2238/1994 διέκρινε τις κατηγορίες εισοδήματος στις εξής:

- Εισόδημα από ακίνητα.
- Εισόδημα από κινητές αξίες
- Εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις.
- Εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις.
- Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες.
- Εισόδημα από υπηρεσίες ελεύθερων επαγγελματιών και από κάθε άλλη πηγή (Κωδικοποίηση Νόμου 2238/1994).

Το εισόδημα από μισθούς, συντάξεις και μισθούς με έκδοση τιμολογίου ή απόδειξης για παροχή υπηρεσιών υποβάλλονταν σε φόρο σύμφωνα με την κλίμακα που παρουσιάζεται στον Πίνακα 2.1.

Πίνακας 2.1: Κλίμακα Φορολογίας Μισθωτών-Συνταξιούχων

Κλίμακιο Εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός Συντελεστής	Φόρος κλιμάκιου (ευρώ)
25.000	22%	5.500
17.000	32%	5.440
Υπερβάλλον	42%	

Επιπλέον, το εισόδημα από ατομική επιχείρηση (εκτός το εισόδημα από ατομική γεωργική επιχείρηση, η φορολογία ήταν στο 13%) και ελεύθερο επάγγελμα υποβάλλονταν σε φόρο σύμφωνα με τον πίνακα 2.2.

Πίνακας 2.2: Κλίμακα Φορολογίας Μη Μισθωτών

Κλίμακιο Εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός Συντελεστής	Φόρος κλιμάκιου (ευρώ)
50.000	26%	13.000
Υπερβάλλον	33%	

Περαιτέρω, ο Νόμος 2238/94 διέκρινε ότι ο φόρος που προέκυπτε με βάση την κλίμακα των μισθωτών και συνταξιούχων μειωνόταν:

- α) για εισόδημα μέχρι και 21.000 ευρώ κατά 2.100 ευρώ. Αν ο φόρος που προέκυπτε ήταν λιγότερος από 2.100 ευρώ, τότε το ποσό μείωσης παρέμενε στο ποσό του φόρου.
- β) για εισόδημα πάνω από 21.000 ευρώ το ποσό μείωσης περιοριζόταν κατά 100 ευρώ ανά 1.000 ευρώ εισοδήματος και μέχρι εξαντλήσεως του ποσού των 2.100 ευρώ. Για να διατηρηθεί όλο το ποσό της μείωσης του φόρου, το φυσικό πρόσωπο έπρεπε να διαθέτει αποδείξεις εξόδων που αφορούσαν αγαθά και υπηρεσίες (μεταξύ αυτών και οι ιατρικές δαπάνες). Αυτές τις δαπάνες μπορούσε να τις πραγματοποιήσει το φυσικό πρόσωπο, η σύζυγος ή και τα παιδιά τους. Το ποσό που έπρεπε να συγκεντρώνουν τα έγγραφα των δαπανών ήταν το 25% του εισοδήματος που δήλωναν. Στην περίπτωση που δεν συγκεντρωνόταν το ποσό που απαιτούνταν, τότε ο φόρος προσαυξανόταν κατά τη θετική διαφορά μεταξύ του απαιτούμενου ποσού αποδείξεων, με ανώτατο όριο τις

10.500 ευρώ και του προσκομισθέντος ποσού αποδείξεων, η οποία πολλαπλασιαζόταν με συντελεστή 22% (Κωδικοποίηση Νόμου 2238/1994).

Η κλίμακα του πίνακα 2.2 αφορούσε και τις ομόρρυθμες εταιρείες, τις ετερόρρυθμες εταιρείες, τις κοινωνίες αστικού δικαίου που ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα, τις αστικές ή μη κερδοσκοπικές εταιρείες, τις συμμετοχικές ή αφανείς καθώς και τις κοινοπραξίες. Η προκαταβολή του φόρου ανερχόταν στο 55%. (Κωδικοποίηση Νόμου 2238/1994). Κάποιοι από τους παραπάνω συντελεστές, με βάση τις αλλαγές του νόμου που έγιναν στην πορεία, διαφοροποιήθηκαν, μέχρι να θεσμοθετηθεί ο νόμος 4172/2013

2.2.2 Εισόδημα από μισθωτή εργασία, συντάξεις και επιχειρηματική δραστηριότητα σύμφωνα με τους Νόμους 4172/2013 και 4646/2019

Ο Νόμος 4172/2013, αρχικά, στο άρθρο 7, παρουσίασε μια από τις βασικές αλλαγές, σε σχέση με τον παλιό Νόμο 2238/1994. Η αλλαγή αυτή είχε να κάνει με τις κατηγορίες εισοδήματος. Πιο συγκεκριμένα, οι κατηγορίες των ακαθάριστων εισοδημάτων οι οποίες υπόκειται σε φόρο μειώθηκαν σε τέσσερις και είναι:

1. Εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις,
2. Εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα,
3. Εισόδημα από ακίνητη περιουσία,
4. Εισόδημα από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου (Καραγιάννης, Καραγιάννη & Καραγιάννης, 2017).

Το δεύτερο μέρος του Νόμου 4172/2013 ασχολείται με τη φορολογία εισοδήματος των φυσικών προσώπων. Πιο αναλυτικά, το άρθρο 11 όριζε τα «εξαρτώμενα μέλη» του φορολογούμενου και αύξησε το όριο του ετήσιου εισοδήματος που δεν πρέπει να ξεπερνάται για να κατατάσσεται κάποιο μέλος ως εξαρτώμενό (τα άγαμα τέκνα, οι ανιόντες και τα ανήλικα ορφανά και από τους δύο γονείς), από 2.900 που προέβλεπε ο προηγούμενος νόμος (2238/1994, άρθρο 7, παράγραφος 2) σε 3.000 ευρώ (Καραγιάννης, Καραγιάννη & Καραγιάννης, 2017).

Σύμφωνα με το άρθρο 15 του Νόμου το εισόδημα που προκύπτει από μισθωτή εργασία και συντάξεις φορολογούταν με βάση την κλίμακα που παρατίθεται στον πίνακα 2.3 (Καραγιάννης, Καραγιάννη & Καραγιάννης, 2017).

Πίνακας 2.3: Φορολογητέο εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις

Φορολογητέο Εισόδημα (ευρώ)	Φορολογικός Συντελεστής (%)
≤ 25.000	22%
25.000 έως και 42.000	32%
> 42.0000	42%

Οι ως άνω συντελεστές τροποποιήθηκαν με το άρθρο 112 του Νόμου 4387/2016. Έτσι οι φορολογικοί συντελεστές που ίσχυαν μέχρι 31/12/2019 παρουσιάζονται στον πίνακα 2.4.

Πίνακας 2.4: Φορολογικοί συντελεστές Εισοδήματος

Εισόδημα (Μισθοί, Συντάξεις, Επιχειρηματική Δραστηριότητα) σε ευρώ	Φορολογικός Συντελεστής (%)
0 - 20.000	22%
20.001 - 30.000	29%
30.001 - 40.000	37%
40.001 -	45%

Ο παραπάνω φόρος που υπολογίζεται, όταν το φορολογητέο εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες και συντάξεις δεν ξεπερνάει τα 20.000 ευρώ, ελαττώνεται κατά το ποσό των 1.900 ευρώ για κάποιον που δεν έχει προστατευόμενα μέλη, εφόσον όμως, έχει πραγματοποιήσει έξοδα για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών στην ημεδαπή ή σε άλλα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής Ε.Ε.). Επιπλέον, οι δαπάνες αυτές, πρέπει να έχουν πραγματοποιηθεί με ηλεκτρονικά μέσα πληρωμής και ανάλογα με το ύψος του εισοδήματος έπρεπε να είχε πραγματοποιηθεί ένα ελάχιστο ποσό δαπανών, οι συντελεστές των οποίων παρουσιάζονται στον πίνακα 2.5. Στις δαπάνες αυτές δεν περιλαμβάνονται τα ιατρικά έξοδα τα οποία καταργήθηκαν από 1/1/2017. Το ποσό που μειώνει το φόρο αυξάνεται κατά 50 ευρώ, δηλαδή σε 1.950 ευρώ όταν ο φορολογούμενος έχει ένα προστατευόμενο μέλος, σε 2.000 ευρώ για δυο προστατευόμενα μέλη και σε 2.100 ευρώ για τρία και άνω προστατευόμενα μέλη (Καραγιάννης, Καραγιάννη & Καραγιάννης, 2017).

Πίνακας 2.5: Ποσοστό ελάχιστης δαπάνης με ηλεκτρονική συναλλαγή και μέσα πληρωμής με κάρτα

Εισόδημα (σε ευρώ)	Συντελεστής (%)
1-10.000	10%
10.000,01-30.000	15%
30.000,01 και άνω	20% και μέχρι 30.000

Σε περίπτωση που δεν συγκεντρώνεται το απαραίτητο ποσό εξόδων που ορίζει ο πίνακας 2.5 τότε ο φόρος προσαυξάνεται κατά το ποσό που προκύπτει από τη θετική διαφορά μεταξύ των δαπανών που απαιτούνται και εκείνων που δηλώνονται. Στη συνέχεια η διαφορά αυτή πολλαπλασιάζεται με το συντελεστή 22% (Καραγιάννης, Καραγιάννη & Καραγιάννης, 2017).

Την υποχρέωση να πληρώνουν με ηλεκτρονικά μέσα δεν έχουν τα άτομα που είναι άνω των 70 ετών, τα άτομα με αναπηρία 80% και άνω, όσοι βρίσκονται σε δικαστική συμπαράσταση, οι φορολογικοί κάτοικοι της Ε.Ε., οι υπάλληλοι του Υπουργείου Εξωτερικών, οι στρατιωτικοί που υπηρετούν στην αλλοδαπή, όσοι υπηρετούν στη Μόνιμη Ελληνική Αντιπροσωπεία της Ε.Ε., όσοι διαμένουν σε οίκο ευγηρίας και σε ψυχιατρικό κατάστημα και οι φυλακισμένοι (Καραγιάννης, Καραγιάννη & Καραγιάννης, 2017).

Με το νέο Νόμο 4646/2019, το άρθρο 15 του Νόμου 4172/2013 αντικαθίσταται και οι νέοι φορολογικοί συντελεστές αποτυπώνονται στον πίνακα 2.6.

Πίνακας 2.6: Φορολογικοί συντελεστές Εισοδήματος

Εισόδημα (Μισθοί συντάξεις, επιχειρηματική δραστηριότητα) σε ευρώ	Φορολογικός συντελεστής
0-10,000	9%
10.001-20.000	22%
20.001-30.000	28%
30.001-40.000	36%
40.001-	44%

Όπως και με τον προηγούμενο νόμο, έτσι και τώρα, οι φορολογούμενοι μισθωτοί, συνταξιούχοι, αλλά και οι ελεύθεροι επαγγελματίες και εισοδηματίες (όσοι εισπράττουν εισοδήματα από ενοίκια) πρέπει να εξοφλούν μέρος των δαπανών τους με

ηλεκτρονικά μέσα (και μέχρι 20.000 ευρώ). Οι δαπάνες αυτές θα πρέπει να είναι ίσες με το 30% του πραγματικού τους εισοδήματος. Στην αντίθετη περίπτωση η διαφορά (όπως και πριν) θα φορολογείται με συντελεστή 22% (Χριστόπουλος, 2019). Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 9, ο φόρος που προκύπτει ελαττώνεται κατά 777 ευρώ για τον φορολογούμενο που δεν έχει προστατευόμενα τέκνα και αυξάνεται στη συνέχεια όταν ο φορολογούμενος έχει περισσότερα προστατευόμενα τέκνα (Νόμο 4646/2019).

Τέλος, η ειδική εισφορά αλληλεγγύης επιβάλλεται στα εισοδήματα των φυσικών προσώπων ή σχολάζουσας κληρονομιάς που ξεπερνούν τα 12.000 ευρώ. Για την επιβολή της εισφοράς λαμβάνεται υπόψη το συνολικό εισόδημα που εφόσον προστεθούν όλα τα εισοδήματα (από μισθωτή εργασία και συντάξεις, από επιχειρηματική δραστηριότητα, από κεφάλαιο, από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου, φορολογούμενο ή απαλλασσόμενο, πραγματικό ή τεκμαρτό) και φορολογείται με την κλίμακα που παρουσιάζεται στον πίνακα 2.7. Σημειωτέον ότι τα άτομα με αναπηρία άνω του 80% εξαιρούνται από την καταβολή εισφοράς αλληλεγγύης.

Πίνακας 2.7: Εισφορά Αλληλεγγύης

Εισόδημα σε ευρώ	Εισφορά Αλληλεγγύης
0-12.000	0%
12.001 - 20.000	2,2%
20.001 - 30.000	5,00%
30.001 - 40.000	6,50%
40.001 - 65.000	7,50%
65.001 - 220.000	9,00%
>220.000	10,00%

Οι βελτιώσεις που έγιναν στο νέο νόμο έγκεινται στο ότι:

- το 30% των δαπανών που θα πρέπει να συγκεντρώνει ο φορολογούμενος υπολογίζεται στο πραγματικό εισόδημα από το οποίο αφαιρείται η εισφορά αλληλεγγύης,
- εάν ο φορολογούμενος έχει πραγματοποιήσει δαπάνες που αφορούν υποχρεώσεις προς τράπεζες (τοκοχρεολύσιο), ενοίκιο και φόρους (εισοδήματος φυσικών προσώπων και ΕΝΦΙΑ) που υπερβαίνουν το 60% του πραγματικού εισοδήματος, τότε οι δαπάνες

που υποχρεούται να πραγματοποιήσει με ηλεκτρονικά μέσα μειώνονται στο 20% του πραγματικού εισοδήματος

- εάν ο φορολογούμενος έχει λογαριασμό ο οποίος έχει κατασχεθεί, τότε οι δαπάνες που υποχρεούται να πραγματοποιήσει με ηλεκτρονικά μέσα ανέρχονται στα 5.000 ευρώ,
- αλλαγή του συντελεστή ΦΠΑ από 24% σε 13% για αγαθά που αφορούν κράνη μοτοσικλετιστών και παιδικά καθίσματα αυτοκινήτου,
- τέλος, έχουν προβλεφθεί εξαιρέσεις για τα άτομα εκείνα που έχουν πραγματικές δυσκολίες στη χρήση ηλεκτρονικών μέσων πληρωμής (Χριστόπουλος, 2019).

2.2.3 Φορολογία εισοδήματος Νομικών προσώπων σύμφωνα με τους Νόμους 4172/2013 και 4646/2019

Το άρθρο 44 του Ν.4172/13 ορίζει ότι ο φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων είναι ο φόρος εκείνος που υπολογίζεται κάθε χρόνο στα κέρδη που καταγράφουν τα νομικά πρόσωπα και οι νομικές οντότητες (Νόμος 4172/2013).

Σύμφωνα με το άρθρο 58, παρ. 1, του Νόμου 4172/2013, τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα που πραγματοποιούσαν τα νομικά πρόσωπα και οι νομικές οντότητες που διατηρούν διπλογραφικά βιβλία, καθώς και τα μη κερδοσκοπικά νομικά πρόσωπα με βιβλία εσόδων-εξόδων, φορολογούνταν με συντελεστή 29%. Στη συνέχεια μειώθηκε σε 28% (Καραγιάννης, Καραγιάννη & Καραγιάννης, 2017).

Επιπλέον η προκαταβολή του φόρου, σύμφωνα με το άρθρο 71 και με βάση την δήλωση που υποβάλλει το νομικό πρόσωπο ή η νομική οντότητα ανερχόταν στο ποσό ίσο με το 100% του φόρου που προκύπτει για το φόρο που αναλογεί στο εισόδημα του διανυόμενου φορολογικού έτους. Το ποσοστό αυτό ελαττώνεται στο μισό για τα 3 πρώτα χρόνια λειτουργίας των νέων νομικών προσώπων. (Καραγιάννης, Καραγιάννη & Καραγιάννης, 2017).

Με το νέο Νόμο 4646/2019 η προκαταβολή φόρου μειώνεται στο 95% και ο συντελεστής φορολογίας ορίζεται στο 24% (Νόμος 4646/2019). Ακόμα, ο νέος νόμος μειώνει το συντελεστή του φόρου στα μερίσματα από 10% που ήταν στο 5%.

Συνεπώς για τις επιχειρήσεις ο νέος νόμος έχει τρεις φορολογικές ελαφρύνσεις: μείωση της προκαταβολής, μείωση του συντελεστή επί των καθαρών κερδών και μείωση του συντελεστή για τα μερίσματα.

Επιπλέον, ο νέος νόμος περιλαμβάνει και άλλα σημαντικά μέτρα τα οποία δεν ωφελούν άμεσα τις επιχειρήσεις ή τα νοικοκυριά με την έννοια ότι οι τελευταίοι εξοικονομούν χρήματα, αλλά διευκολύνουν την επιχειρηματική κοινότητα και δημιουργούν τις προϋποθέσεις για μελλοντική ανταπόδοση και ενίσχυση των εσόδων του κράτους. Ανάμεσα σε αυτά είναι τα κίνητρα που παραχωρούνται σε οικονομικά ευκατάστατους φορολογούμενους να μεταφέρουν τη φορολογική τους κατοικία στη χώρα μας, οι αλλαγές στη φορολόγηση των παροχών σε είδος από τις επιχειρήσεις προς τους εργαζόμενους, τα κίνητρα προς τις επιχειρήσεις για την απόκτηση ηλεκτρικών οχημάτων, η προσωρινή διακοπή του ΦΠΑ στην οικοδομική δραστηριότητα για 3 χρόνια, η προσωρινή διακοπή του φόρου υπεραξίας επί του κέρδους αγοραπωλησίας ακινήτων για 3 χρόνια και επανεξέτασή του κατά τον 4ο χρόνο, η έκπτωση στα ακαθάριστα έσοδα των επιχειρήσεων για έξοδα που σχετίζονται με ενέργειες Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, τα κίνητρα στις επιχειρήσεις για την αγορά ή μίσθωση οικολογικών αυτοκινήτων αντιρρυπαντικής τεχνολογίας και η μείωση του ορίου από τα 500 στα 300 ευρώ για τις συναλλαγές με μετρητά, οι οποίες πρέπει να πραγματοποιούνται με ηλεκτρονικές συναλλαγές. Το τελευταίο αυτό μέτρο έχει σκοπό τη μείωση της φοροδιαφυγής.

2.3 Η α(να)ποτελεσματικότητα της ασκούμενης φορολογικής πολιτικής

Όπως αναφέρθηκε στο Κεφάλαιο 1, ένα καλό φορολογικό σύστημα πρέπει να πληροί πέντε βασικές προϋποθέσεις: δικαιοσύνη, επάρκεια, απλότητα, διαφάνεια και διοικητική ευκολία.

Η ελληνική φορολογική νομοθεσία είναι εξαιρετικά περίπλοκη, με πολλά στοιχεία που εισάγονται για την προώθηση βραχυπρόθεσμων πολιτικών ή για την ανακούφιση συγκεκριμένων οικονομικών προβλημάτων (Petraakis & Xenopoulos, 2014). Αυτή η πολυνομία και η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος, ειδικά την προηγούμενη δεκαετία, οδηγεί σε στρεβλώσεις τόσο στην αποτελεσματικότητα του φορολογικού μηχανισμού όσο και στην επίτευξη των στόχων του. Με άλλα λόγια, οι υποκείμενοι στο φόρο καθίστανται λιγότερο ικανοί να πραγματοποιήσουν τις πληρωμές τους. Έτσι, η συνεχιζόμενη αναπαραγωγή καθυστερημένων χρεών δημιουργεί πρόβλημα στην αποτελεσματικότητα του υφιστάμενου φορολογικού συστήματος, το οποίο σε συνδυασμό με τις διαρκείς νομοθετικές αλλαγές,

επιδεινώνουν τη δημοσιονομική άπνοια. Οι οικονομικοί πόροι εξαντλούνται, διαιωνίζοντας ένα κλίμα αβεβαιότητας στις προοπτικές ανάπτυξης της πραγματικής οικονομίας (Varotsis & Katerelos, 2020).

Τα παραπάνω επιβεβαιώνονται με την έρευνα της ΔιαΝΕΟσις (2018), όπου διαπιστώνεται ότι η φορολογική επιβάρυνση των μισθωτών αυξήθηκε διαχρονικά μετά το 2009, ενώ με τις αλλαγές που ξεκίνησαν από το 2020, όλα τα εισοδήματα από μισθούς και συντάξεις μέχρι €21.500 επιβαρύνονται μέχρι €470 ετησίως, ενώ για υψηλότερα εισοδήματα υπάρχει ελάφρυνση του φόρου.

Επιπλέον το γεγονός ότι καταργήθηκε το αφορολόγητο συντέλεσε κατά πολύ στη μέση επιβάρυνση των εισοδημάτων από επιχειρηματική δραστηριότητα. Το αφορολόγητο σε πολλές, αν όχι στις περισσότερες, χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι κάτω από το όριο φτώχειας, ενώ στην χώρα μας συμβαίνει το αντίθετο. Επιπλέον, ο ανώτερος συντελεστής φυσικών προσώπων στην Ελλάδα είναι πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ ενώ οι μισθωτοί και οι επιχειρηματίες έχουν την υψηλότερη συμμετοχή στην κατανομή των φόρων. Τέλος, στη φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων, παρατηρείται συχνή αλλαγή των συντελεστών (ΔιαΝΕΟσις, 2018).

Τα ως άνω έχουν σαν αποτέλεσμα δυο σημαντικές επιπτώσεις. Η πρώτη σχετίζεται με τα έσοδα που συγκεντρώνονται και η δεύτερη, η οποία αποτελεί την κύρια αποτυχία του φορολογικού συστήματος στην Ελλάδα, είναι ότι αναπαράγει τη «φοροδιαφυγή» και τα καθυστερημένα χρέη των φόρων, στρεβλώνοντας την πραγματική οικονομία. Ακόμη και οι συνεχείς φορολογικές «μεταρρυθμίσεις» δεν έχουν καταφέρει να σταματήσουν τη συνεχή αναπαραγωγή της φοροδιαφυγής (Varotsis & Katerelos, 2020) και παρά το γεγονός ότι οι διαδοχικές κυβερνήσεις προσπάθησαν να δημιουργήσουν μια δημόσια φορολογική συνείδηση, η διαφυγή συνεχίζεται, και οι γραφειοκρατικές ακαμψίες έχουν προσφέρει λίγη βοήθεια (Petraakis & Xenopoulos, 2014).

Ως απόρροια των παραπάνω προκύπτει ότι η φορολογική μεταρρύθμιση είναι απαραίτητη συνιστώσα της κρατικής μεταρρύθμισης, με σκοπό, όμως, την είσπραξη των φόρων και την ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών. Η μεταρρύθμιση επιτυγχάνεται, ωστόσο, με την απλοποίηση του δημοσιονομικού ελέγχου, την αλλαγή της προοδευτικότητας των φορολογικών συντελεστών, την επιβολή αποδεκτών φόρων, την άρση των αναποτελεσματικών υφιστάμενων φόρων, τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης και την απλοποίηση της είσπραξης των φόρων. Η κρατική μεταρρύθμιση πρέπει δηλαδή να στοχεύει στην απλοποίηση των συναλλαγών των

πολιτών με το κράτος, στη βελτίωση της ποιότητας των κυβερνητικών υπηρεσιών και της λειτουργίας των δημοσίων υπηρεσιών προς όφελος των πολιτών βελτιώνοντας το σύστημα. Έτσι θα δημιουργηθεί ένα αποτελεσματικό φορολογικό σύστημα το οποίο σε συνδυασμό με την αποδοτικότητα του κράτους θα συμβάλλουν στην αποτελεσματική διαχείριση των διαθέσιμων χρηματοοικονομικών πόρων και θα επιφέρουν οικονομική ανάπτυξη. Τα στοιχεία αυτά, είναι βασικοί παράγοντες οικονομικής ευημερίας, κοινωνικής συνοχής και επιβίωσης ενός ανεξάρτητου δημοκρατικού κράτους. Η αποτελεσματικότητα του φορολογικού συστήματος εξαρτάται από το οικονομικό περιβάλλον, καθώς και από τα κοινωνικά χαρακτηριστικά των φορολογουμένων. Η βιωσιμότητα ενός φορολογικού συστήματος συνίσταται σε μια δίκαιη κατανομή της φορολογικής επιβάρυνσης σε σχέση με το πραγματικό εισόδημα. Τέλος, η δίκαιη κατανομή των φορολογικών επιβαρύνσεων αποτελεί πρόδρομο του συμβιβασμού του φορολογούμενου, με μια συνεπή συμπεριφορά προς τις φορολογικές του υποχρεώσεις, τονίζοντας παράλληλα τη σημασία ενός δίκαιου φορολογικού συστήματος (Varotsis & Katerelos, 2020).

Δεύτερο Μέρος: Ερευνητικό Πλαίσιο

Κεφάλαιο 3

Μεθοδολογία Έρευνας

3.1 Σκοπός και επιμέρους στόχοι

Σκοπός της παρούσας ερευνητικής προσέγγισης είναι να μελετήσει τις απόψεις των φορολογούμενων σχετικά με τη φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων.

Επιπλέον ερευνητικοί στόχοι είναι:

- Η αξιολόγηση του συστήματος φορολογίας εισοδήματος ως προς την αποτελεσματικότητα και την οικονομική δικαιοσύνη.
- Η διερεύνηση των απόψεων των φορολογούμενων ως προς τη σταθερότητα και την απλότητα του φορολογικού συστήματος.
- Η ικανοποίηση των φορολογημένων από το φορολογικό σύστημα.
- Η συσχέτιση της ικανοποίησης με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά.

3.2 Ερευνητικές υποθέσεις

1. Το υπάρχον φορολογικό σύστημα δεν είναι αποτελεσματικό και δίκαιο
2. Το φορολογικό σύστημα χαρακτηρίζεται από πληθώρα αλλαγών που δυσχεραίνουν την απλότητα του
3. Οι φορολογούμενοι δεν είναι ικανοποιημένοι από το ισχύον φορολογικό σύστημα
4. Η ικανοποίηση των φορολογούμενων συσχετίζεται ανάλογα με τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά.

3.3 Μεθοδολογία έρευνας

3.3.1 Πληθυσμός-μεθοδολογία δειγματοληψίας.

Τον υπό μελέτη πληθυσμό αποτελούν οι φορολογούμενοι πολίτες, άνω των 18 ετών. Το δείγμα της μελέτης είναι δείγμα ευκολίας εξαιτίας της πανδημίας που βιώνει η χώρα. Η Δειγματοληψία «ευκολίας» λαμβάνει χώρα όταν το κριτήριο του ερευνητή κατά τη δειγματοληψία είναι η ευκολία στην επιλογή ενός δείγματος (Gall, Borg & Gall, 2014).

3.3.2 Τρόπος της συλλογής των δεδομένων και ερευνητικό εργαλείο

Η έρευνα είναι ποσοτική. Η ποσοτική μέθοδος εφαρμόζεται όταν στόχος της έρευνας είναι ο έλεγχος συγκεκριμένων θεωρητικών ερωτημάτων-υποθέσεων για το υπό μελέτη κοινωνικό φαινόμενο (Gall, Borg & Gall, 2014).

Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις κλειστού τύπου και προκαθορισμένες απαντήσεις για την διευκόλυνση των ερωτώμενων. Οι ερωτήσεις που περιέχονται στο ερωτηματολόγιο προέκυψαν από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας σε συνδυασμό με τις ερευνητικές υποθέσεις και την έγκριση του επιβλέποντα καθηγητή.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 12 ερωτήσεις και διακρίνεται σε δύο μέρη. Το πρώτο μέρος αφορά τα δημογραφικά στοιχεία και αποτελείται από 4 ερωτήσεις που αφορούν το φύλο, την ηλικία, την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάσταση των ερωτώμενων. Το δεύτερο μέρος περιέχει 8 ερωτήσεις που αφορούν τις απόψεις των ερωτώμενων για τη φορολογία εισοδήματος και την αποτελεσματικότητα της φορολογικής πολιτικής

Η έρευνα διεξήχθη online. Οι τρόποι διεξαγωγής online ερευνών είναι δύο. Ο πρώτος τρόπος αφορά στη διεξαγωγή της έρευνας μέσω e-mail και ο άλλος μέσω μίας web εφαρμογής. Στην πρώτη περίπτωση το ερωτηματολόγιο στέλνεται μέσω mail, ενώ στη δεύτερη περίπτωση αναρτάται σε κάποιον ιστότοπο (Λινάρδης, Παπαγιαννόπουλος & Καλησπεράτη, 2011). Στην προκειμένη περίπτωση χρησιμοποιήθηκαν και οι δύο τρόποι. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε τους μήνες Φεβρουάριο έως Απρίλιο του έτους 2021.

3.3.3 Παρουσίαση της μεθοδολογίας της στατιστικής ανάλυσης

Αφού συγκεντρώθηκαν τα δεδομένα, κωδικοποιήθηκαν και έγινε χρήση του στατιστικού προγράμματος SPSS προκειμένου να πραγματοποιηθεί η ανάλυση τους. Αρχικά εξήχθησαν τα Περιγραφικά στατιστικά στοιχεία, τα οποία περιλαμβάνουν πίνακα συχνοτήτων και το αντίστοιχο γράφημα. Εν συνέχεια πραγματοποιήθηκαν τα τεστ ανεξαρτησίας μέσω του στατιστικού έλεγχου χ^2 (Pearson chi-square). Ο έλεγχος χ^2 είναι ένα επαγωγικό έλεγχο μέσω του οποίου ελέγχεται η υπόθεση ότι οι δύο μεταβλητές του πίνακα συνάφειας είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους.

Κεφάλαιο 4

Αποτελέσματα Έρευνας

4.1 Περιγραφική Στατιστική

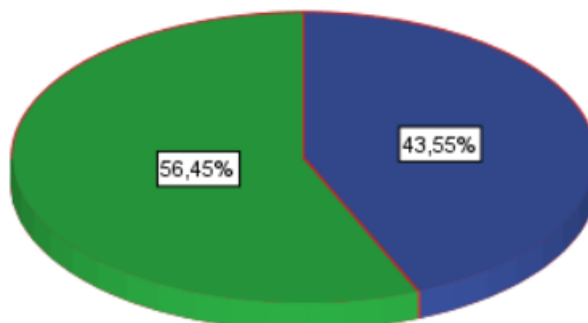
Στην ενότητα αυτή παρατίθενται για κάθε ερώτηση του ερωτηματολογίου ο πίνακας με τα αντίστοιχα ποσοστά και το σχετικό διάγραμμα.

Η πρώτη ερώτηση του ερωτηματολογίου αφορά το Φύλο των ερωτώμενων. Όπως διαπιστώνεται το 43,5% είναι άντρες και το 56,5% είναι γυναίκες. Ο πίνακας και το γράφημα 4.1 παρουσιάζουν αναλυτικά τα ποσοστά και τις αντίστοιχες συχνότητες.

Πίνακας 4.1: Φύλο

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Άνδρας	54	43,5	43,5	43,5
Γυναίκα	70	56,5	56,5	100,0
Total	124	100,0	100,0	

■ Άνδρας
■ Γυναίκα

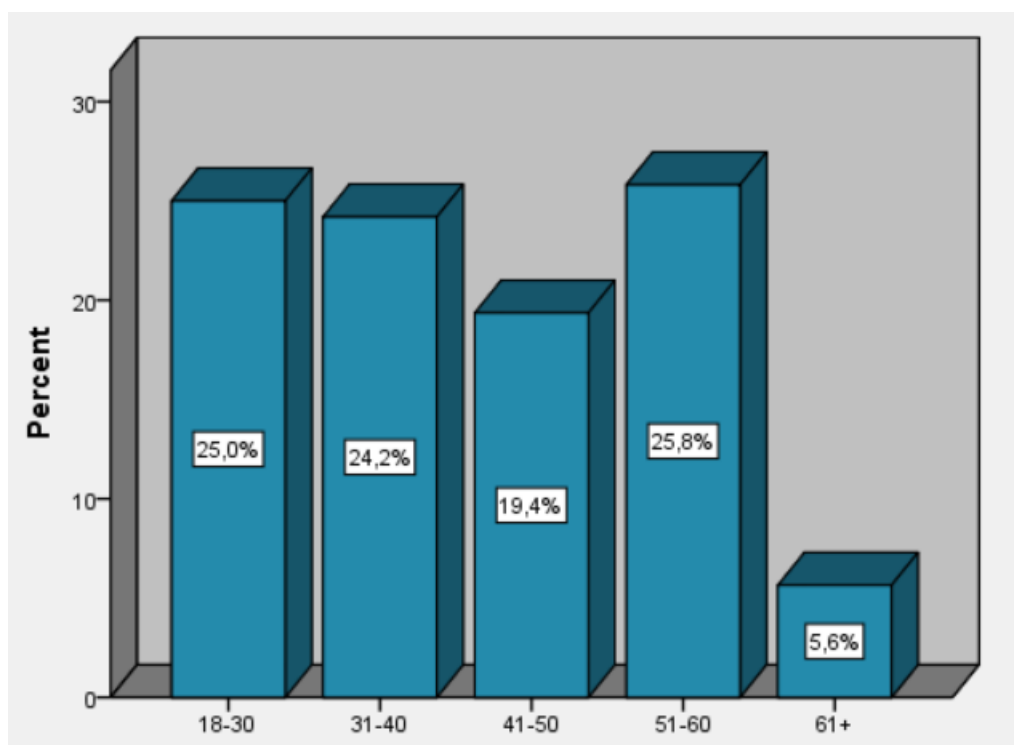

Γράφημα 4.1: Φύλο

Η δεύτερη ερώτηση του ερωτηματολογίου αφορά την Ηλικία. Όπως διαπιστώνεται το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος, ποσοστό 25,8%, ανήκει στην ηλικιακή ομάδα των 51-60 ετών και ακολουθούν οι ομάδες 18-30 έτη με ποσοστό 25%, 31-40 έτη με ποσοστό 24,2%, 41-50 έτη με ποσοστό 19,4% και τέλος εκείνοι που είναι άνω των 61 ετών με ποσοστό 5,6%. Ο πίνακας και το γράφημα 4.2 παρουσιάζουν αναλυτικά τα ποσοστά και τις αντίστοιχες συχνότητες.

Πίνακας 4.2: Ηλικία

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 18-30	31	25,0	25,0	25,0
31-40	30	24,2	24,2	49,2
41-50	24	19,4	19,4	68,5
51-60	32	25,8	25,8	94,4
61+	7	5,6	5,6	100,0
Total	124	100,0	100,0	

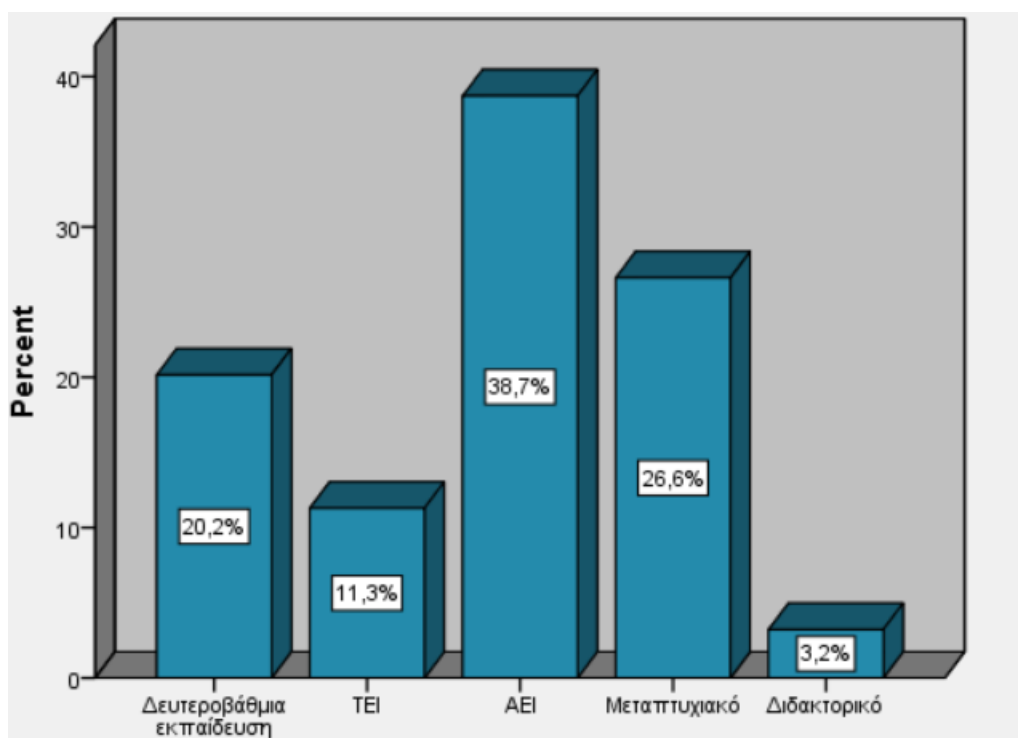

Γράφημα 4.2: Ηλικία

Η τρίτη ερώτηση του ερωτηματολογίου αφορά την Εκπαίδευση. Όπως διαπιστώνεται το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος, ποσοστό 38,7%, είναι απόφοιτοι ανώτατης εκπαίδευσης, το 26,6% είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού, το 20,2% είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, το 11,3% είναι απόφοιτοι τεχνολογικής εκπαίδευσης και τέλος το 3,2 είναι κάτοχοι διδακτορικού. Ο πίνακας και το γράφημα 4.3 παρουσιάζουν αναλυτικά τα ποσοστά και τις αντίστοιχες συχνότητες.

Πίνακας 4.3: Εκπαίδευση

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	25	20,2	20,2	20,2
ΤΕΙ	14	11,3	11,3	31,5
ΑΕΙ	48	38,7	38,7	70,2
Μεταπτυχιακό	33	26,6	26,6	96,8
Διδακτορικό	4	3,2	3,2	100,0
Total	124	100,0	100,0	

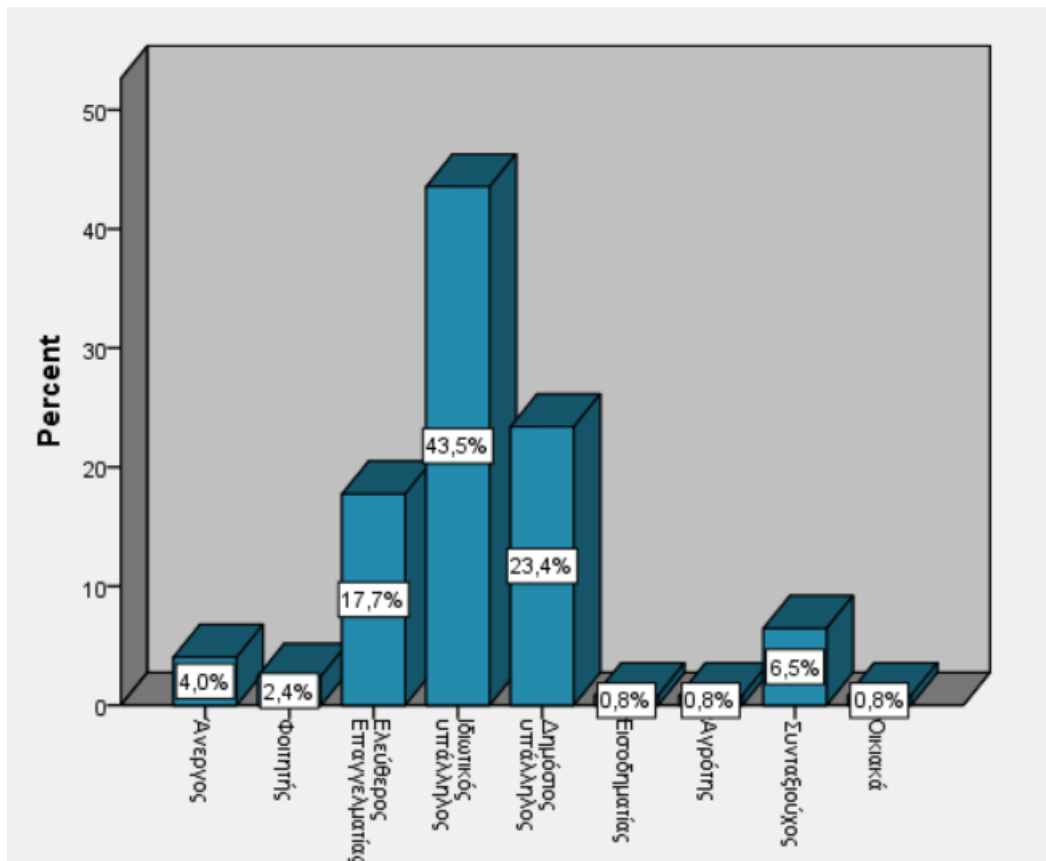

Γράφημα 4.3: Εκπαίδευση

Η τέταρτη ερώτηση του ερωτηματολογίου αφορά την Επαγγελματική Κατάσταση. Όπως διαπιστώνεται το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος, ποσοστό 43,5% είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι, το 23,4% είναι δημόσιοι υπάλληλοι, το 17,7% είναι ελεύθεροι επαγγελματίες, το 6,5% είναι συνταξιούχοι, το 4% είναι άνεργοι και το 2,4 είναι φοιτητές. Επίσης υπάρχουν 3 άτομα που δήλωσαν εισοδηματίας, αγρότης και οικιακά. Ο πίνακας και το γράφημα 4.4 παρουσιάζουν αναλυτικά τα ποσοστά και τις αντίστοιχες συχνότητες.

Πίνακας 4.4: Επαγγελματική κατάσταση

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Άνεργος	5	4,0	4,0	4,0
Φοιτητής	3	2,4	2,4	6,5
Ελεύθερος Επαγγελματίας	22	17,7	17,7	24,2
Ιδιωτικός υπάλληλος	54	43,5	43,5	67,7
Δημόσιος υπάλληλος	29	23,4	23,4	91,1
Valid Εισοδηματίας	1	,8	,8	91,9
Αγρότης	1	,8	,8	92,7
Συνταξιούχος	8	6,5	6,5	99,2
Οικιακά	1	,8	,8	100,0
Total	124	100,0	100,0	

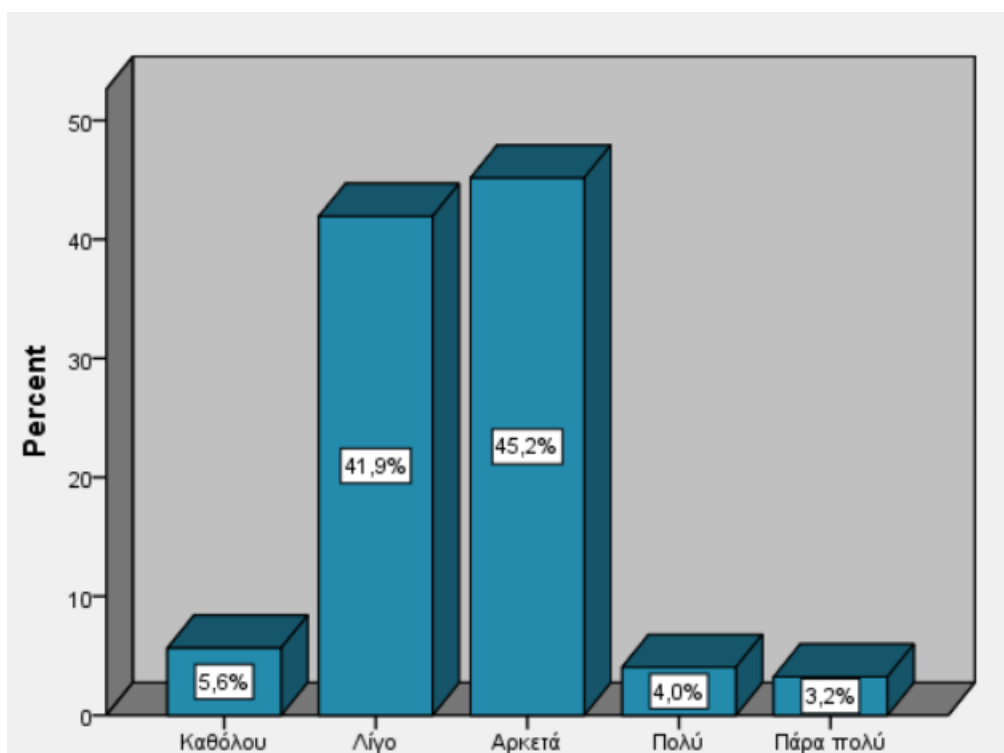

Γράφημα 4.4: Επαγγελματική κατάσταση

Οι επόμενες ερωτήσεις αφορούν τις απόψεις των ερωτώμενων σχετικά με τη φορολογία εισοδήματος. Αρχικά οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν κατά πόσο γνωρίζουν το φορολογικό σύστημα που αφορά το εισόδημα. Όπως διαπιστώνεται το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος, ποσοστό 45,2% δηλώνει ότι το γνωρίζει αρκετά, το 41,9% δηλώνει ότι το γνωρίζει λίγο, το 5,6% δηλώνει ότι δεν το γνωρίζει καθόλου, το 4% δηλώνει ότι το γνωρίζει πολύ και τέλος το 3,2% δηλώνει ότι το γνωρίζει πάρα πολύ. Ο πίνακας και το γράφημα 4.5 παρουσιάζουν αναλυτικά τα ποσοστά και τις αντίστοιχες συχνότητες.

Πίνακας 4.5: Γνώση του φορολογικού συστήματος

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Καθόλου	7	5,6	5,6	5,6
Λίγο	52	41,9	41,9	47,6
Αρκετά	56	45,2	45,2	92,7
Πολύ	5	4,0	4,0	96,8
Πάρα πολύ	4	3,2	3,2	100,0
Total	124	100,0	100,0	

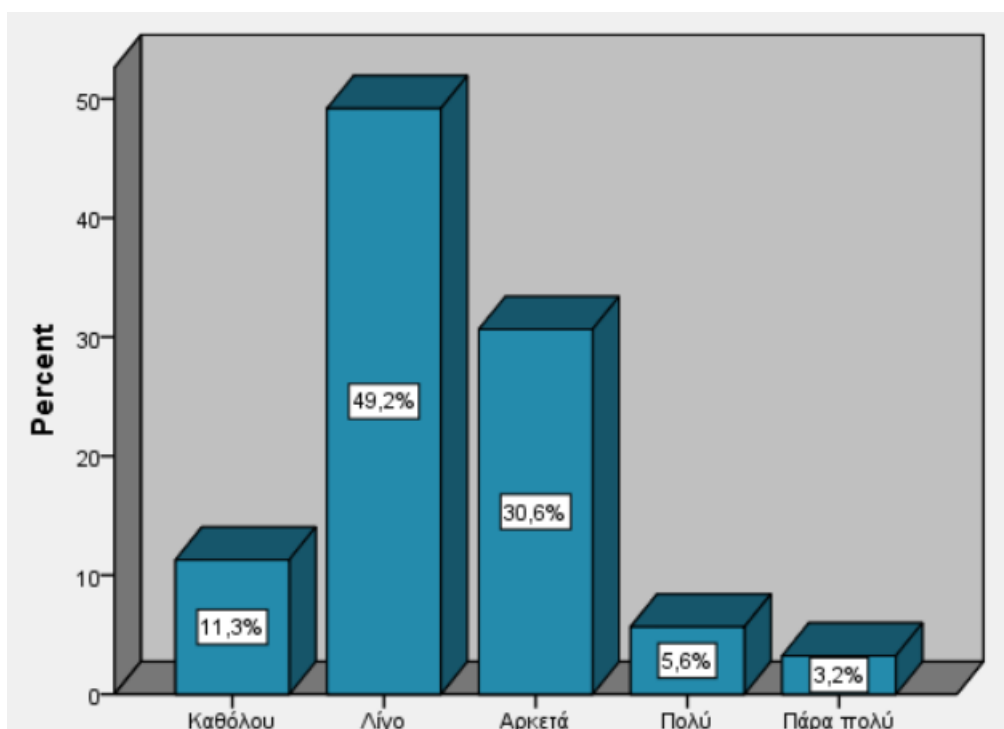

Γράφημα 4.5: Γνώση του φορολογικού συστήματος

Στη συνέχεια οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν κατά πόσο παρακολουθούν τις αλλαγές της νομοθεσίας που σχετίζονται με τη φορολογία εισοδήματος. Όπως διαπιστώνεται το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος, ποσοστό 49,2% δηλώνει ότι παρακολουθεί λίγο τις αλλαγές της νομοθεσίας, το 30,6% τις παρακολουθεί αρκετά, το 11,3% δεν τις παρακολουθεί καθόλου, το 5,6% τις παρακολουθεί πολύ και τέλος το 3,2% δηλώνει ότι τις παρακολουθεί πάρα πολύ. Ο πίνακας και το γράφημα 4.6 παρουσιάζουν αναλυτικά τα ποσοστά και τις αντίστοιχες συχνότητες.

Πίνακας 4.6: Αλλαγές νομοθεσίας

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Καθόλου	14	11,3	11,3	11,3
Λίγο	61	49,2	49,2	60,5
Αρκετά	38	30,6	30,6	91,1
Πολύ	7	5,6	5,6	96,8
Πάρα πολύ	4	3,2	3,2	100,0
Total	124	100,0	100,0	

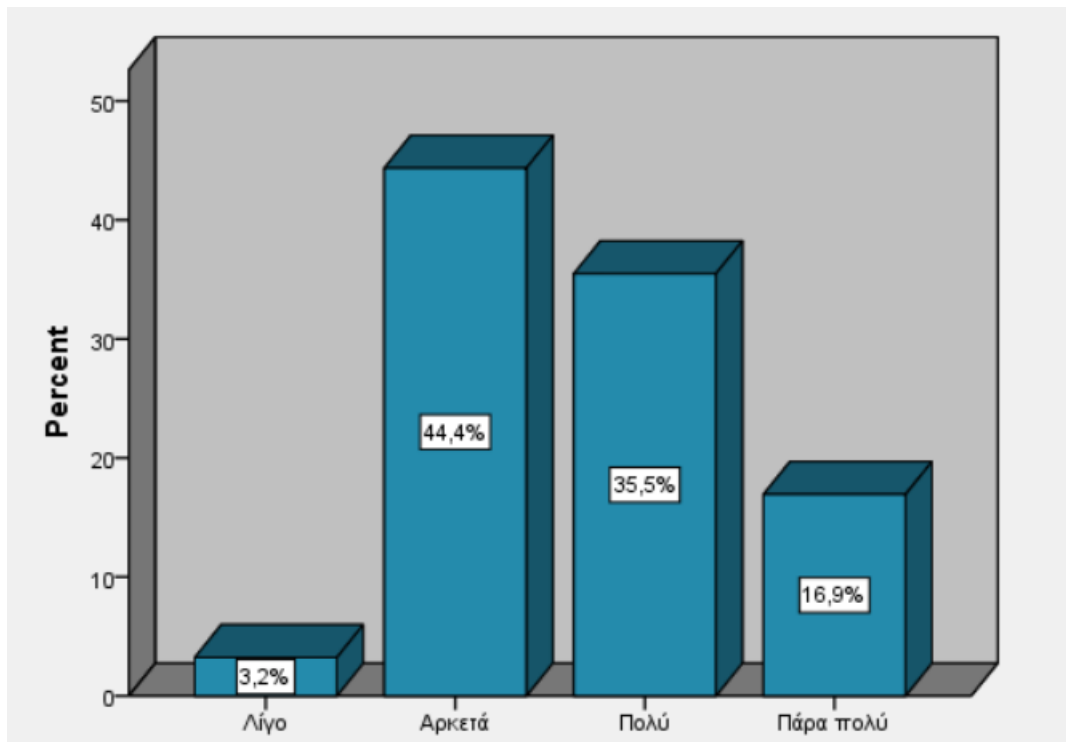

Γράφημα 4.6: Αλλαγές νομοθεσίας

Στη συνέχεια οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν κατά πόσο θεωρούν υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων. Όπως διαπιστώνεται το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος, ποσοστό 44,4% δηλώνει ότι θεωρεί αρκετά υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων, το 35,5% τη θεωρεί πολύ υψηλή, το 16,9% τη θεωρεί πάρα πολύ υψηλή και τέλος το 3,2% δηλώνει ότι τη θεωρεί λίγο υψηλή. Σημειωτέον, η απάντηση καθόλου δεν σημειώθηκε από κανέναν ερωτώμενο. Ο πίνακας και το γράφημα 4.7 παρουσιάζουν αναλυτικά τα ποσοστά και τις αντίστοιχες συχνότητες.

Πίνακας 4.7: Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Λίγο	4	3,2	3,2	3,2
Αρκετά	55	44,4	44,4	47,6
Valid Πολύ	44	35,5	35,5	83,1
Πάρα πολύ	21	16,9	16,9	100,0
Total	124	100,0	100,0	

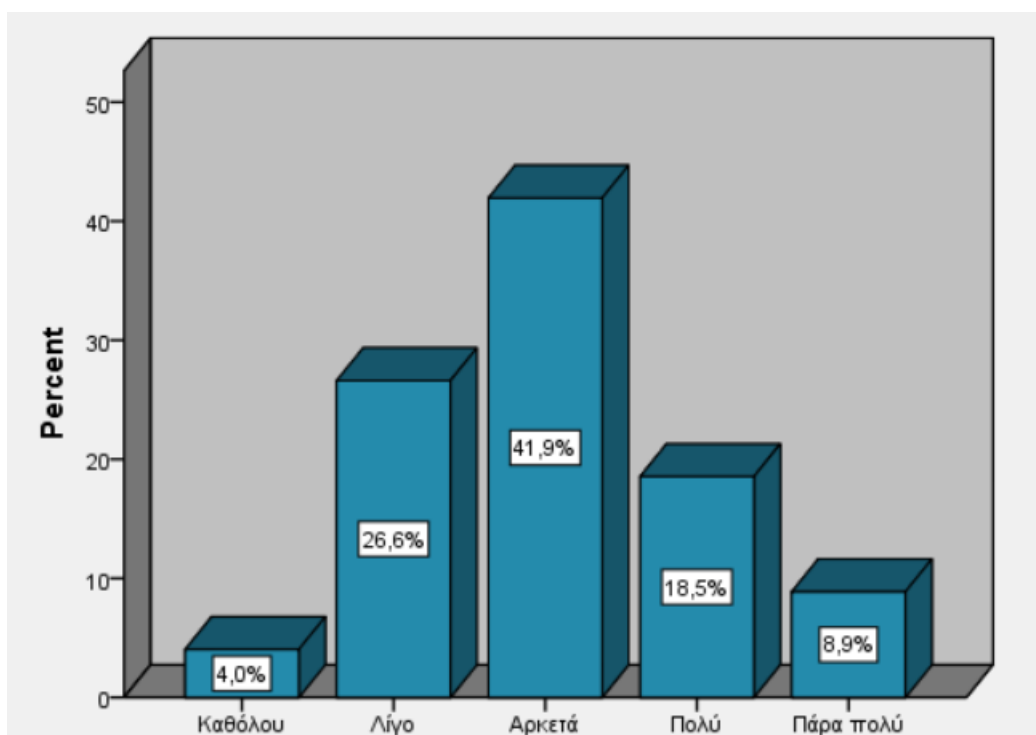

Γράφημα 4.7: Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων

Στη συνέχεια οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν κατά πόσο θεωρούν υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των νομικών προσώπων. Όπως διαπιστώνεται το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος, ποσοστό 41,9% δηλώνει ότι θεωρεί αρκετά υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των νομικών προσώπων, το 26,9% τη θεωρεί λίγο υψηλή, το 18,5% τη θεωρεί πολύ υψηλή, το 8,9% τη θεωρεί πάρα πολύ υψηλή και τέλος το 4% δηλώνει ότι δεν τη θεωρεί καθόλου υψηλή. Ο πίνακας και το γράφημα 4.8 παρουσιάζουν αναλυτικά τα ποσοστά και τις αντίστοιχες συχνότητες.

Πίνακας 4.8: Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των νομικών προσώπων

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Καθόλου	5	4,0	4,0	4,0
Λίγο	33	26,6	26,6	30,6
Αρκετά	52	41,9	41,9	72,6
Πολύ	23	18,5	18,5	91,1
Πάρα πολύ	11	8,9	8,9	100,0
Total	124	100,0	100,0	

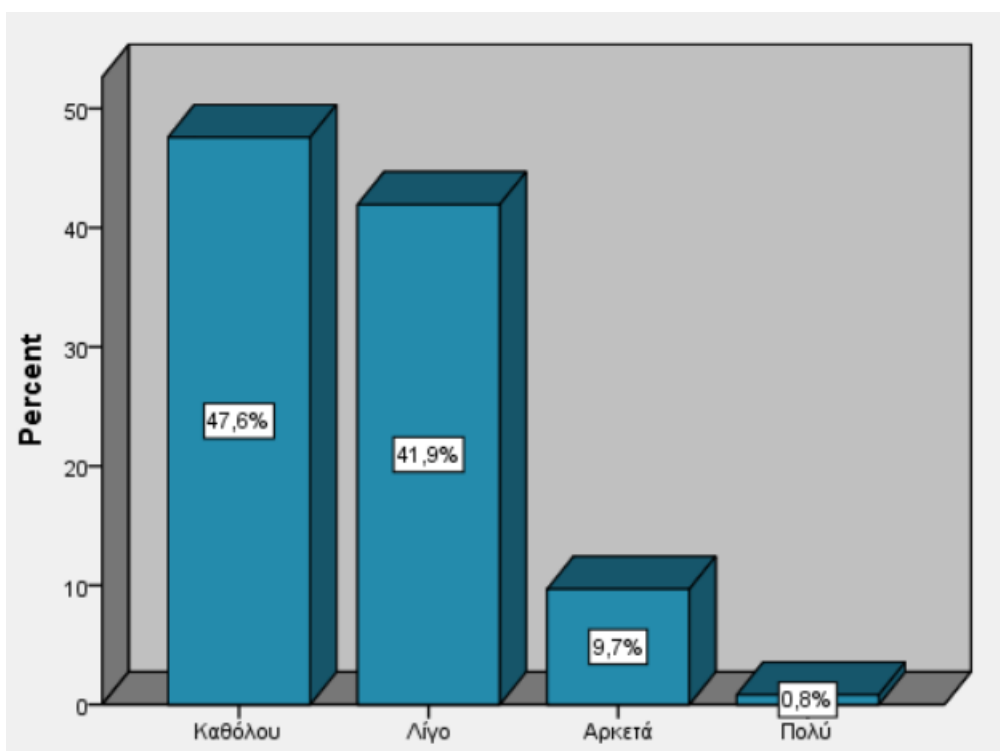
Γράφημα 4.8: Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των νομικών προσώπων

Στη συνέχεια οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν κατά πόσο θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα παρέχει κίνητρα και ευκαιρίες για εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα. Όπως διαπιστώνεται το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος, ποσοστό 46,6% δηλώνει ότι δεν θεωρεί ότι το φορολογικό σύστημα παρέχει κίνητρα και ευκαιρίες, το 41,9% δηλώνει ότι το φορολογικό σύστημα παρέχει λίγα κίνητρα και ευκαιρίες, το 9,7% δηλώνει ότι το φορολογικό σύστημα παρέχει αρκετά κίνητρα και ευκαιρίες και τέλος ένα άτομο δηλώνει ότι το φορολογικό σύστημα παρέχει πολλά κίνητρα και ευκαιρίες. Σημειώνεται ότι, κανείς ερωτώμενος δεν απάντησε ότι το φορολογικό σύστημα παρέχει πάρα πολλά κίνητρα και ευκαιρίες για εργασία και

επιχειρηματική δραστηριότητα. Ο πίνακας και το γράφημα 4.9 παρουσιάζουν αναλυτικά τα ποσοστά και τις αντίστοιχες συχρότητες.

Πίνακας 4.9:Κίνητρα και ευκαιρίες του φορολογικού συστήματος

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Καθόλου	59	47,6	47,6	47,6
Λίγο	52	41,9	41,9	89,5
Valid Αρκετά	12	9,7	9,7	99,2
Πολύ	1	,8	,8	100,0
Total	124	100,0	100,0	

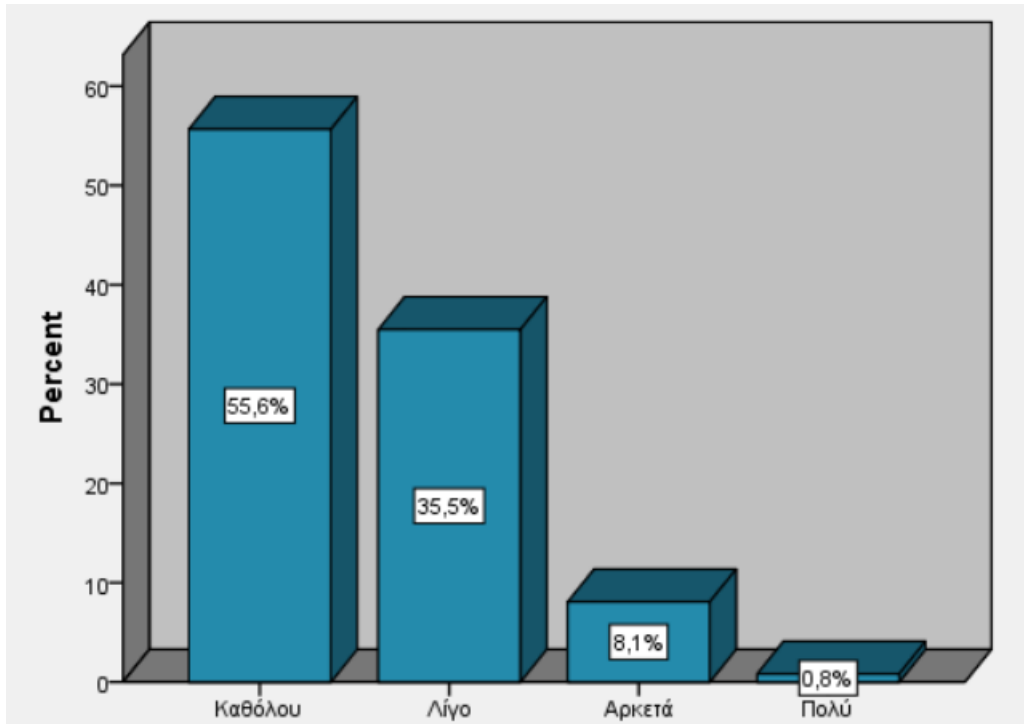

Γράφημα 4.9: Κίνητρα και ευκαιρίες του φορολογικού συστήματος

Στη επόμενη ερώτηση οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν κατά πόσο θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα συμβάλλει δίκαια στην αναδιανομή του εισοδήματος για τη μείωση των ανισοτήτων. Όπως διαπιστώνεται το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος, ποσοστό 55,6% δεν θεωρεί ότι το φορολογικό σύστημα συμβάλλει δίκαια στην αναδιανομή του εισοδήματος για τη μείωση των ανισοτήτων, το 35,5% δηλώνει ότι το φορολογικό σύστημα συμβάλλει λίγο στη δίκαιη αναδιανομή του εισοδήματος, το 8,1% δηλώνει ότι το φορολογικό σύστημα συμβάλλει αρκετά στη δίκαιη αναδιανομή του εισοδήματος και τέλος ένα άτομο δηλώνει ότι το φορολογικό σύστημα συμβάλλει πολύ στη δίκαιη αναδιανομή του εισοδήματος για τη μείωση των ανισοτήτων. Σημειωτέον και σε αυτήν την ερώτηση, κανείς ερωτώμενος δεν απάντησε ότι το φορολογικό σύστημα συμβάλλει πάρα πολύ στην αναδιανομή του εισοδήματος για τη μείωση των ανισοτήτων. Ο πίνακας και το γράφημα 4.10 παρουσιάζουν αναλυτικά τα ποσοστά και τις αντίστοιχες συχνότητες.

Πίνακας 4.10: Δίκαιη αναδιανομή του εισοδήματος

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Καθόλου	69	55,6	55,6	55,6
Λίγο	44	35,5	35,5	91,1
Valid Αρκετά	10	8,1	8,1	99,2
Πολύ	1	,8	,8	100,0
Total	124	100,0	100,0	

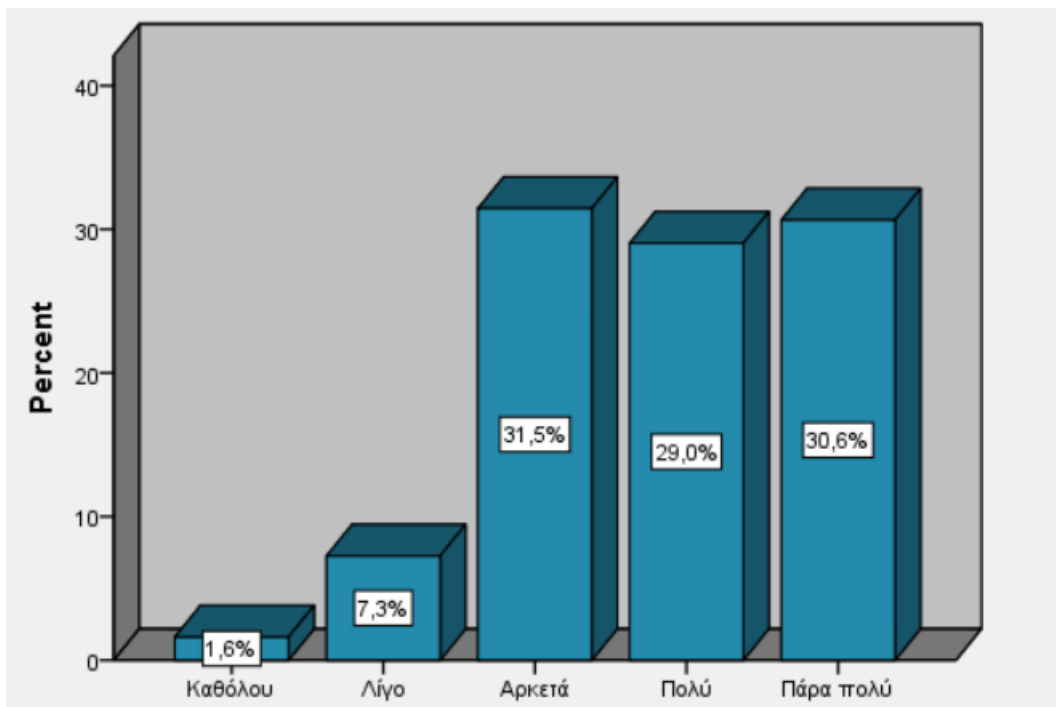

Γράφημα 4.10: Δίκαιη αναδιανομή του εισοδήματος

Στη προτελευταία ερώτηση οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν κατά πόσο οι συχνές αλλαγές στην νομοθεσία καθιστούν δύσκολη την κατανόηση της φορολογικής νομοθεσίας. Όπως διαπιστώνεται το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος, ποσοστό 31,5% θεωρεί ότι οι συχνές αλλαγές στην νομοθεσία καθιστούν αρκετά δύσκολη την κατανόηση της φορολογικής νομοθεσίας, το 30,6% θεωρεί ότι οι συχνές αλλαγές στην νομοθεσία καθιστούν πάρα πολύ δύσκολη την κατανόηση της φορολογικής νομοθεσίας, το 29% θεωρεί ότι οι συχνές αλλαγές στην νομοθεσία καθιστούν πολύ δύσκολη την κατανόηση της φορολογικής νομοθεσίας, το 7,3% θεωρεί ότι οι συχνές αλλαγές στην νομοθεσία καθιστούν λίγο δύσκολη την κατανόηση της φορολογικής νομοθεσίας και τέλος δύο άτομα πιστεύουν ότι οι συχνές αλλαγές στην νομοθεσία δεν καθιστούν καθόλου δύσκολη την κατανόηση της φορολογικής νομοθεσίας. Ο πίνακας και το γράφημα 4.11 παρουσιάζουν αναλυτικά τα ποσοστά και τις αντίστοιχες συχνότητες.

Πίνακας 4.11:Συχνές αλλαγές νομοθεσίας και δυσκολία κατανόησης

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Καθόλου	2	1,6	1,6	1,6
Λίγο	9	7,3	7,3	8,9
Αρκετά	39	31,5	31,5	40,3
Πολύ	36	29,0	29,0	69,4
Πάρα πολύ	38	30,6	30,6	100,0
Total	124	100,0	100,0	

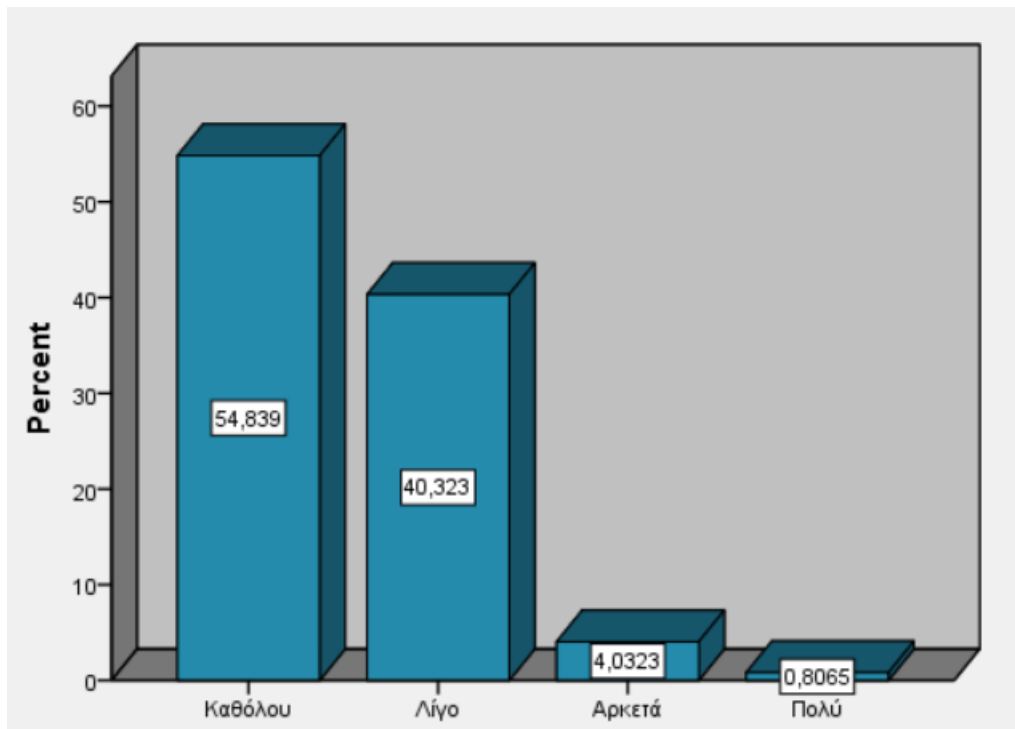

Γράφημα 4.11:Συχνές αλλαγές νομοθεσίας και δυσκολία κατανόησης

Στη τελευταία ερώτηση οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν εάν είναι ικανοποιημένοι από το ισχύον φορολογικό σύστημα. Όπως διαπιστώνεται το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος, ποσοστό 54,8%, δηλαδή περισσότερο από το μισό του δείγματος, δεν είναι καθόλου ικανοποιημένοι, το 40,3% είναι λίγο ικανοποιημένοι, το 4% είναι αρκετά ικανοποιημένοι και τέλος μόνο ένα άτομο δήλωσε ότι είναι πολύ ικανοποιημένο. Σημειωτέον ότι το 95,2% του δείγματος ή δεν είναι καθόλου ευχαριστημένο ή είναι λίγο ευχαριστημένο. Ο πίνακας και το γράφημα 4.12 παρουσιάζουν αναλυτικά τα ποσοστά και τις αντίστοιχες συχνότητες.

Πίνακας 4.12: Ικανοποίηση από το ισχύον φορολογικό σύστημα

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Καθόλου	68	54,8	54,8	54,8
Λίγο	50	40,3	40,3	95,2
Valid Αρκετά	5	4,0	4,0	99,2
Πολύ	1	,8	,8	100,0
Total	124	100,0	100,0	

Γράφημα 4.12: Ικανοποίηση από το ισχύον φορολογικό σύστημα

4.2 Τεστ ανεξαρτησίας

Στην ενότητα αυτή επιχειρείται να εντοπιστούν σχέσεις εξάρτησης ή ανεξαρτησίας ανάμεσα στις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου.

Αρχικά εξετάζεται η ερώτηση «Φύλο» με την ερώτηση «Γνωρίζετε το ισχύον φορολογικό σύστημα που αφορά το εισόδημα;» Η ανάλυση αρχίζει με τον πίνακα συνάφειας, όπου παρέχει μια πιο λεπτομερή εικόνα των απαντήσεων των υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας Συνάφειας 4.13: Φύλο* Γνώση του φορολογικού συστήματος

		Γνωρίζετε το ισχύον φορολογικό σύστημα που αφορά το εισόδημα;					Total	
		Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ		
Φύλο	Ανδρας	Count	2	23	24	2	3	54
		% within Φύλο	3,7%	42,6%	44,4%	3,7%	5,6%	100,0%
Φύλο	Γυναίκα	Count	5	29	32	3	1	70
		% within Φύλο	7,1%	41,4%	45,7%	4,3%	1,4%	100,0%
Total		Count	7	52	56	5	4	124
		% within Φύλο	5,6%	41,9%	45,2%	4,0%	3,2%	100,0%

Ακολουθεί ο έλεγχος υποθέσεων:

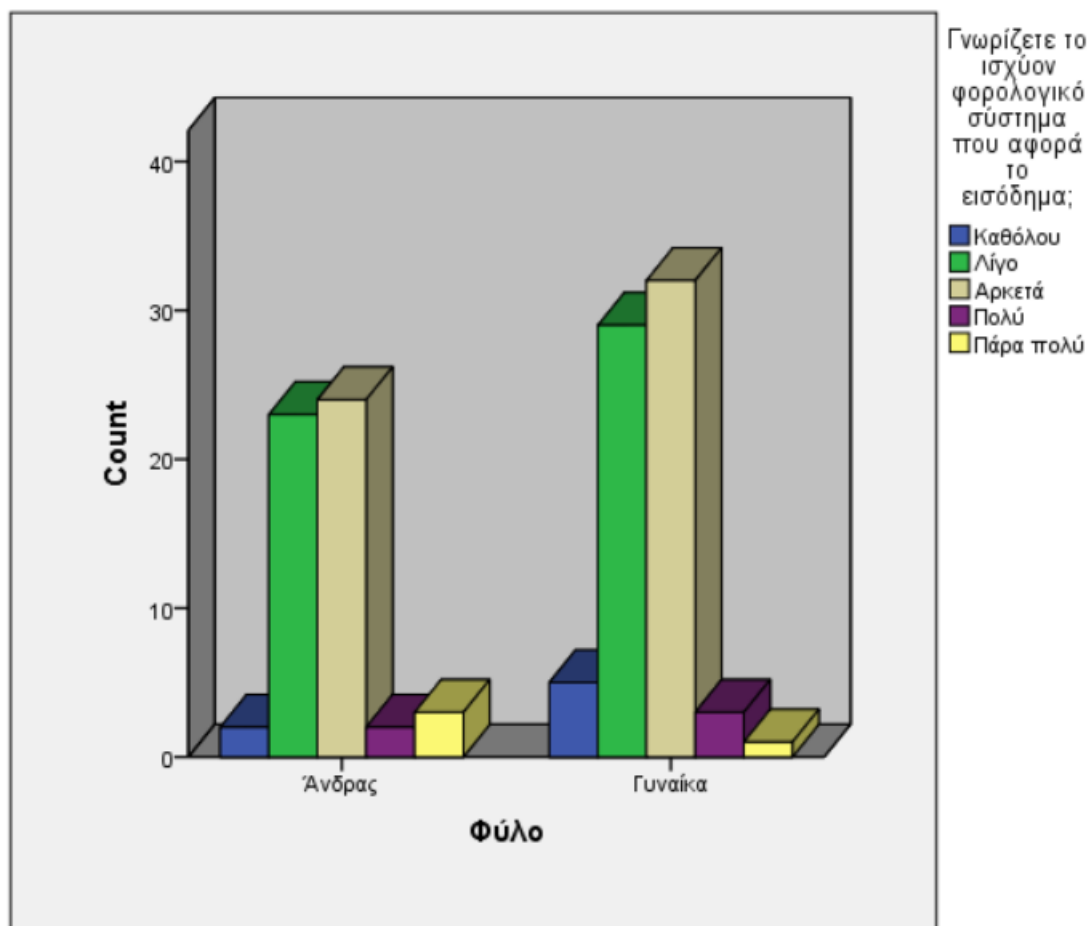
H₀: Το Φύλο και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι γνωρίζουν το ισχύον φορολογικό σύστημα που αφορά το εισόδημα, είναι ανεξάρτητα.

H₁: Το Φύλο και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι γνωρίζουν το ισχύον φορολογικό σύστημα που αφορά το εισόδημα, είναι εξαρτημένα.

Πίνακας 4.14: Έλεγχος Ανεξαρτησίας Φύλο* Γνώση του φορολογικού συστήματος

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	2,295 ^a	4	,682
Likelihood Ratio	2,346	4	,672
Linear-by-Linear Association	,858	1	,354
N of Valid Cases	124		

Από τον πίνακα 4.14 προκύπτει ότι το Asymp. Sig. (επίπεδο σημαντικότητας) = 0,682 > 0,05, όποτε δεν απορρίπτεται η H_0 . Άρα, το Φύλο και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι γνωρίζουν το ισχύον φορολογικό σύστημα που αφορά το εισόδημα είναι ανεξάρτητα. Ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα.

Γράφημα 4.13: Φύλο* Γνώση του φορολογικού συστήματος

Στη συνέχεια εξετάζεται η ερώτηση «Φύλο» με την ερώτηση «Θεωρείτε ότι το φορολογικό σύστημα συμβάλλει δίκαια στην αναδιανομή του εισοδήματος για τη μείωση των ανισοτήτων;» Ο πίνακας συνάφειας που ακολουθεί παρέχει μια πιο λεπτομερή εικόνα των απαντήσεων των υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας Συνάφειας 4.15: Φύλο* Δίκαιη αναδιανομή του εισοδήματος

		Το φορολογικό σύστημα συμβάλλει δίκαια στην αναδιανομή του εισοδήματος				Total	
		Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ		
Φύλο	Ανδρας	Count	22	25	6	1	54
		% within Φύλο	40,7%	46,3%	11,1%	1,9%	100,0%
Φύλο	Γυναίκα	Count	47	19	4	0	70
		% within Φύλο	67,1%	27,1%	5,7%	0,0%	100,0%
Total		Count	69	44	10	1	124
		% within Φύλο	55,6%	35,5%	8,1%	0,8%	100,0%

Ακολουθεί ο έλεγχος υποθέσεων:

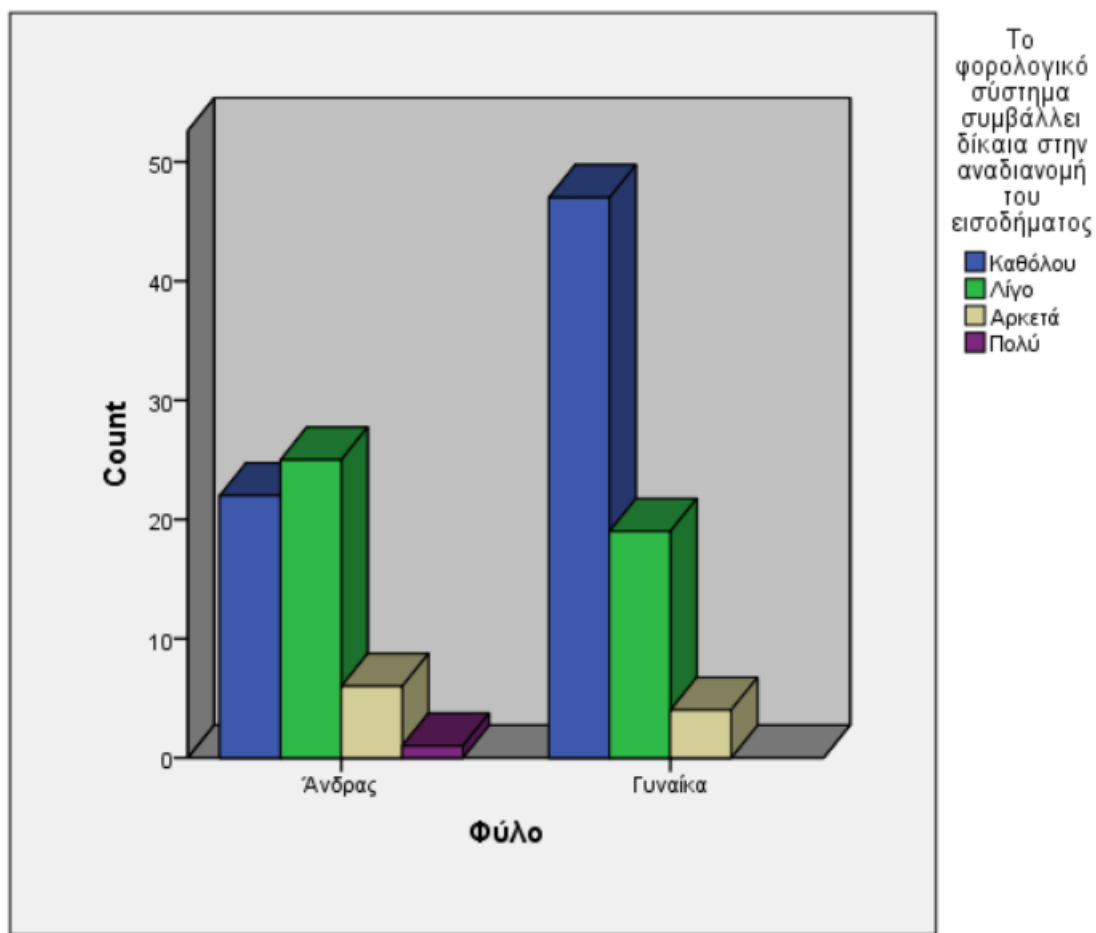
H₀: Το Φύλο και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα συμβάλλει δίκαια στην αναδιανομή του εισοδήματος για τη μείωση των ανισοτήτων, είναι ανεξάρτητα.

H₁: Το Φύλο και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα συμβάλλει δίκαια στην αναδιανομή του εισοδήματος για τη μείωση των ανισοτήτων, είναι εξαρτημένα.

Πίνακας 4.16: Έλεγχος Ανεξαρτησίας Φύλο* Δίκαιη αναδιανομή του εισοδήματος

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9,368 ^a	3	,025
Likelihood Ratio	9,807	3	,020
Linear-by-Linear Association	8,321	1	,004
N of Valid Cases	124		

Από τον πίνακα 4.16 προκύπτει ότι το Asymp. Sig. (επίπεδο σημαντικότητας) = 0,025 < 0,05, όποτε απορρίπτεται η H₀ και γίνεται δεκτή η H₁. Άρα, το Φύλο και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα συμβάλλει δίκαια στην αναδιανομή του εισοδήματος για τη μείωση των ανισοτήτων είναι εξαρτημένα. Ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα.

Γράφημα 4.14: Φύλο* Δίκαιη αναδιανομή του εισοδήματος

Όλα τα υπόλοιπα τεστ ανεξαρτησίας ανάμεσα στην ερώτηση Φύλο και στις υπόλοιπες ερωτήσεις του Β μέρους του ερωτηματολογίου έδειξαν ανεξαρτησία.

Στη συνέχεια εξετάζεται η ερώτηση «Ηλικία» με την ερώτηση «Παρακολουθείτε τις αλλαγές της νομοθεσίας στη φορολογία εισοδήματος;» Ο πίνακας συνάφειας που ακολουθεί παρέχει μια πιο λεπτομερή εικόνα των απαντήσεων των υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας Συνάφειας 4.17: Ηλικία* Αλλαγές νομοθεσίας

		Παρακολουθείτε τις αλλαγές της νομοθεσίας;					Total	
		Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ		
Ηλικία	18-30	Count	6	18	5	0	2	31
		% within Ηλικία	19,4%	58,1%	16,1%	0,0%	6,5%	100,0%
	31-40	Count	3	17	10	0	0	30
		% within Ηλικία	10,0%	56,7%	33,3%	0,0%	0,0%	100,0%
	41-50	Count	4	8	9	1	2	24
		% within Ηλικία	16,7%	33,3%	37,5%	4,2%	8,3%	100,0%
	51-60	Count	1	16	10	5	0	32
		% within Ηλικία	3,1%	50,0%	31,3%	15,6%	0,0%	100,0%
	61+	Count	0	2	4	1	0	7
		% within Ηλικία	0,0%	28,6%	57,1%	14,3%	0,0%	100,0%
	Total	Count	14	61	38	7	4	124
		% within Ηλικία	11,3%	49,2%	30,6%	5,6%	3,2%	100,0%

Ακολουθεί ο έλεγχος υποθέσεων:

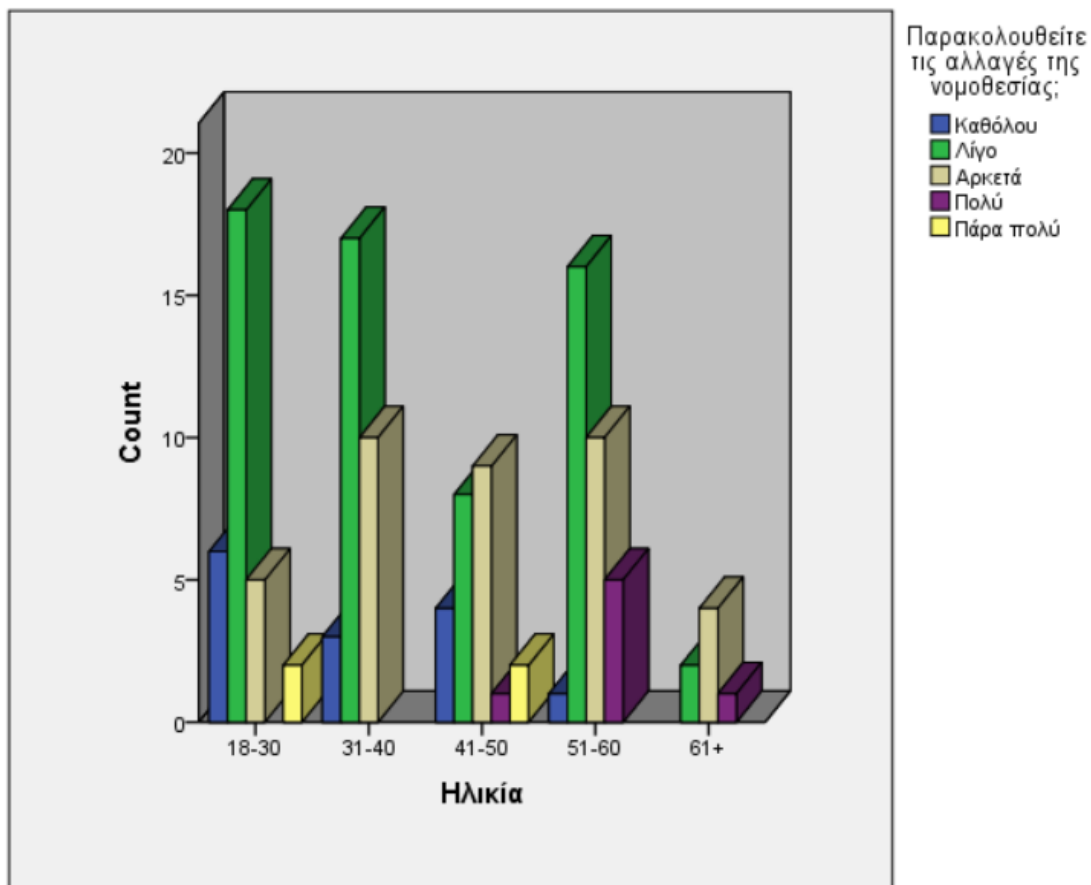
H₀: Η Ηλικία και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι παρακολουθούν τις αλλαγές της νομοθεσίας στη φορολογία εισοδήματος, είναι ανεξάρτητα.

H₁: Η Ηλικία και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα συμβάλλει δίκαια στην αναδιανομή του εισοδήματος για τη μείωση των ανισοτήτων, είναι εξαρτημένα.

Πίνακας 4.18: Έλεγχος Ανεξαρτησίας Ηλικία* Αλλαγές νομοθεσίας

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	27,250 ^a	16	,039
Likelihood Ratio	31,455	16	,012
Linear-by-Linear Association	6,904	1	,009
N of Valid Cases	124		

Από τον πίνακα 4.18 προκύπτει ότι το Asymp. Sig. (επίπεδο σημαντικότητας) = 0,039 < 0,05, όποτε απορρίπτεται η H₀ και γίνεται δεκτή η H₁. Άρα, η Ηλικία και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα συμβάλλει δίκαια στην αναδιανομή του εισοδήματος για τη μείωση των ανισοτήτων, είναι εξαρτημένα. Ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα.

Γράφημα 4.15: Ηλικία* Αλλαγές νομοθεσίας

Στη συνέχεια εξετάζεται η ερώτηση «Ηλικία» με την ερώτηση «Οι συχνές αλλαγές στην νομοθεσία καθιστούν δύσκολη την κατανόηση της φορολογικής νομοθεσίας;» Ο πίνακας συνάφειας που ακολουθεί παρέχει μια πιο λεπτομερή εικόνα των απαντήσεων των υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας Συνάφειας 4.19: Ηλικία* Συχνές αλλαγές νομοθεσίας και δυσκολία κατανόησης

		Οι συχνές αλλαγές στην νομοθεσία καθιστούν δύσκολη την κατανόηση της φορολογικής νομοθεσίας;					Total	
		Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ		
Ηλικία	18-30	Count	1	3	12	8	7	31
		% within Ηλικία	3,2%	9,7%	38,7%	25,8%	22,6%	100,0%
	31-40	Count	0	2	11	10	7	30
		% within Ηλικία	0,0%	6,7%	36,7%	33,3%	23,3%	100,0%
	41-50	Count	1	3	7	3	10	24
		% within Ηλικία	4,2%	12,5%	29,2%	12,5%	41,7%	100,0%
	51-60	Count	0	1	6	13	12	32
		% within Ηλικία	0,0%	3,1%	18,8%	40,6%	37,5%	100,0%
	61+	Count	0	0	3	2	2	7
		% within Ηλικία	0,0%	0,0%	42,9%	28,6%	28,6%	100,0%
	Total	Count	2	9	39	36	38	124
		% within Ηλικία	1,6%	7,3%	31,5%	29,0%	30,6%	100,0%

Ακολουθεί ο έλεγχος υποθέσεων:

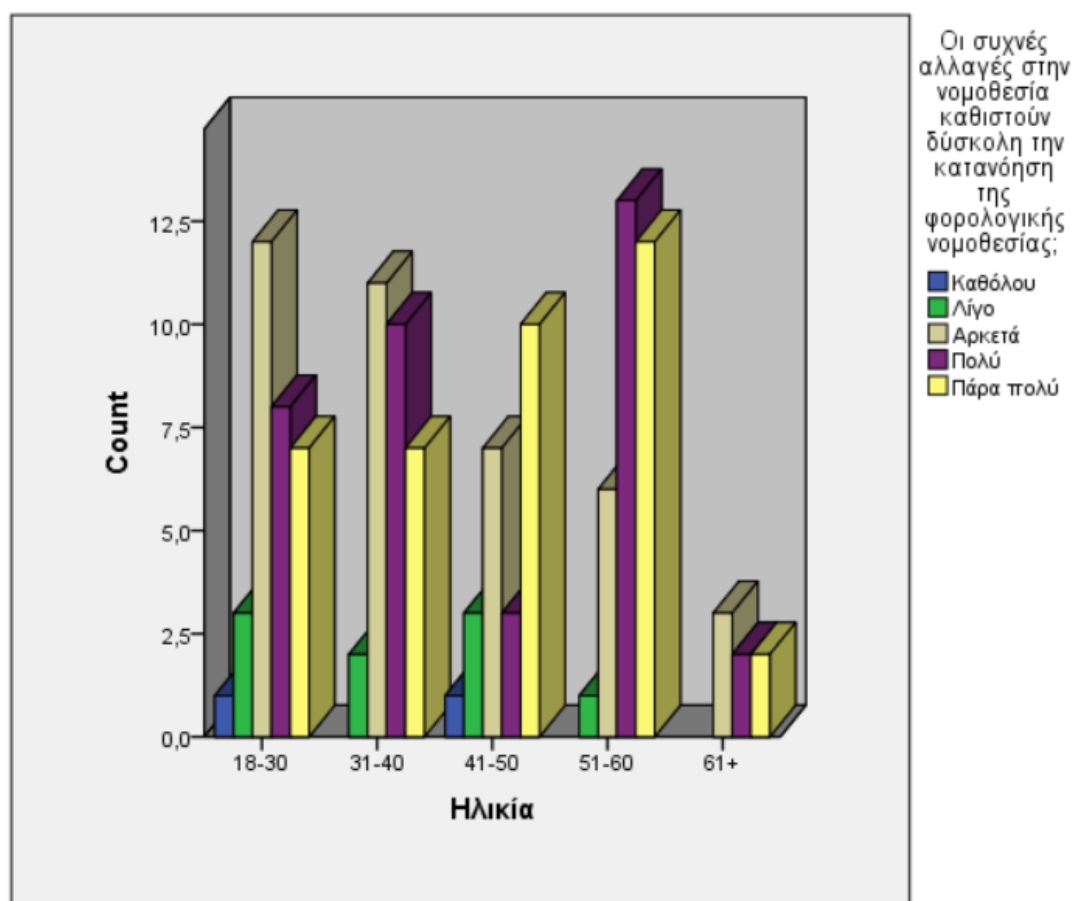
H₀: Η Ηλικία και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι οι συχνές αλλαγές στην νομοθεσία καθιστούν δύσκολη την κατανόηση της φορολογικής νομοθεσίας, είναι ανεξάρτητα.

H₁: Η Ηλικία και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι οι συχνές αλλαγές στην νομοθεσία καθιστούν δύσκολη την κατανόηση της φορολογικής νομοθεσίας, είναι εξαρτημένα.

Πίνακας 4.20: Έλεγχος Ανεξαρτησίας Ηλικία* Συχνές αλλαγές νομοθεσίας και δυσκολία κατανόησης

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	14,444 ^a	16	,566
Likelihood Ratio	16,310	16	,432
Linear-by-Linear Association	4,092	1	,043
N of Valid Cases	124		

Από τον πίνακα 4.20 προκύπτει ότι το Asymp. Sig. (επίπεδο σημαντικότητας) = 0,566 > 0,05, όποτε δεν απορρίπτεται η H_0 . Άρα, η Ηλικία και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι οι συχνές αλλαγές στην νομοθεσία καθιστούν δύσκολη την κατανόηση της φορολογικής νομοθεσίας, είναι ανεξάρτητα. Ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα.

Γράφημα 4.16: Ηλικία* Συχνές αλλαγές νομοθεσίας και δυσκολία κατανόησης

Όλα τα υπόλοιπα τεστ ανεξαρτησίας ανάμεσα στην ερώτηση Ηλικία και στις υπόλοιπες ερωτήσεις του Β μέρους του ερωτηματολογίου έδειξαν ανεξαρτησία.

Στη συνέχεια εξετάζεται η ερώτηση «Εκπαίδευση» με την ερώτηση «Θεωρείτε ότι το φορολογικό σύστημα παρέχει κίνητρα και ευκαιρίες για εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα;» Ο πίνακας συνάφειας που ακολουθεί παρέχει μια πιο λεπτομερή εικόνα των απαντήσεων των υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας Συνάφειας 4.21: Εκπαίδευση* Κίνητρα και ευκαιρίες του φορολογικού συστήματος

			Το φορολογικό σύστημα παρέχει κίνητρα και ευκαιρίες				Total
			Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	
Εκπαίδευση	Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	Count	10	15	0	0	25
		% within Εκπαίδευση	40,0%	60,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	TEI	Count	6	7	1	0	14
		% within Εκπαίδευση	42,9%	50,0%	7,1%	0,0%	100,0%
	ΑΕΙ	Count	29	13	5	1	48
		% within Εκπαίδευση	60,4%	27,1%	10,4%	2,1%	100,0%
	Μεταπτυχιακό	Count	13	16	4	0	33
		% within Εκπαίδευση	39,4%	48,5%	12,1%	0,0%	100,0%
	Διδακτορικό	Count	1	1	2	0	4
		% within Εκπαίδευση	25,0%	25,0%	50,0%	0,0%	100,0%
	Total	Count	59	52	12	1	124
		% within Εκπαίδευση	47,6%	41,9%	9,7%	0,8%	100,0%

Ακολουθεί ο έλεγχος υποθέσεων:

H₀: Η Εκπαίδευση και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα παρέχει κίνητρα και ευκαιρίες για εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα, είναι ανεξάρτητα.

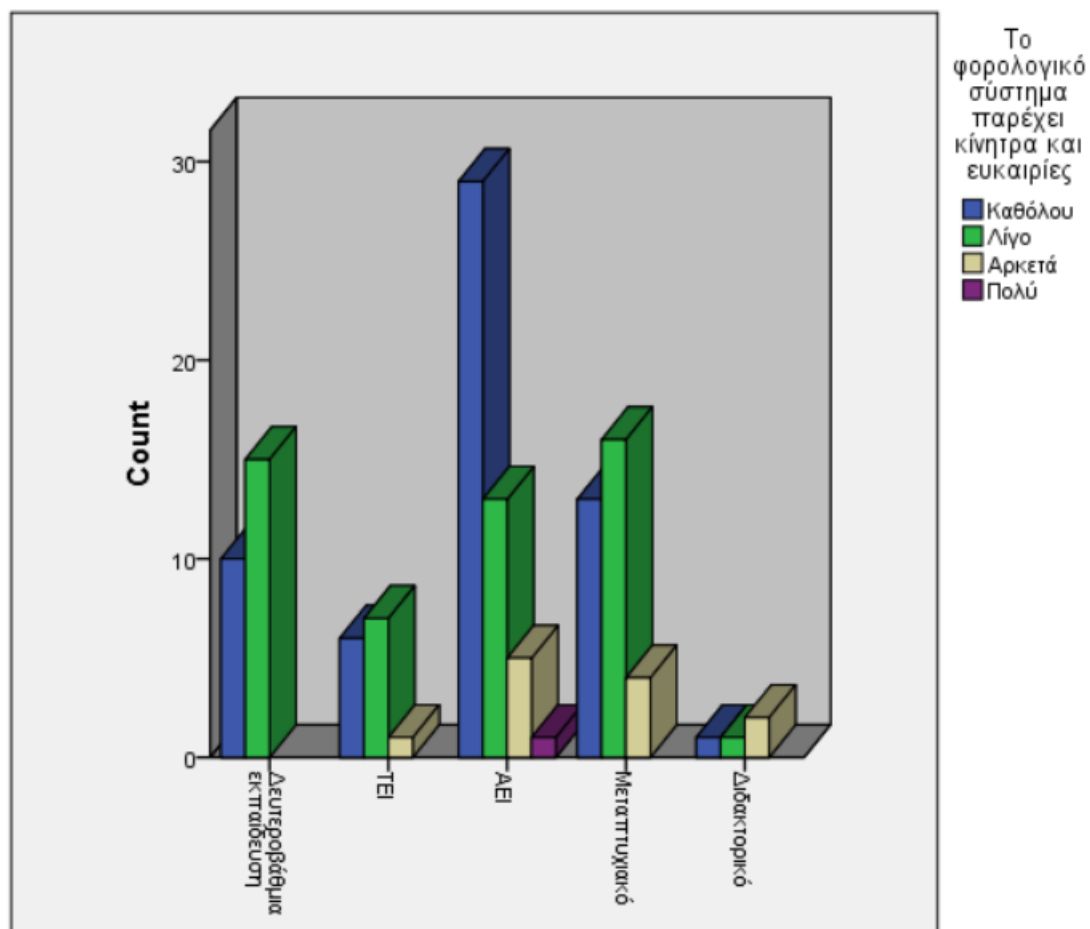
H₁: Η Εκπαίδευση και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα παρέχει κίνητρα και ευκαιρίες για εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα, είναι εξαρτημένα.

Πίνακας 4.22: Έλεγχος Ανεξαρτησίας Εκπαίδευση* Κίνητρα και ευκαιρίες του φορολογικού συστήματος

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	19,269 ^a	12	,082
Likelihood Ratio	18,779	12	,094
Linear-by-Linear Association	1,231	1	,267
N of Valid Cases	124		

Από τον πίνακα 4.22 προκύπτει ότι το Asymp. Sig. (επίπεδο σημαντικότητας) = 0,082 > 0,05, οπότε δεν απορρίπτεται η H₀. Άρα, η Εκπαίδευση και το κατά πόσο οι

ερωτώμενοι θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα παρέχει κίνητρα και ευκαιρίες για εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα, είναι ανεξάρτητα. Ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα.

Γράφημα 4.17: Εκπαίδευση* Κίνητρα και ευκαιρίες του φορολογικού συστήματος

Στη συνέχεια εξετάζεται η ερώτηση «Εκπαίδευση» με την ερώτηση «Είστε ικανοποιημένος/η από το ισχύον φορολογικό σύστημα της φορολογίας εισοδήματος;» Ο πίνακας συνάφειας που ακολουθεί παρέχει μια πιο λεπτομερή εικόνα των απαντήσεων των υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας Συνάφειας 4.23: Εκπαίδευση* Ικανοποίηση από το ισχύον φορολογικό σύστημα

		Είστε ικανοποιημένος/η από το ισχύον φορολογικό σύστημα της φορολογίας εισοδήματος;				Total
		Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	
Εκπαίδευση	Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	Count 19	5	1	0	25
		% within Εκπαίδευση 76,0%	20,0%	4,0%	0,0%	100,0%
	TEI	Count 8	5	1	0	14
		% within Εκπαίδευση 57,1%	35,7%	7,1%	0,0%	100,0%
	AEI	Count 24	22	1	1	48
		% within Εκπαίδευση 50,0%	45,8%	2,1%	2,1%	100,0%
	Μεταπτυχιακό	Count 15	16	2	0	33
		% within Εκπαίδευση 45,5%	48,5%	6,1%	0,0%	100,0%
	Διδακτορικό	Count 2	2	0	0	4
		% within Εκπαίδευση 50,0%	50,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	Total	Count 68	50	5	1	124
		% within Εκπαίδευση 54,8%	40,3%	4,0%	0,8%	100,0%

Ακολουθεί ο έλεγχος υποθέσεων:

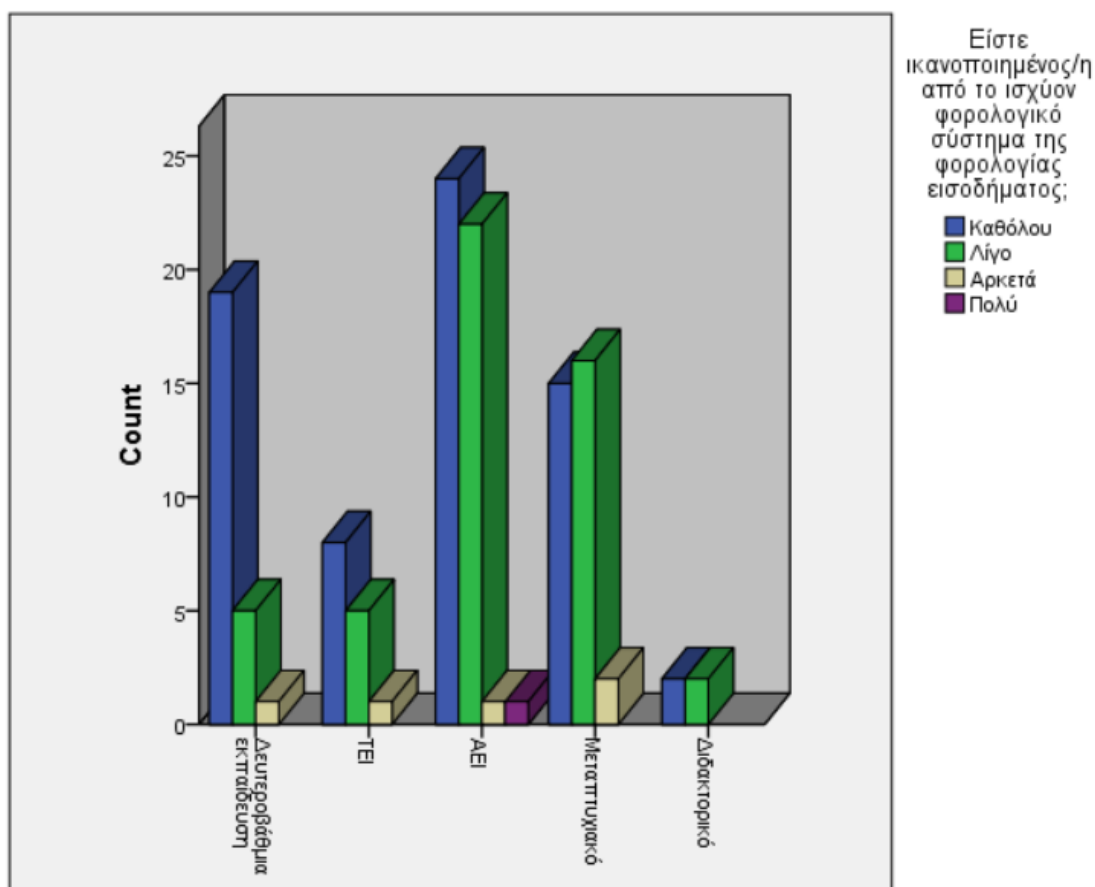
H_0 : Η Εκπαίδευση και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι είναι ικανοποιημένοι από το ισχύον φορολογικό σύστημα της φορολογίας εισοδήματος, είναι ανεξάρτητα.

H_1 : Η Εκπαίδευση και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι είναι ικανοποιημένοι από το ισχύον φορολογικό σύστημα της φορολογίας εισοδήματος, είναι εξαρτημένα.

Πίνακας 4.24: Έλεγχος Ανεξαρτησίας Εκπαίδευση* Ικανοποίηση από το ισχύον φορολογικό σύστημα

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9,310 ^a	12	,676
Likelihood Ratio	10,131	12	,605
Linear-by-Linear Association	3,556	1	,059
N of Valid Cases	124		

Από τον πίνακα 4.24 προκύπτει ότι το Asymp. Sig. (επίπεδο σημαντικότητας) = 0,676 > 0,05, όποτε δεν απορρίπτεται η H_0 . Άρα, η Εκπαίδευση και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι είναι ικανοποιημένοι από το ισχύον φορολογικό σύστημα της φορολογίας εισοδήματος, είναι ανεξάρτητα. Ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα.

Γράφημα 4.18: Εκπαίδευση* Ικανοποίηση από το ισχύον φορολογικό σύστημα

Όλα τα υπόλοιπα τεστ ανεξαρτησίας ανάμεσα στην ερώτηση Εκπαίδευση και στις υπόλοιπες ερωτήσεις του Β μέρους του ερωτηματολογίου έδειξαν ανεξαρτησία.

Στη συνέχεια εξετάζεται η ερώτηση «Επαγγελματική Κατάσταση» με την ερώτηση «Θεωρείτε ότι το φορολογικό σύστημα παρέχει κίνητρα και ευκαιρίες για εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα;» Ο πίνακας συνάφειας που ακολουθεί παρέχει μια πιο λεπτομερή εικόνα των απαντήσεων των υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας Συνάφειας 4.25: Επαγγελματική κατάσταση* Κίνητρα και ευκαιρίες του φορολογικού συστήματος

			Το φορολογικό σύστημα παρέχει κίνητρα και ευκαιρίες				Total
			Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	
Επαγγελματική κατάσταση	Ανεργος	Count % within Επαγγελματική κατάσταση	5 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	5 100,0%
	Φοιτητής	Count % within Επαγγελματική κατάσταση	2 66,7%	1 33,3%	0 0,0%	0 0,0%	3 100,0%
	Ελεύθερος Επαγγελματίας	Count % within Επαγγελματική κατάσταση	12 54,5%	10 45,5%	0 0,0%	0 0,0%	22 100,0%
	Ιδιωτικός υπάλληλος	Count % within Επαγγελματική κατάσταση	23 42,6%	23 42,6%	7 13,0%	1 1,9%	54 100,0%
	Δημόσιος υπάλληλος	Count % within Επαγγελματική κατάσταση	14 48,3%	13 44,8%	2 6,9%	0 0,0%	29 100,0%
	Εισοδηματίας	Count % within Επαγγελματική κατάσταση	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%	0 0,0%	1 100,0%
	Αγρότης	Count % within Επαγγελματική κατάσταση	0 0,0%	1 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%
	Συνταξιούχος	Count % within Επαγγελματική κατάσταση	3 37,5%	3 37,5%	2 25,0%	0 0,0%	8 100,0%
	Οικιακά	Count % within Επαγγελματική κατάσταση	0 0,0%	1 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%
	Total	Count % within Επαγγελματική κατάσταση	59 47,6%	52 41,9%	12 9,7%	1 0,8%	124 100,0%

Ακολουθεί ο έλεγχος υποθέσεων:

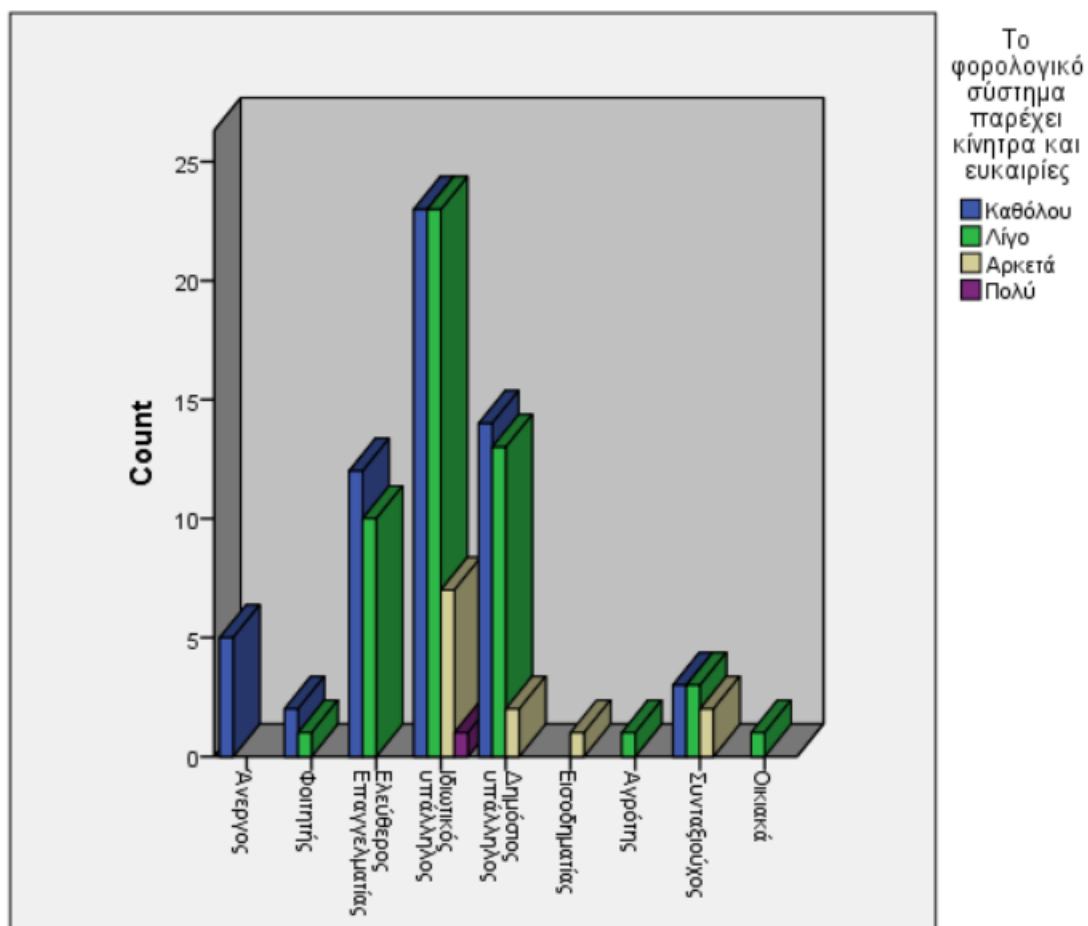
H₀: Η Επαγγελματική Κατάσταση και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα παρέχει κίνητρα και ευκαιρίες για εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα, είναι ανεξάρτητα.

H₁: Η Επαγγελματική Κατάσταση και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα παρέχει κίνητρα και ευκαιρίες για εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα, είναι εξαρτημένα.

Πίνακας 4.26: Έλεγχος Ανεξαρτησίας Επαγγελματική κατάσταση* Κίνητρα και ευκαιρίες του φορολογικού συστήματος

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	25,166 ^a	24	,397
Likelihood Ratio	25,212	24	,394
Linear-by-Linear Association	5,778	1	,016
N of Valid Cases	124		

Από τον πίνακα 4.26 προκύπτει ότι το Asymp. Sig. (επίπεδο σημαντικότητας) = 0,397 > 0,05, όποτε δεν απορρίπτεται η H_0 . Άρα, η Επαγγελματική Κατάσταση και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα παρέχει κίνητρα και ευκαιρίες για εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα, είναι ανεξάρτητα. Ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα.

Γράφημα 4.19: Επαγγελματική κατάσταση* Κίνητρα και ευκαιρίες του φορολογικού συστήματος

Στη συνέχεια εξετάζεται η ερώτηση «Επαγγελματική Κατάσταση» με την ερώτηση «Οι συχνές αλλαγές στην νομοθεσία καθιστούν δύσκολη την κατανόηση της φορολογικής νομοθεσίας;» Ο πίνακας συνάφειας που ακολουθεί παρέχει μια πιο λεπτομερή εικόνα των απαντήσεων των υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας Συνάφειας 4.27: Επαγγελματική κατάσταση* Συχνές αλλαγές νομοθεσίας και δυσκολία κατανόησης

			Οι συχνές αλλαγές στην νομοθεσία καθιστούν δύσκολη την κατανόηση της φορολογικής νομοθεσίας;					Total
			Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	
Επαγγελματική κατάσταση	Ανεργος	Count	0	0	3	2	0	5
		% within Επαγγελματική κατάσταση	0,0%	0,0%	60,0%	40,0%	0,0%	100,0%
	Φοιτητής	Count	0	0	2	1	0	3
		% within Επαγγελματική κατάσταση	0,0%	0,0%	66,7%	33,3%	0,0%	100,0%
	Ελεύθερος Επαγγελματίας	Count	1	0	9	5	7	22
		% within Επαγγελματική κατάσταση	4,5%	0,0%	40,9%	22,7%	31,8%	100,0%
	Ιδιωτικός υπάλληλος	Count	1	7	14	18	14	54
		% within Επαγγελματική κατάσταση	1,9%	13,0%	25,9%	33,3%	25,9%	100,0%
	Δημόσιος υπάλληλος	Count	0	2	8	7	12	29
		% within Επαγγελματική κατάσταση	0,0%	6,9%	27,6%	24,1%	41,4%	100,0%
	Εισοδηματίας	Count	0	0	0	1	0	1
		% within Επαγγελματική κατάσταση	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
	Αγρότης	Count	0	0	0	1	0	1
		% within Επαγγελματική κατάσταση	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
Συνταξιούχος	Count	0	0	3	1	4	8	
	% within Επαγγελματική κατάσταση	0,0%	0,0%	37,5%	12,5%	50,0%	100,0%	
Οικιακά	Count	0	0	0	0	1	1	
	% within Επαγγελματική κατάσταση	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%	
Total	Count	2	9	39	36	38	124	
	% within Επαγγελματική κατάσταση	1,6%	7,3%	31,5%	29,0%	30,6%	100,0%	

Ακολουθεί ο έλεγχος υποθέσεων:

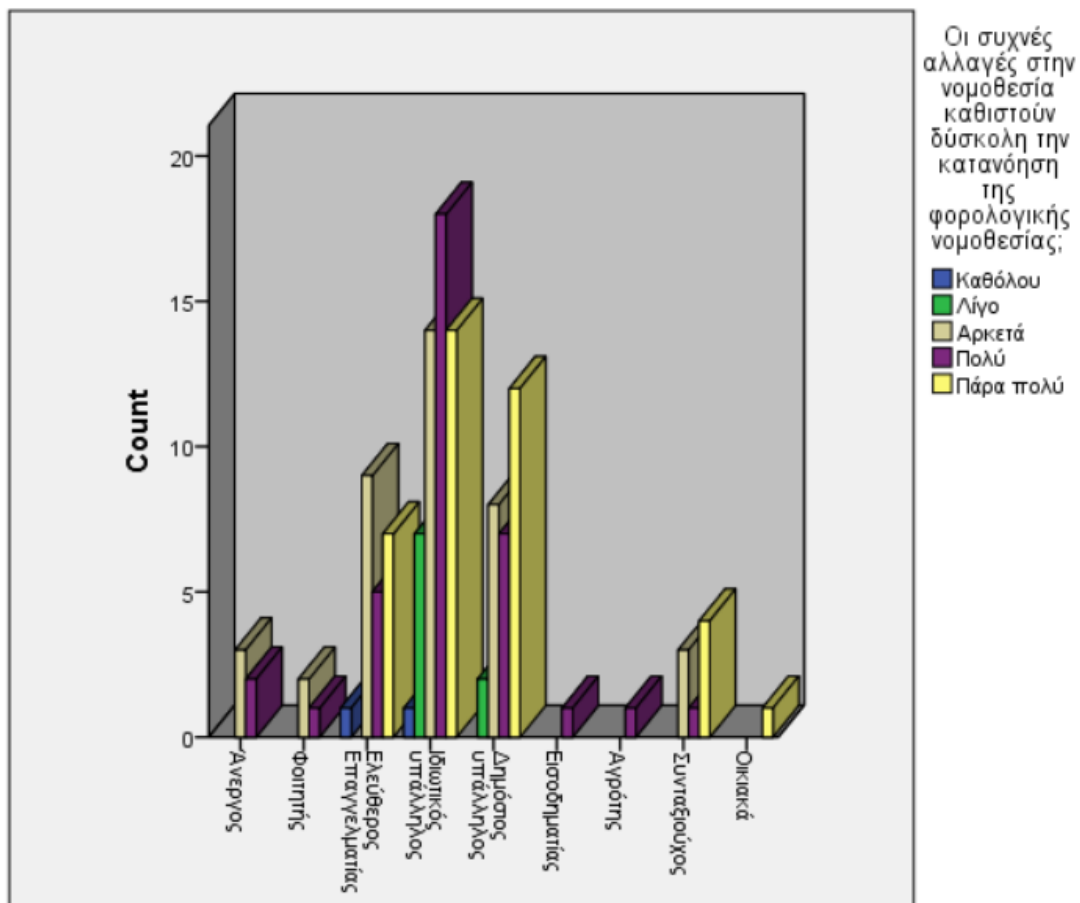
H₀: Η Επαγγελματική Κατάσταση και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι οι συχνές αλλαγές στην νομοθεσία καθιστούν δύσκολη την κατανόηση της φορολογικής νομοθεσίας, είναι ανεξάρτητα.

H₁: Η Επαγγελματική Κατάσταση και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι οι συχνές αλλαγές στην νομοθεσία καθιστούν δύσκολη την κατανόηση της φορολογικής νομοθεσίας, είναι εξαρτημένα.

Πίνακας 4.28: Έλεγχος Ανεξαρτησίας Επαγγελματική κατάσταση* Συχνές αλλαγές νομοθεσίας και δυσκολία κατανόησης

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	24,900 ^a	32	,810
Likelihood Ratio	29,517	32	,593
Linear-by-Linear Association	3,888	1	,049
N of Valid Cases	124		

Από τον πίνακα 4.28 προκύπτει ότι το Asymp. Sig. (επίπεδο σημαντικότητας) = 0,810 > 0,05, όποτε δεν απορρίπτεται η H₀. Άρα, η Επαγγελματική Κατάσταση και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι οι συχνές αλλαγές στην νομοθεσία καθιστούν δύσκολη την κατανόηση της φορολογικής νομοθεσίας, είναι ανεξάρτητα. Ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα.

Γράφημα 4.20: Επαγγελματική κατάσταση* Συχνές αλλαγές νομοθεσίας και δυσκολία κατανόησης

Όλα τα υπόλοιπα τεστ ανεξαρτησίας ανάμεσα στην ερώτηση Επαγγελματική Κατάσταση και στις υπόλοιπες ερωτήσεις του Β μέρους του ερωτηματολογίου έδειξαν ανεξαρτησία.

Στη συνέχεια εξετάζεται η ερώτηση «Παρακολουθείτε τις αλλαγές της νομοθεσίας στη φορολογία εισοδήματος;» με την ερώτηση «Γνωρίζετε το ισχύον φορολογικό σύστημα που αφορά το εισόδημα;» Ο πίνακας συνάφειας που ακολουθεί παρέχει μια πιο λεπτομερή εικόνα των απαντήσεων των υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας Συνάφειας 4.29: Αλλαγές νομοθεσίας* Γνώση του φορολογικού συστήματος

		Γνωρίζετε το ισχύον φορολογικό σύστημα που αφορά το εισόδημα;					Total
		Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	
Παρακολουθείτε τις αλλαγές της νομοθεσίας;	Καθόλου	Count 4	10	0	0	0	14
	% within Παρακολουθείτε τις αλλαγές της νομοθεσίας;	28,6%	71,4%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	Λίγο	Count 3	38	20	0	0	61
	% within Παρακολουθείτε τις αλλαγές της νομοθεσίας;	4,9%	62,3%	32,8%	0,0%	0,0%	100,0%
	Αρκετά	Count 0	4	32	1	1	38
	% within Παρακολουθείτε τις αλλαγές της νομοθεσίας;	0,0%	10,5%	84,2%	2,6%	2,6%	100,0%
	Πολύ	Count 0	0	4	3	0	7
	% within Παρακολουθείτε τις αλλαγές της νομοθεσίας;	0,0%	0,0%	57,1%	42,9%	0,0%	100,0%
	Πάρα πολύ	Count 0	0	0	1	3	4
	% within Παρακολουθείτε τις αλλαγές της νομοθεσίας;	0,0%	0,0%	0,0%	25,0%	75,0%	100,0%
Total	Count 7	52	56	5	4	124	
% within Παρακολουθείτε τις αλλαγές της νομοθεσίας;	5,6%	41,9%	45,2%	4,0%	3,2%	100,0%	

Ακολουθεί ο έλεγχος υποθέσεων:

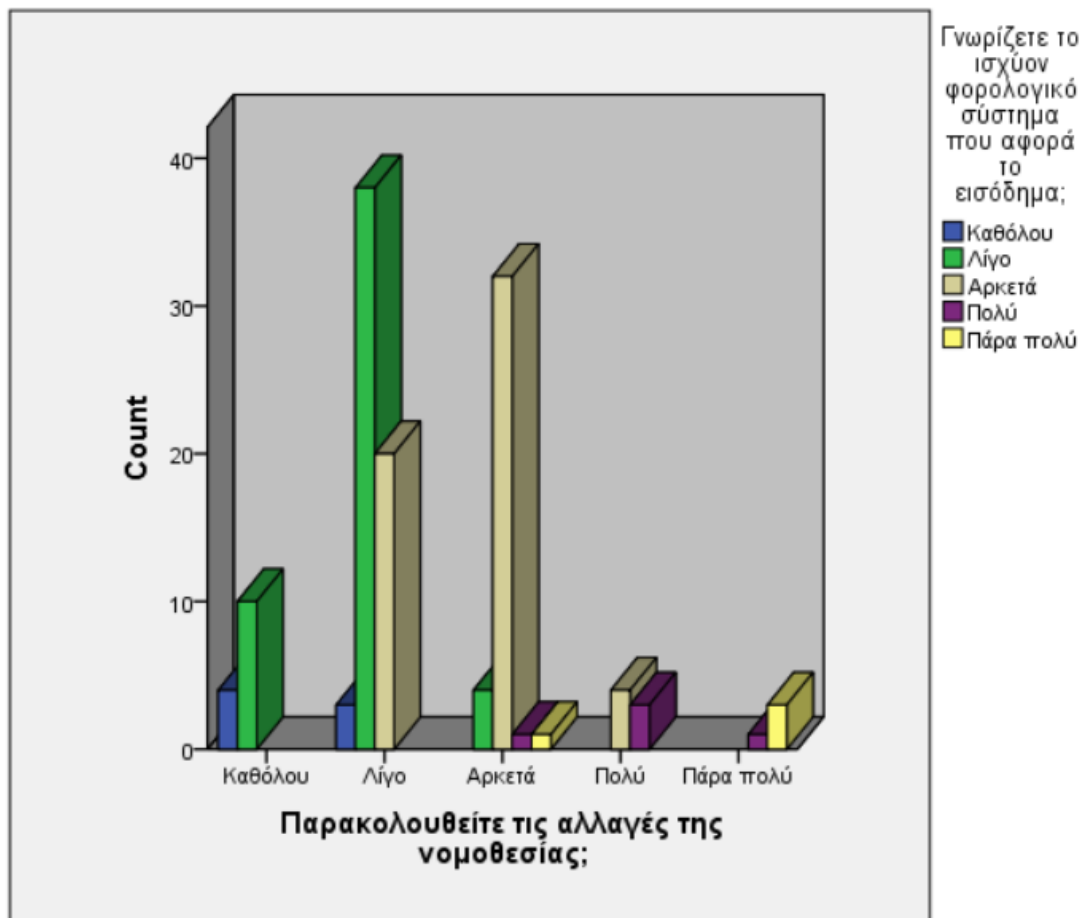
H₀: Η Παρακολούθηση των αλλαγών της νομοθεσίας και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι γνωρίζουν το ισχύον φορολογικό σύστημα που αφορά το εισόδημα, είναι ανεξάρτητα.

H₁: Η Παρακολούθηση των αλλαγών της νομοθεσίας και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι γνωρίζουν το ισχύον φορολογικό σύστημα που αφορά το εισόδημα, είναι εξαρτημένα.

Πίνακας 4.30: Έλεγχος Ανεξαρτησίας Αλλαγές νομοθεσίας* Γνώση του φορολογικού συστήματος

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	161,899 ^a	16	,000
Likelihood Ratio	106,214	16	,000
Linear-by-Linear Association	70,002	1	,000
N of Valid Cases	124		

Από τον πίνακα 4.30 προκύπτει ότι το Asymp. Sig. (επίπεδο σημαντικότητας) = 0,000 < 0,05, όποτε απορρίπτεται η H_0 και γίνεται δεκτή η H_1 . Άρα, η Παρακολούθηση των αλλαγών της νομοθεσίας και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι γνωρίζουν το ισχύον φορολογικό σύστημα που αφορά το εισόδημα, είναι εξαρτημένα. Ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα.

Γράφημα 4.21: Αλλαγές νομοθεσίας* Γνώση του φορολογικού συστήματος

Στη συνέχεια εξετάζεται η ερώτηση «Παρακολουθείτε τις αλλαγές της νομοθεσίας στη φορολογία εισοδήματος;» με την ερώτηση «Θεωρείτε υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων;» Ο πίνακας συνάφειας που ακολουθεί παρέχει μια πιο λεπτομερή εικόνα των απαντήσεων των υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας Συνάφειας 4.31: Αλλαγές νομοθεσίας* Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων

		Θεωρείτε υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων;				Total	
		Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ		
Παρακολουθείτε τις αλλαγές της νομοθεσίας;	Καθόλου	Count	0	11	3	0	14
		% within Παρακολουθείτε τις αλλαγές της νομοθεσίας;	0,0%	78,6%	21,4%	0,0%	100,0%
	Λίγο	Count	2	27	24	8	61
		% within Παρακολουθείτε τις αλλαγές της νομοθεσίας;	3,3%	44,3%	39,3%	13,1%	100,0%
	Αρκετά	Count	2	16	12	8	38
		% within Παρακολουθείτε τις αλλαγές της νομοθεσίας;	5,3%	42,1%	31,6%	21,1%	100,0%
	Πολύ	Count	0	1	3	3	7
		% within Παρακολουθείτε τις αλλαγές της νομοθεσίας;	0,0%	14,3%	42,9%	42,9%	100,0%
	Πάρα πολύ	Count	0	0	2	2	4
		% within Παρακολουθείτε τις αλλαγές της νομοθεσίας;	0,0%	0,0%	50,0%	50,0%	100,0%
	Total	Count	4	55	44	21	124
		% within Παρακολουθείτε τις αλλαγές της νομοθεσίας;	3,2%	44,4%	35,5%	16,9%	100,0%

Ακολουθεί ο έλεγχος υποθέσεων:

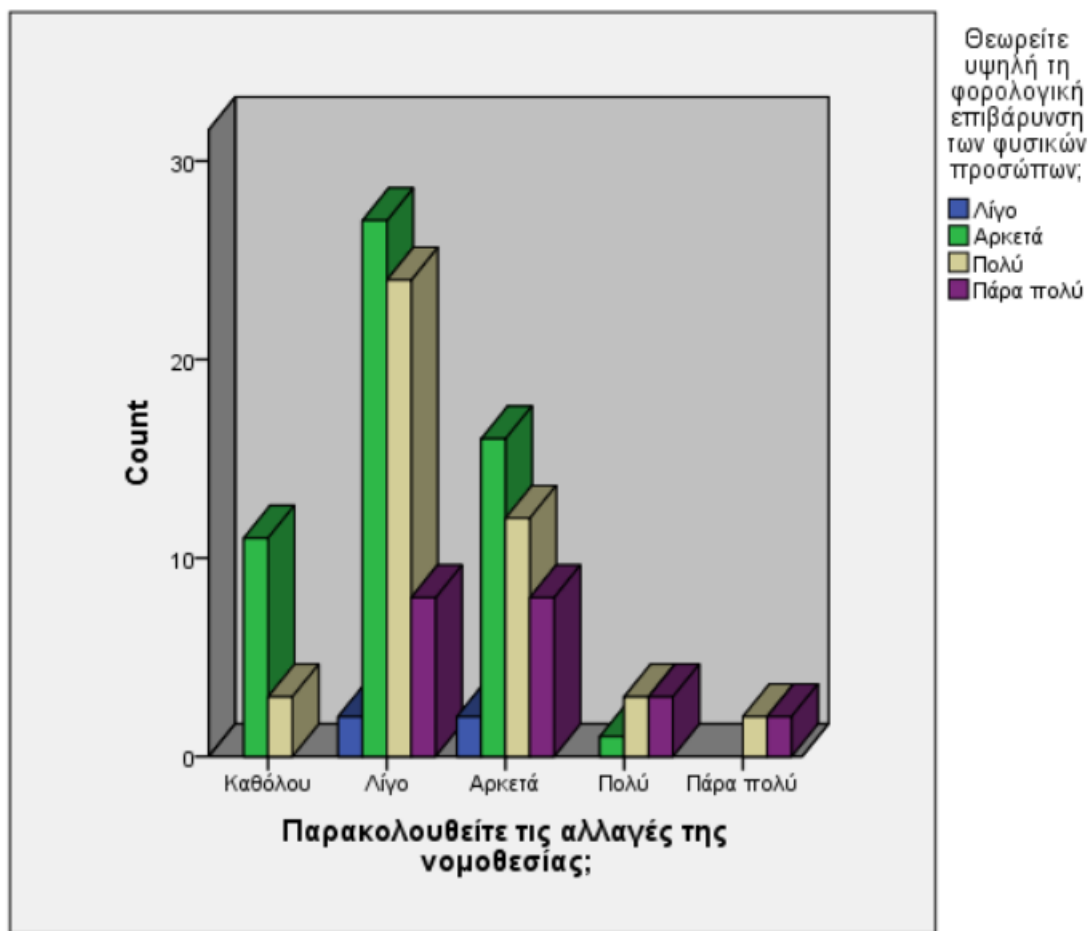
H₀: Η Παρακολούθηση των αλλαγών της νομοθεσίας και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων, είναι ανεξάρτητα.

H₁: Η Παρακολούθηση των αλλαγών της νομοθεσίας και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων, είναι εξαρτημένα.

Πίνακας 4.32: Έλεγχος Ανεξαρτησίας Αλλαγές νομοθεσίας* Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	18,416 ^a	12	,104
Likelihood Ratio	21,488	12	,044
Linear-by-Linear Association	11,100	1	,001
N of Valid Cases	124		

Από τον πίνακα 4.32 προκύπτει ότι το Asymp. Sig. (επίπεδο σημαντικότητας) = 0,104 < 0,05, όποτε δεν απορρίπτεται η H₀. Άρα, η Παρακολούθηση των αλλαγών της νομοθεσίας και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων, είναι ανεξάρτητα. Ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα.

Γράφημα 4.22: Αλλαγές νομοθεσίας* Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων

Στη συνέχεια εξετάζεται η ερώτηση «Θεωρείτε υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων;» με την ερώτηση «Θεωρείτε υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των νομικών προσώπων;» Ο πίνακας συνάφειας που ακολουθεί παρέχει μια πιο λεπτομερή εικόνα των απαντήσεων των υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας Συνάφειας 4.33: Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων* Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των νομικών προσώπων

		Θεωρείτε υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των νομικών προσώπων;					Total
		Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	
Θεωρείτε υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων;	Count	0	2	2	0	0	4
	Λίγο % within Θεωρείτε υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων;	0,0%	50,0%	50,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	Count	3	16	30	4	2	55
	Αρκετά % within Θεωρείτε υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων;	5,5%	29,1%	54,5%	7,3%	3,6%	100,0%
	Count	2	12	14	12	4	44
	Πολύ % within Θεωρείτε υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων;	4,5%	27,3%	31,8%	27,3%	9,1%	100,0%
	Count	0	3	6	7	5	21
	Πάρα πολύ % within Θεωρείτε υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων;	0,0%	14,3%	28,6%	33,3%	23,8%	100,0%
	Count	5	33	52	23	11	124
	Total % within Θεωρείτε υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων;	4,0%	26,6%	41,9%	18,5%	8,9%	100,0%

Ακολουθεί ο έλεγχος υποθέσεων:

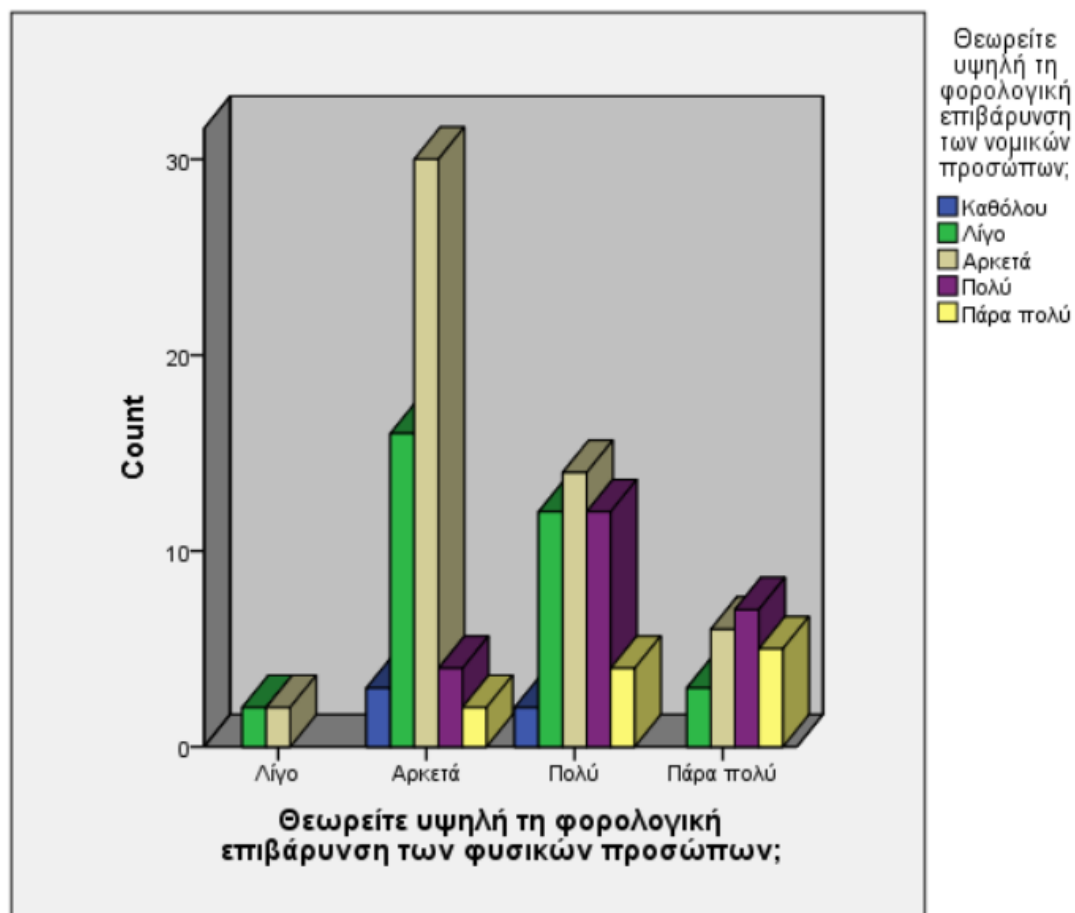
H₀: Το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των νομικών προσώπων, είναι ανεξάρτητα.

H₁: Το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των νομικών προσώπων, είναι εξαρτημένα.

Πίνακας 4.34: Έλεγχος Ανεξαρτησίας Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων* Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των νομικών προσώπων

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	23,715 ^a	12	,022
Likelihood Ratio	25,131	12	,014
Linear-by-Linear Association	14,077	1	,000
N of Valid Cases	124		

Από τον πίνακα 4.35 προκύπτει ότι το Asymp. Sig. (επίπεδο σημαντικότητας) = 0,022 < 0,05, όποτε απορρίπτεται η H_0 και γίνεται δεκτή η H_1 . Άρα, το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των νομικών προσώπων, είναι εξαρτημένα. Ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα.

**Γράφημα 4.23: Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων*
Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των νομικών προσώπων**

Στη συνέχεια εξετάζεται η ερώτηση «Θεωρείτε υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων;» με την ερώτηση «Θεωρείτε ότι το φορολογικό σύστημα παρέχει κίνητρα και ευκαιρίες για εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα;» Ο πίνακας συνάφειας που ακολουθεί παρέχει μια πιο λεπτομερή εικόνα των απαντήσεων των υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας Συνάφειας 4.35: Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων* Κίνητρα και ευκαιρίες του φορολογικού συστήματος

		Το φορολογικό σύστημα παρέχει κίνητρα και ευκαιρίες				Total
		Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	
		Count	Count	Count	Count	
Θεωρείτε υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων;	Καθόλου	1	0	3	0	4
	Λίγο	25,0%	0,0%	75,0%	0,0%	100,0%
	Αρκετά	49,1%	41,8%	7,3%	1,8%	100,0%
	Πολύ	36,4%	52,3%	11,4%	0,0%	100,0%
	Πάρα πολύ	71,4%	28,6%	0,0%	0,0%	100,0%
Total	Count	59	52	12	1	124
	% within Θεωρείτε υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων;	47,6%	41,9%	9,7%	0,8%	100,0%

Ακολουθεί ο έλεγχος υποθέσεων:

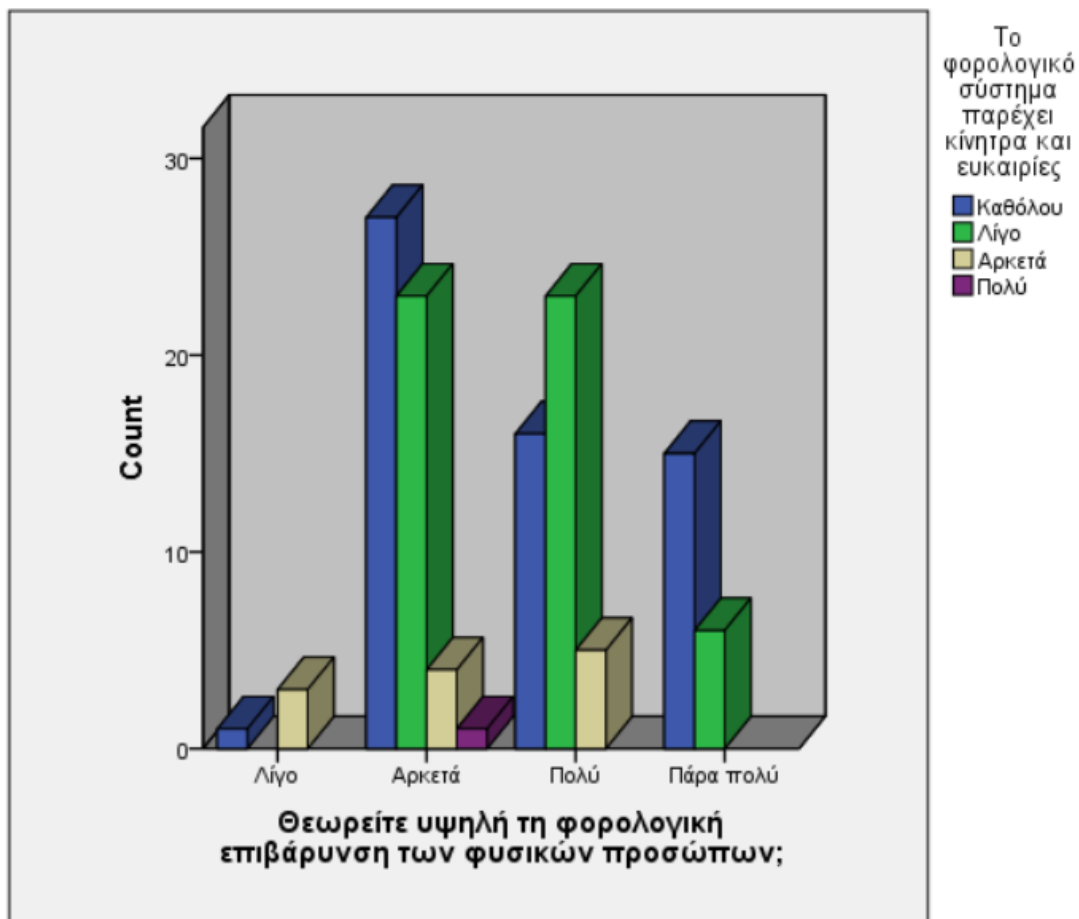
H₀: Το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα παρέχει κίνητρα και ευκαιρίες για εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα, είναι ανεξάρτητα.

H₁: Το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα παρέχει κίνητρα και ευκαιρίες για εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα, είναι εξαρτημένα.

Πίνακας 4.36: Έλεγχος Ανεξαρτησίας Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων* Κίνητρα και ευκαιρίες του φορολογικού συστήματος

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	29,204 ^a	9	,001
Likelihood Ratio	22,620	9	,007
Linear-by-Linear Association	4,727	1	,030
N of Valid Cases	124		

Από τον πίνακα 4.37 προκύπτει ότι το Asymp. Sig. (επίπεδο σημαντικότητας) = 0,001 < 0,05, όποτε απορρίπτεται η H₀ και γίνεται δεκτή η H₁. Άρα, το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα παρέχει κίνητρα και ευκαιρίες για εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα, είναι εξαρτημένα. Ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα.

**Γράφημα 4.24: Υψηλή φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων*
Κίνητρα και ευκαιρίες του φορολογικού συστήματος**

Στη συνέχεια εξετάζεται η ερώτηση «Θεωρείτε ότι το φορολογικό σύστημα παρέχει κίνητρα και ευκαιρίες για εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα;» με την ερώτηση «Θεωρείτε ότι το φορολογικό σύστημα συμβάλλει δίκαια στην αναδιανομή του εισοδήματος για τη μείωση των ανισοτήτων;» Ο πίνακας συνάφειας που ακολουθεί παρέχει μια πιο λεπτομερή εικόνα των απαντήσεων των υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας Συνάφειας 4.37: Δίκαιη αναδιανομή του εισοδήματος* Κίνητρα και ευκαιρίες του φορολογικού συστήματος

		Το φορολογικό σύστημα παρέχει κίνητρα και ευκαιρίες				Total
		Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	
Το φορολογικό σύστημα συμβάλλει δίκαια στην αναδιανομή του εισοδήματος	Καθόλου	Count 43	Count 24	Count 2	Count 0	Count 69
	% within Το φορολογικό σύστημα συμβάλλει δίκαια στην αναδιανομή του εισοδήματος	62,3%	34,8%	2,9%	0,0%	100,0%
	Λίγο	Count 16	Count 20	Count 8	Count 0	Count 44
	% within Το φορολογικό σύστημα συμβάλλει δίκαια στην αναδιανομή του εισοδήματος	36,4%	45,5%	18,2%	0,0%	100,0%
	Αρκετά	Count 0	Count 8	Count 1	Count 1	Count 10
	% within Το φορολογικό σύστημα συμβάλλει δίκαια στην αναδιανομή του εισοδήματος	0,0%	80,0%	10,0%	10,0%	100,0%
	Πολύ	Count 0	Count 0	Count 1	Count 0	Count 1
	% within Το φορολογικό σύστημα συμβάλλει δίκαια στην αναδιανομή του εισοδήματος	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
Total	Count 59	Count 52	Count 12	Count 1	Count 124	
% within Το φορολογικό σύστημα συμβάλλει δίκαια στην αναδιανομή του εισοδήματος	47,6%	41,9%	9,7%	0,8%	100,0%	

Ακολουθεί ο έλεγχος υποθέσεων:

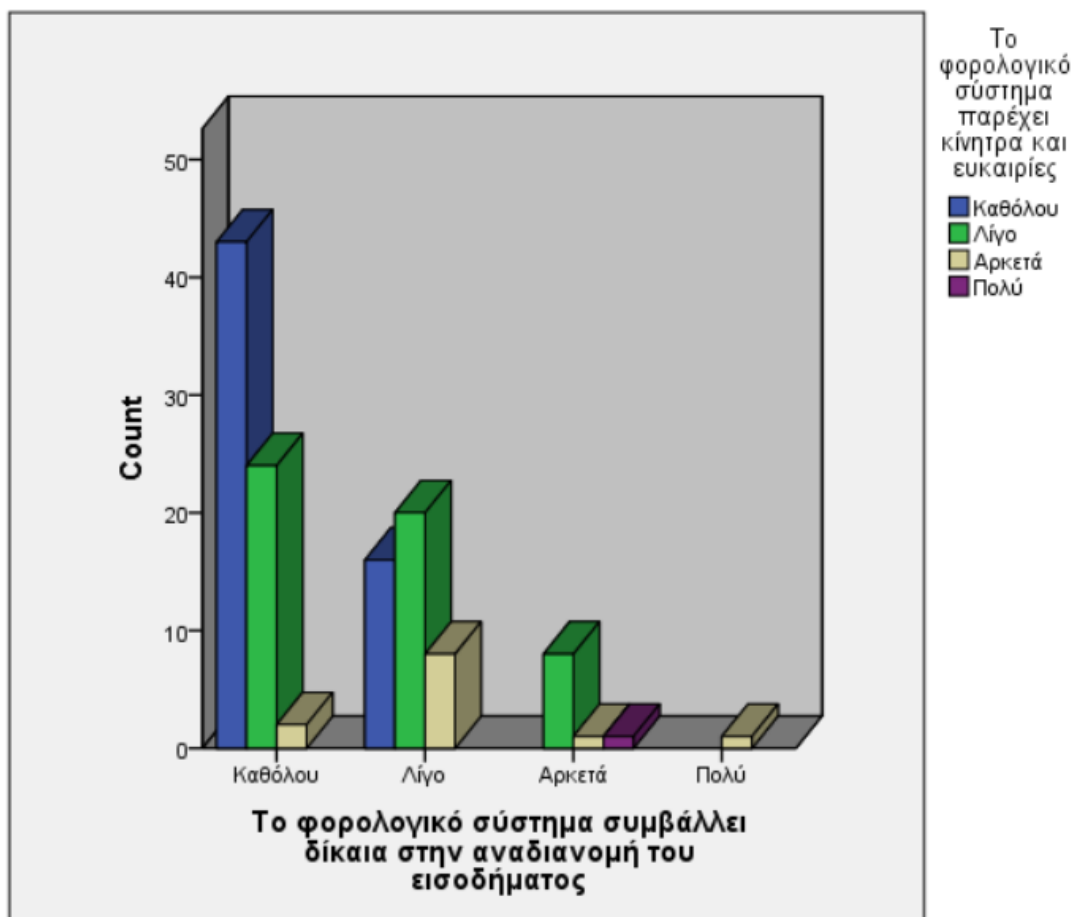
H₀: Το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα παρέχει κίνητρα και ευκαιρίες για εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα συμβάλλει δίκαια στην αναδιανομή του εισοδήματος για τη μείωση των ανισοτήτων, είναι ανεξάρτητα.

H₁: Το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα παρέχει κίνητρα και ευκαιρίες για εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα συμβάλλει δίκαια στην αναδιανομή του εισοδήματος για τη μείωση των ανισοτήτων, είναι εξαρτημένα.

**Πίνακας 4.38: Έλεγχος Ανεξαρτησίας Δίκαιη αναδιανομή του εισοδήματος*
Κίνητρα και ευκαιρίες του φορολογικού συστήματος**

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	40,790 ^a	9	,000
Likelihood Ratio	34,223	9	,000
Linear-by-Linear Association	23,654	1	,000
N of Valid Cases	124		

Από τον πίνακα 4.39 προκύπτει ότι το Asymp. Sig. (επίπεδο σημαντικότητας) = 0,000 < 0,05, όποτε απορρίπτεται η H₀ και γίνεται δεκτή η H₁. Άρα, το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα παρέχει κίνητρα και ευκαιρίες για εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα συμβάλλει δίκαια στην αναδιανομή του εισοδήματος για τη μείωση των ανισοτήτων, είναι εξαρτημένα. Ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα.

Γράφημα 4.25: Δίκαιη αναδιανομή του εισοδήματος* Κίνητρα και ευκαιρίες του φορολογικού συστήματος

4.3 Συμπεράσματα έρευνας

Στην παρούσα έρευνα συμμετείχαν 124 άτομα, εκ των οποίων το 56,5% ήταν γυναίκες και το 43,5% ήταν άντρες. Το 25,8% του δείγματος ανήκε στην ηλικιακή ομάδα των 51-60 ετών και το 25% στην ηλικιακή ομάδα των 18-30 ετών. Επιπλέον, το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος, ποσοστό 38,7%, είναι απόφοιτοι ανώτατης εκπαίδευσης και το 43,5% εργάζονται ως ιδιωτικοί υπάλληλοι. Σε ότι αφορά τις απόψεις των ερωτώμενων σχετικά με τη φορολογία εισοδήματος, η Περιγραφική στατιστική έδειξε ότι:

- Το 45,2% δήλωσε ότι γνωρίζει αρκετά το φορολογικό σύστημα που αφορά το εισόδημα,
- Το 49,2% δήλωσε ότι παρακολουθεί λίγο τις αλλαγές της νομοθεσίας. Στο σημείο αυτό διαπιστώνεται μία αντίφαση ανάμεσα στις δυο ερωτήσεις, καθώς το μεγαλύτερο

μέρος του δείγματος γνωρίζει αρκετά καλά το φορολογικό σύστημα, ενώ το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος παρακολουθεί λίγο τις αλλαγές της νομοθεσίας,

- Το 44,4% δήλωσε ότι θεωρεί αρκετά υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων,
- Το 41,9% δήλωσε ότι θεωρεί αρκετά υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των νομικών προσώπων,
- Το 46,6% δήλωσε ότι δεν θεωρεί ότι το φορολογικό σύστημα παρέχει κίνητρα και ευκαιρίες,
- Το 55,6% δήλωσε ότι δεν θεωρεί ότι το φορολογικό σύστημα συμβάλλει δίκαια στην αναδιανομή του εισοδήματος για τη μείωση των ανισοτήτων,
- Το 31,5% δήλωσε ότι οι συχνές αλλαγές στην νομοθεσία καθιστούν αρκετά δύσκολη την κατανόηση της φορολογικής νομοθεσίας και το αμέσως επόμενο μεγαλύτερο ποσοστό, 30,6%, δήλωσε ότι οι συχνές αλλαγές στην νομοθεσία καθιστούν πάρα πολύ δύσκολη την κατανόηση της φορολογικής νομοθεσίας,
- Τέλος, το 54,8%, δηλαδή περισσότερο από το μισό του δείγματος, δήλωσε ότι δεν είναι καθόλου ικανοποιημένοι από το ισχύον φορολογικό σύστημα.

Τα ευρήματα αυτά αφενός απαντούν στις 3 πρώτες ερευνητικές υποθέσεις (1. Το υπάρχον φορολογικό σύστημα δεν είναι αποτελεσματικό και δίκαιο, 2. Το φορολογικό σύστημα χαρακτηρίζεται από πληθώρα αλλαγών που δυσχεραίνουν την απλότητα του, 3. Οι φορολογούμενοι δεν είναι ικανοποιημένοι από το ισχύον φορολογικό σύστημα) και αφετέρου επιβεβαιώνουν τη δυσαρέσκεια των φορολογούμενων σε ότι αφορά το φορολογικό σύστημα. Το εύρημα αυτό έχει αποτυπωθεί στη βιβλιογραφική ανασκόπηση και επικαιροποιείται εκ νέου. Σημαντική παρατήρηση αποτελεί το γεγονός ότι τα ποσοστά των απαντήσεων που εκφράζουν τη δυσαρέσκεια των πολιτών είναι υψηλά, πλησιάζοντας σε πολλές ερωτήσεις το 50% ενώ σε κάποιες άλλες το ξεπερνούν. Αυτό δείχνει την απογοήτευση των φορολογούμενων και εμμέσως τη διαμαρτυρία του ως προς τις φορολογικές πολιτικές. Βέβαια, το χρονικό διάστημα που διεξήχθη η έρευνα είχε ψηφιστεί ο νέος νόμος φορολογίας εισοδήματος, ωστόσο τα όποια οφέλη οι φορολογούμενοι δεν τα έχουν ακόμα δει να αποτυπώνονται στα οικονομικά τους στοιχεία.

Περαιτέρω σε ότι αφορά τα τεστ ανεξαρτησίας που πραγματοποιήθηκαν, έδειξαν ότι:

- Το Φύλο και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα συμβάλλει δίκαια στην αναδιανομή του εισοδήματος για τη μείωση των ανισοτήτων είναι εξαρτημένα. Όλα τα υπόλοιπα τεστ ανεξαρτησίας ανάμεσα στην ερώτηση Φύλο και στις υπόλοιπες ερωτήσεις του Β μέρους του ερωτηματολογίου έδειξαν ανεξαρτησία,
- Η Ηλικία και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα συμβάλλει δίκαια στην αναδιανομή του εισοδήματος για τη μείωση των ανισοτήτων, είναι εξαρτημένα. Όλα τα υπόλοιπα τεστ ανεξαρτησίας ανάμεσα στην ερώτηση Ηλικία και στις υπόλοιπες ερωτήσεις του Β μέρους του ερωτηματολογίου έδειξαν ανεξαρτησία.

Όλα τα τεστ ανεξαρτησίας ανάμεσα στην ερώτηση Εκπαίδευση και στις υπόλοιπες ερωτήσεις του Β μέρους του ερωτηματολογίου έδειξαν ανεξαρτησία.

Όλα τα τεστ ανεξαρτησίας ανάμεσα στην ερώτηση Επαγγελματική Κατάσταση και στις υπόλοιπες ερωτήσεις του Β μέρους του ερωτηματολογίου έδειξαν ανεξαρτησία.

Από τα παραπάνω ευρήματα απαντάται το τέταρτο και τελευταίο ερευνητικό ερώτημα (4. Η ικανοποίηση των φορολογούμενων συσχετίζεται ανάλογα με τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά) και αναδεικνύεται ότι από τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτώμενων μόνο το φύλο και η ηλικία εξαρτώνται από α) το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα συμβάλλει δίκαια στην αναδιανομή του εισοδήματος για τη μείωση των ανισοτήτων και β) το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα συμβάλλει δίκαια στην αναδιανομή του εισοδήματος για τη μείωση των ανισοτήτων, αντίστοιχα.

Τέλος, επιπλέον τεστ ανεξαρτησίας που πραγματοποιήθηκαν έδειξαν ότι:

- Η Παρακολούθηση των αλλαγών της νομοθεσίας και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι γνωρίζουν το ισχύον φορολογικό σύστημα που αφορά το εισόδημα, είναι εξαρτημένα,
- Το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των νομικών προσώπων, είναι εξαρτημένα
- Το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα παρέχει κίνητρα και ευκαιρίες για εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα, είναι εξαρτημένα,

- Το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα παρέχει κίνητρα και ευκαιρίες για εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα συμβάλλει δίκαια στην αναδιανομή του εισοδήματος για τη μείωση των ανισοτήτων, είναι εξαρτημένα.
- Η Παρακολούθηση των αλλαγών της νομοθεσίας και το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων, είναι ανεξάρτητα.

Κεφάλαιο 5

Σύνθεση Συμπερασμάτων

5.1 Συμπεράσματα και προτάσεις

Ολοκληρώνοντας την προσπάθεια αυτή από βιβλιογραφικής και ερευνητικής προσέγγισης διαπιστώνεται ότι συνολικά οι φορολογούμενοι δεν είναι ικανοποιημένοι από το φορολογικό σύστημα και αυτή η δυσαρέσκεια αποτυπώνεται και οδηγεί σε διάφορα προβλήματα που συνοδεύουν την άσκηση φορολογικής πολιτικής. Μεταξύ αυτών είναι η αναποτελεσματικότητα και η ανεπάρκεια του φορολογικού μηχανισμού στην προσπάθεια του να αναδιανείμει δίκαια το εισόδημα, η έλλειψη του στο να προσφέρει ευκαιρίες και κίνητρα για επιχειρηματικές δραστηριότητες και η προβληματικότητα του όσο αφορά την απλότητα και την κατανόηση από τους πολίτες.

Όπως τεκμηριώθηκε στη βιβλιογραφική ανασκόπηση σύμφωνα με τους Varotsis & Katerelos, (2020) ακόμα και οι συνεχείς φορολογικές «μεταρρυθμίσεις» δεν έχουν καταφέρει να σταματήσουν τη συνεχή αναπαραγωγή της φοροδιαφυγής. Οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις, επομένως είναι απαραίτητες και αναγκαίες. Στα πλαίσια αυτών των μεταρρυθμίσεων, ενδεχομένως είναι και ο νέος νόμος της φορολογίας εισοδήματος, ο οποίος μπορεί να έχει ελαφρύνσεις για τα φυσικά και νομικά πρόσωπα και να παρέχει κίνητρα για επενδύσεις, ωστόσο η αλλαγή της νοοτροπίας αλλά και τα έσοδα για το κράτος δεν θα έρθουν από τη μία στιγμή στην άλλη. Ο Έλληνας φορολογημένος, είτε είναι ιδιώτης είτε είναι επιχείρηση πρέπει να αποκτήσει φορολογική συνείδηση και για να γίνει αυτό πρέπει να συνηγορήσουν μία πλειάδα από άλλα γεγονότα. Ανάμεσα σε αυτά είναι η καλλιέργεια της φορολογικής παιδείας, η διασφάλιση του κράτους δικαίου και η πάταξη της διαφθοράς. Το διακύβευμα σε όλα αυτά είναι αν η πολιτική ηγεσία μπορεί και είναι διατεθειμένη να αναλάβει το κόστος των μεταρρυθμίσεων που απαιτούν αυτές οι καταστάσεις.

5.2 Περιορισμοί

Ένας βασικός περιορισμός είναι η δειγματοληψία ευκολίας που επιστρατεύτηκε για την πραγματοποίηση της έρευνας και επιπλέον ο αριθμός του δείγματος ο οποίος αν και είναι σχετικά ικανοποιητικός δεν είναι αρκετά μεγάλος.

5.3 Μελλοντικές προτάσεις έρευνας

Η παρούσα έρευνα πραγματοποιήθηκε σε μία εποχή έντονης οικονομικής και κοινωνικής κρίσης εξαιτίας της πανδημίας. Ωστόσο, αποτελεί μία καλή βάση για μία περαιτέρω εμβάθυνση του θέματος, ενδεχομένως την επόμενη χρονιά, όπου οι φορολογούμενοι θα έχουν εντοπίσει τις όποιες βελτιώσεις του νέου νομού, σε μία νέα έρευνα όπου το δείγμα θα επιλεγεί με απλή τυχαία δειγματοληψία, θα είναι μεγαλύτερο και θα περιέχει και ερωτήσεις ανοιχτού τύπου.

Βιβλιογραφία

A. Ελληνική

- Βελέντζας, Γ. (2004). *Οικονομικό Φορολογικό Δίκαιο*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Ius.
- Γεωργακόπουλος, Θ. & Πατσουράτης, Β. (1994). *Δημόσια Οικονομική*. Αθήνα: Το Οικονομικό.
- Γκίνογλου, Δ. (2004). *Φορολογική Λογιστική-Εφαρμογές*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Ανικούλα.
- Καραγιάννη, Σ. (2008). *Οικονομική Ανάλυση και Πολιτική*. Πάτρα: ΕΑΠ
- Καραγιάννης, Δ.Ιωαν., Καραγιάννη, Δ.Αικ. & Καραγιάννης Ι.Δ. (2017). *Φορολογικά, Φοροτεχνικά, Υπολογισμός του φόρου εισοδήματος, Φορολογικές δηλώσεις. Παραδείγματα και Εφαρμογές*. Θεσσαλονίκη.
- Κόντος, Γ. (2015). *Χρηματοοικονομική Λογιστική*. Αθήνα: Διπλογραφία
- Μητολίδης, Σ. (2015). «Η φορολογία εισοδήματος στη Ελλάδα-Προβλήματα, προβληματισμοί και προοπτικές», Σύλλογος Οικονομολόγων λογιστών Νομού Θεσσαλονίκης.
- Σγουρινάκης, Ν. & Μιχελινάκης, Β. (2014). *Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος*. Αθήνα: Οικονομική Βιβλιοθήκη.
- Φινοκαλιώτης, Δ.Κ. (2014). *Φορολογικό Δίκαιο*. Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα.
- Gall, D.M., Borg R.W. & Gall, P.J. (2014). *Εκπαιδευτική έρευνα. Βασικές αρχές*. Nicosia: Πασχαλίδης.

B. Ξένη

- Cox, S.M. & McLure, E.C. (2020). Taxiation. Publisher: Encyclopædia Britannica. Retrieved December 12, 2020, from <https://www.britannica.com/topic/taxation>
- Nazarov, N.V. (2016). Tax System: The Concept and its Legal Content. IEJME — MATHEMATICS EDUCATION, Vol. 11 (No 7), 2195-2201. Retrieved December 12, 2020, from <https://www.iejme.com/download/tax-system-the-concept-and-its-legal-content.pdf>
- Petrakis, E. & Xenopoulos, I. (2014). Greek tax overview 2014. Retrieved December 12, 2020, from http://tms-auditors.gr/uploads/greek_tax_overview.pdf
- Varotsis, N. & Katerelos, I. (2020). Tax behaviour relating to the review of a revised regional tax policy: a study in Greece. Journal of Economic Structures, Vol. 9 (No 7). Retrieved December 12, 2020, from

<https://journalofeconomicstructures.springeropen.com/articles/10.1186/s40008-020-0181-z>

Γ. Διαδικτυακές Πηγές

Αναγνώστου, Χ.Ε. Κωδικοποίηση Νόμου 2238/1994. Ανακτήθηκε 18 Δεκεμβρίου, 2020, από

http://www.soel.gr/images/pdf/2013/%CE%9A%CE%A9%CE%94%CE%99%CE%9A%CE%91%CE%A3_%CE%A6%CE%9F%CE%A1%CE%9F%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%99%CE%91%CE%A3_%CE%95%CE%99%CE%A3%CE%9F%CE%94%CE%97%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%9F%CE%A3_%CE%9D._2238_1994_%CE%9A%CF%89%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%AF%CE%B7%CF%83%CE%B7_%CE%BC%CE%B5%CF%87%CF%81%CE%B9_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CF%84%CE%BF_%CE%9D.pdf

ΔιαΝΕΟσις, Οργανισμός Έρευνας και Ανάλυσης, (2018). Η φορολογία Εισοδήματος στην Ελλάδα. Συγκριτική Ανάλυση και Προτάσεις Αναμόρφωσης. Ανακτήθηκε 10 Δεκεμβρίου, 2020, από https://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2018/05/Forologia_Eisodimatos_Stin_Ellada_Upd_090518.pdf

Λινάρδης, Α., Παπαγιαννόπουλος, Κ. & Καλησπεράτη, Ε. (2011). Η Διαδικτυακή έρευνα. Πλεονεκτήματα, μειονεκτήματα και εργαλεία διεξαγωγής διαδικτυακών ερευνών. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2021 από https://www.ekke.gr/publication_files/i-diadiktiaki-ereuna-pleonektimata-mionektimata-kai-ergalia-diexagogis-diadiktiakon-ereunon

Νικηφορόπουλος, Ι.Κ. (2018). Η ιστορία της φορολογίας στην Ελλάδα-Σύνοψη –Μέρος δεύτερο: 1920-2014. Ανακτήθηκε 11 Δεκεμβρίου, 2020, από <https://www.taxheaven.gr/news/40191/h-istoria-ths-forologias-sthn-ellada-synopsh-meros-deytero-1920-2014>

Νόμος 4646/2019 - ΦΕΚ 201/Α/12-12-2019 (Κωδικοποιημένος).

Νόμος 4646/2019: Φορολογική μεταρρύθμιση με αναπτυξιακή διάσταση για την Ελλάδα του αύριο. Ανακτήθηκε 20 Δεκεμβρίου, 2020, από <https://www.e-nomothesia.gr/kat-oikonomia/nomos-4646-2019-phek-201a-12-12-2019.html>

Χριστόπουλος, Γ.Κ. (2019). Ιδού το νέο φορολογικό νομοσχέδιο - Πως θα φορολογηθούν τα εισοδήματα του 2019 και του 2020. Ανακτήθηκε 11 Δεκεμβρίου, 2020, από <https://www.taxheaven.gr/news/46310/g-xristopoylos-idoy-to-neo-forologiko-nomosxedio-pws-oa-forologhoyn-ta-eisodhmata-toy-2019-kai-toy-2020>

Χρυσάφη, Ε. (2014). Το ελληνικό φορολογικό σύστημα και η σύγκριση του με συστήματα άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη. Ανακτήθηκε 11 Δεκεμβρίου, 2020, από <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/16770/3/ChrysaphiEleniMsc2014.pdf>

«Characteristic of an Effective Tax System”, (n.d.). Oklahoma Policy Institute. Retrieved 30 March, 2021, from <https://okpolicy.org/resources/online-budget-guide/revenues/an-overview-of-our-tax-system/characteristics-of-an-effective-tax-system/>

«History of taxation»,(n.d.). Encyclopedia Britannica. Retrieved 30 March, 2021, from <https://www.britannica.com/topic/taxation/History-of-taxation>

Παράρτημα

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Α. Δημογραφικά στοιχεία

1. Φύλο

- Άνδρας
- Γυναίκα

2. Ηλικία

- 18-30
- 31-40
- 41-50
- 51-60
- 61+

3. Εκπαίδευση

- Δευτεροβάθμια εκπαίδευση
- ΤΕΙ
- ΑΕΙ
- Μεταπτυχιακό
- Διδακτορικό
- Άλλο: Προσδιορίστε

4. Επαγγελματική κατάσταση

- Άνεργος
- Φοιτητής
- Ελεύθερος Επαγγελματίας
- Ιδιωτικός υπάλληλος
- Δημόσιος υπάλληλος
- Εισοδηματίας
- Αγρότης
- Άλλο: Προσδιορίστε

B. Απόψεις των φορολογούμενων για τη φορολογία εισοδήματος

5. Γνωρίζετε το ισχύον φορολογικό σύστημα που αφορά το εισόδημα;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ

6. Παρακολουθείτε τις αλλαγές της νομοθεσίας στη φορολογία εισοδήματος;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ

7. Θεωρείτε υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ

8. Θεωρείτε υψηλή τη φορολογική επιβάρυνση των νομικών προσώπων;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ

9. Θεωρείτε ότι το φορολογικό σύστημα παρέχει κίνητρα και ευκαιρίες για εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ

10. Θεωρείτε ότι το φορολογικό σύστημα συμβάλλει δίκαια στην αναδιανομή του εισοδήματος για τη μείωση των ανισοτήτων ;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ

11. Οι συχνές αλλαγές στην νομοθεσία καθιστούν δύσκολη την κατανόηση της φορολογικής νομοθεσίας;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ

12. Είστε ικανοποιημένος/η από το ισχύον φορολογικό σύστημα της φορολογίας εισοδήματος;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ